ศิลปากร

ปีที่ ๑๗

ล สิงหาคม ๒๔๗๖

สูตรลับโอสถ

ยาหอม ตรามำ

ทำลายความอ่อนใจอย่างนี้
บำรุงสมองและกองประสาท
เป็นยอดของยาหอมแก้ลม

บุญยะรัตเวช
ถนนบ้านตะนาว
เป็นเจ้าของ

บัญชีเรื่อง

(ปีที่ ๑๐ เล่ม ๔ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พ. ศ. ๒๔๗๖)

มาสานุสสรณ์ . . . . . หน้าพิเศษ

นักเรียนสเปญ (ตอนจบ) . . วัชโรทัย . . . . . „ ๒๓๙

รักที่ซ่อนเร้น . . . . . กุพชกาวลี . . . . . „ ๒๗๑

เก็งผิด . . . . . เทพนม . . . . . „ ๒๙๕

พจนานุกรม บาลี–ไทย . . . หลวงเทพดรุณานุศิษฏ์ หน้าพิเศษ ๑–๘

นักเรียนเก่าวชิราวุธวิทยาลัย

จักแสดงละครชุดเบ็ดเตล็ด

ในความอำนวยของสมาคมนักเรียนเก่า

วชิราวุธวิทยาลัย

ในวันที่ ๒ กันยายน พ. ศ. นี้

ณโรงละครหลวง สวนมิสสกวัน

เวลา ๒๐.๓๐ น.

เพื่อเก็บเงินสมทบทุนสร้างพระบรมรูป

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า ฯ

ชุดเบ็ดเตล็ด

๑. พระราชนิพนธ์ละครพูดเรื่องคดีสำคัญ

๒. โขนชุดถวายลิง

๓. งิ้ว

๔. ละครรำสังข์ทองตอนถอดรูป

และระหว่างบีดฉาก มีการแสดงเบ็ดเตล็ดสลับ

โปรดจองที่แต่เนิ่น

ที่ โรงพิมพ์ไทยเขษม

“นักเรียนสเปญ”

“วัชโรทัย”

(ต่อจากหน้า ๑๙๔ ฉะบับกรกฎาคม ๒๔๗๖)

องก์ที่ ๓

ตอนที่ ๑

ทางแยกในป่าแห่งหนึ่ง. ที่ฉากหลังแลเห็นยอดหลังคาหมู่บ้านแห่งหนึ่งไกลออกไป. วิคโตเรียนและฮิโปลิโต, แต่งกายอย่างนักเรียนเดินทาง, ถือพิณ, นั่งอยู่ใต้ร่มไม้. ฮิโปลิโตดีดพิณและคลอเสียงตาม.

บทร้อง.

โอ้ว่าความรักสลักแค
ช่างปรวนแปรทุกขณิตเป็นอื่นได้
เย็นศัตรูหมู่มนุษย์สุดละไป
มักจะไม่ซื่อตรงสถาวร
กับปวงชนที่พิทักษ์หลงรักสัตย์!
ก็เห็นชัดเคราะห์กรรมแต่เก่าก่อน
เหยื่อยทำตาเหมือนพิรายสุภาพวอน
เออ ความรัก รักซ้อนมาปรวนแปร!

วิค.

ธรรมดาความรักนี้มักยุ่ง
คอยแต่พุ่งลูกกะสวยไปมาแน่,
เผ้าทอโชคโศกสิ้นได้เล็งแล
เป็นผ้าแพรสีสรรพ์วรรณะงาม,
รูปยุปผามาลีสีสวยสด
ก็ปรากฏพร้อมภาพภูมิสนาม
อาร์คาเดียน[๑] สะอาดไม่เลวทราม;
ดูแววงามเย็นลูกไม้ระยายยัง;
อาจจะแปลงเปลี่ยนกลับทับกะท่อม
เป็นเวียงวังแวดล้อมด้วยความขลัง.

ฮิป.

มิน่าเล่าอยากสุขสนุกจัง
จึงต้องคลั่งชนกำแพงจนเหลือแล.

---

๑ อาร์คาเดียน เทียบกับพื้นแผ่นดินและการเป็นอยู่อย่างผู้ที่รำพึงถึงศาสนาพระศรีอารย์, ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน.

หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ไทยเขษม

บทร้อง (ต่อ).

อันความรักทุจริตคิดปดโป้
อย่าเยโยบอกเราให้รู้แน่,
จะเฮฮาหรือว่าหวานให้ซ่านแค
ดูซ่อนแง่เหมือนมาลีที่ทำงาม
ข้างบนเห็นตระการพึงบานผลิ
ข้างล่างซิสำรวยด้วยปลายหนาม
เออ ความรักนี้หนอช่างเลวทราม
ใครสามผลามทุกข์แน่ไม่แชเชือน.

วิค.

เพลงบทนี้ดีมากฉันชอบใจ.

ฮิป.

ฉันกล่าวให้ไพเราะเหมาะกับเพื่อน.

วิค.

ฉันจงจิตต์คิดเชื่อไม่เลอะเลือน
กวีไหนช่างเตือนสติดี ?

ฮิป.

ของโลเปซ มัลโดนาโดไซร้.

วิค.

เป็นเพลงอย่างไพเราะเหมาะเต็มที.

ฮิป.

ทั้งประกอบความจริงยิ่งทวี
ฉันหวังเพื่อนจะเห็นมีประโยชน์แท้;
ขอให้พยายามกำหนดจดจำ
นึกถึงคำคงลืมนางได้แน่.

วิค.

ฉันจะลืมต่อไปไม่เหลียวแล
ปวงความรักสลักแดแต่ก่อนนั้น
จะฉีกออกโยนไปในอากาศ
เหมือนบุปผชาติที่ฉันได้เคยคั่น
หนังสือไว้, จะได้ลืมแม่แจ่มจันทร์!
แต่บางทีหล่อนจะพลันระลึกไซร้,
ในเวลาไม่สู้จะมากมาย
ว่าโลกนี้แสนร้ายแก่หล่อนได้
อันเสียงที่เกิดขึ้นที่ภายใน
คงจะบอกหล่อนให้เห็นใจดี
ว่า, "พี่วิคโตเรียนเย็นมิตรแท้!"
แม้ฉันเย็นทหารมาก่อนนี่,
มิใช่พ่อนักเรียนแต่เดิมที,
อันเสียงที่บรรเลงเพลงเดิรนั้น,
กับเสียงกลองก้องขรมจนหนวกหู,
รวมเสียงอูอี้แตรแซ่สนั่น,
เสียงลูกขืนยิงกลุ้มรุมเย็นควัน,
การประจัญบานจ้วงกะโหมดี,
กับความตายโดยด่วนควรจะปลื้ม,
จะได้ลืมเพราะหูหนวกเสียสุดที
มิต้องฟังเสียงเย้ยแห่งฤดี
ค่าที่มีจิตต์หลงเสียงมงาย!

หอสมุดหนังสือพิมพ์ไทยเชษม

ฮิป.

ถ้าเช่นนั้นก็อย่ายอมถูกล่อลวง
อีกครั้งหนึ่งให้ลุล่วงเล่าสหาย!
จะเอารักไว้ในมือนั้นง่ายดาย
กำหนดหมายหน่วงสติให้ควรการ.

วิค.

ถึงกะนั้นฮิโปลิโตเอ๋ย,
ไม่สำเร็จลุเลยดังว่าขาน
ฉันเอาดาพที่จายข้วงชนมาลย์
โยนสมุทรไพศาลความลืมไซร้;
ก็หาหมลงไปให้เรียบราย
เหมือนกับดาพเอ็กสคาลิยาร์ได้
ที่ตรงด้ามฝั่งมณฑูแววไว
เหมือนมีใครคอยรับขับพุ่งมา
จากข้างล่างน่าพรางเย็นล้นพ้น
มีเสียงคนโศกเศร้ากันพร้อมหน้า
จากชายฝั่งครวญคร่ำร่ำโสกา

ฮิป.

ในที่สุดดาพโสภาก็ต้องจม
มิอาจะกลับคืนขึ้นอีกได้.
แต่จะพูดไปทำไมเห็นไม่สม.
ส่วนความจริงหากจะกล่าวให้ขำคม
ฉันนิยมใคร่แถลงแจ้งเช่นนี้.
แทนจะให้อัศวะแห่งเวลา,
ได้ไคลคลากะชวยกะชุ่มได้เต็มที่
โดยสำราญลากยานแห่งชีวี,
เพื่อนกลับมีความประสงค์จะกอบโกย
เอาโคลนขึ้นถ่วงล้องามไฉน.
ยังเยาว์วัยที่จะคิดจิตต์หวนโหย
ถึงความตายยามพลังไม่ร่วงโรย

วิค.

ก็เย็นโดยเบื่อหน่ายแก่ชีวิต!
ฉันอยู่ไปใครเล่าเขาเมตตา;
หรือสมเพชเวทนาแก่ดวงจิตต์
หรือระงับความกระหายแต่น้อยนิด
ให้สมคิดที่เพื่อทะเยอทะยาน;
หรือดำรงคงพลังได้ดังว่า
เหมือนเด็กสปาร์ตานที่อาจหาญ
เผ่าระริกซิกซี้อย่างสำราญ
ยามโลหิตไหลพล่านจากเสื้อคลุม.
แสนจะเจ็บทนเก็บระงับไว้
ทนกัดฟันทำไก่ว่าไม่กลุ้ม.
ผู้ที่ตายไปแล้วไม่ร้อนรุ่ม,
แม้ฉันสุมกองด้วยจะยินดี!

ฮิป.

ไม่ช้าดอกเราจะได้ไปเย็นแน่.

วิค.

ไม่สมแดจะต้องรอนานสุดที่;

วัชโรทัย

ฉันเบื่อต่อหน้ากากแห่งชีวี
ดูสวมใส่ไม่มีที่ย้องกัน,
คนแปลกหน้าสามารถเดิรอย่างมิตร,
คนใกล้ชิดกับแปลกหน้าอย่างมหันต์;
หรือเสียงที่ซุบซิบได้ยินทั้น
แข้งข้อขำสำคัญคู่ชีวา.
ในหมู่ชนเราต้องทนเสาะแสวง
จะแต่มแข้งก็แต่รูปฉะเพาะหน้า,
เห็นเลอโฉมสำรวลยวนวิญญา,
พึงวาจาไพเราะเพราะจับใจ,
ครั้นแล้วสิสลัดตัดไมตรี
ไม่ไยดีลืมเย้ยเยาะหยันให้;
จนเราต้องหัวปั่นและคลั่งไคล้,—
เย็นข้าใย—ไม่รู้ศัตรูมิตร.

ฮิป.

จริงหนอจะรู้ไปทำไมด้วย ?
จงสำรวยปล่อยหนุ่มให้ชุ่มจิตต์!
แม้รูปงามแล้วไซร้เร่งให้ชิด,
จะพินิจไปทำไมไม่เข้าการ.

วิค.

ฉันต้องสารภาพว่าเห็นเหมาะ.
แต่จิตต์มาจำเพาะไม่อาจหาญ
จะตัดความล่วงแล้วที่ร้าวราน
ให้สิ้นทุกสถานไม่สมปอง.

สิงห์

ฉันนี้แม้จะเปรียบคนยากไร้,
พอใกล้ๆ กะลาสีไม่ขัดข้อง
เรืออับปาง, ค่อยพะยุงตัวประคอง
มือทั้งสองหวังเกาะแคมเรือไว้
เผอิญเคราะห์จำเพาะปลายนิ้วขาด
มิสามารถจะตะกุยเอาไว้ได้,
ต้องจมลงยังพื้นสมุทัย,
แสนเศร้าใจหมดหวังจักพึ่งพา!

ฮิป.

เช่นนั้นแล้วเพื่อนแก่งคงไม่ม้วย
กำลังแขนพอช่วยยามสันทา.
ข้างยนแม้ยังด้วยเมฆา,
ก็ยังมีดาราส่องอำไพ.
ขอเพื่อนจงพยายามถือขันติ.
ความเชื่อมีในดาวอันสุกใส!
(เสียงระฆังจากหมู่บ้านที่อยู่ไกล.)

วิค.

อ้าพระแม่มาเรียผู้ขวัญใจ!
เสียงพระเคาะระฆังให้จับใจครัน.
จากหอน้อยเด่นดูในหมู่บ้าน!
เสียงกังวาน, ประกาศก้องสนั่น
เหนือหลังคาแดง, แห่งทับทั้งหลายนั้น,
ประหนึ่งบัญชาสั่งปวงชาวนา
ให้หยุดงาน, อิกเมษบาลผู้

พิทักษ์หมู่แกะ, ทั้งคนเดิรป่า
อันเปลี่ยวจิตต์, นั่งอยู่บนหลังลา,
พร้อมประชาในถนนทั้งมวญมิ
ให้ยืนนิ่ง! สวดมนตร์ประณมกร
ถวายพรพระเวอร์จินมารศรี!
สาธุ! สาธุ! จากที่นี้
ระยะมิไม่ถึงกึ่งหลีกแล้ว
จะบรรลุที่ตั้งหมู่บ้านนั้น.

วิค.

ตามมรรคาอันแหละเพื่อนแก้ว,
จะผ่านทุ่งสาลีไม่คลาดแคล้ว,
ดูเพริศแพร้วด้วยเงาระยับไป
ยนทะเลอันชะอุ่มและชุ่มชื้น
ระนวยเนนราวคลื่นสาครใหญ่,
บางคายเขียว, หริ่อน้ำเงินชวนเพลินใจ,
เหมือนนายเรือใช้ใบอย่างสำราญ
ลมเรอย ๆ เฉื่อยฉิวนั่งผิวปาก
ตอนหัวเรือตากลมเสียซาบซ่าน.
ไปกันเถิด, อย่าช้าเวลานาน
จะป่วยการเปล่า ๆ ไม่เข้ายา.

(พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๒

ทางสี่แยกในหมู่บ้านควาดารามา. เสียงระฆังเพลง อาเว มาเริ่ย ยังดีอยู่. มีชาวบ้านหมู่หนึ่ง, ถือหมวกประหนึ่งอยู่ในท่าสวดมนตร์ข้างหน้ามีพวกยิปซีอีกหมู่หนึ่ง. เสียงระฆังดีเพลงรื่นเริง. ยิปซีคนหนึ่งออกเต้น. บั่นโชออก, เปโดรเครสโป ตามมาข้างหลัง.

บั่นโช.

จงหลีกทางไปให้พ้นคนอัปรีย์
ชาติยิปซีขี้ขะโมยไม่เลือกหน้า!
จงหลีกทางให้นายบ้านท่านไคลคลา
กับตัวข้าโดยสะดวกอย่าช้าที!

เปโดร. ค.

จงเงียบเสียงให้สงบทั้งหญิงชาย!
ข้ามีหมายประกาศมาที่นี่
จากพระองค์ ผู้ทรงธรณี,
แห่งเสปญมวญมีมากอนันต์,
เยรูซาเรม, อิกทั้งมวญหมู่เกาะ
แคนาริที่จำเพาะรวมเขตต์ขัณฑ์,
เราจะได้พิมพ์ออกแจ้งทั่วกัน
ตามตลาดติดมั่นข้อความไว้.
จงเงี่ยโสตคอยสดับ!

(ปาเดร คูรา โผล่ออกมาจากกะท่อม.)

อ้อ คุณพ่อ,
สบายดีหรือหนอ! โปรดพึ่งไข
พระราชบัญญัติของพระองค์ผู้ทรงชัย.

ปาเดร. ค.

สบายดี, ขอพระได้ทรงพิทักษ์!
เออ, บัญญัติเรื่องอะไรกันเล่านี่?
ขบยิปซีใปพ้นอาณาจักร!

(เสียงตื่นตกใจและซุบซิบกันในหมู่ประชาชน.)

บันโช.

นงกนท!

เปโดร. ค.

(อ่าน.) "ขอประกาศผู้พำนัก
นามประจักษ์ชาวอิยิปต์และแซลดีน
อันต่างชาติ, สมญาว่ายิปซี,
ตั้งแต่นี้เนรเทศให้หมดสิ้น
จนพ้นจากเขตต์แคว้นธรณินทร์,
โดยถือจินตนาว่าเรรวน
เป็นจรจัดยากแสนขายหน้า;
ถ้าแม้ว่าเจ็ดสิบวันได้ครบถ้วน,
ยังมีอยู่, จะลงทัณฑ์ให้โอดครวญ
ถึงร้อยที่โดยประมวญลงอาชญา;
ครั้งที่สองจะต้องเชือดใบหู;
ครั้งที่สามแม้พบหน้า
จะมอบให้เป็นทาสชั่วชีวา
แก่ผู้พึงปรารถนาเอาตัวไสร้,
หรือเผาเป็นอย่างผู้ดูดริ
ถือทิฏฐิศาสนาไม่นอบไหว้
นี่คือลายอักษรนามาภิไธย
ของเราไซร้จารึกเป็นสำคัญ."
ดูกรเจ้าพวกนอกศาสนา
หยาบช้าเลวทรามแสนร้ายนัน!
ยินประกาศ! แล้วเร่งทำตามพลัน
จงหลบลี้หนีหันไปเสียไกล!

บันโช.

แม้ว่าครบกำหนดเจ็ดสิบวาร
ยังพบพาน, คงชีพหรือตักษัย,
ข้าจะได้จับเอาตัวเจ้าไป
เป็นข่าวไพร่ทั้งหมดไม่ลดละ.

(พวกยิปซีแตกตื่นเฮกันออกไป, สำแดงอาการกลัวและไม่พอใจ. บันโชตามไปด้วย.)

ปาเดร. ค.

พระราชกำหนดยทนี้ช่างถูกต้อง
ตามทำนองคลองธรรมดูแจ่มจะ!
โปรดนั่งลงเสียก่อนเถิดท่านนะ.

เปโดร ค.

เต็มอุระข้าขอบคุณทวิ

(ลงนั่งขนม้ายาวที่ประตูบ้าน ปาเดร คูรา ทั้งสองคน. เสียงพิณดังมาแต่ไกล, และค่อยดังขึ้นตามคำสนทนาที่ยิ่งดำเนินไป.)

พระราชกำหนดข้อนี้ดีจริงแท้,
เหมาะกันแน่กับท่านกล่าวไว้เมื่อก่อ.
โปรดแถลง,— เพราะท่านแจ้งทุกสิ่งมี,—
ชาวยิปซีสู่สเปญได้ฉันใด?

ปาเดร. ค.

อย่างนั้นหรือข้าขอเล่าตามเค้าความ;
มันมาตามเฮอร์คิลิส ผู้แข็งไข
จากดินแดนแคว้นเขตต์ปาเลสไตน์,
คล้ายพวกไซมอนิแอคส์แต่เพรงกาล
โดยไซมอน แมกัส เป็นหัวหน้า.
อย่างไฟรย์ ไฮย์เม เบลดา ได้ไขขาน
มีเครื่องหมายนับได้ร้อยประการ
เป็นพะยานว่า มัวร์ ใช่ คริสตัง,
ก็เช่นเดียวกันกับพวกยิปซี.
ไม่ยอมที่จะวิวาห์เพราะถือขลัง,
หรือสวดมนตร์ระยอบนอยประนัง
หรือปลูกผังลูกตามจารีตไซร้,
หรืออดทนยอมยินถือกินบวช,
หรือเข้าดูโรงสวดได้ไฉน,—
หรืออย่างอื่นเช่นกับ—

เปโดร ค.

ถูกกะไร,
มิเหตุควรที่ใครจะลงทัณฑ์!
ส่วนเหตุที่เหลือเก้าสิบห้า
ไม่จำเป็นเจรจาก็เห็นมั่น.
ควรจะเอาตัวไปขูชายัญญ์,
ให้ไฟไหม้เป็นควันไม่รอรา.

(วิคโตเรียน และ ฮิโปลิโต ดิด พิณ เดิรออกมา.)

ปาเดร. ค.

เอ๊ะ นี่ใครพากันมาอีกเล่า?

เปโดร. ค.

พวกย่องเบาอีกกะมัง! ชังน้ำหน้า!

ฮิป.

ประทานนี่หรือบ้าน ควาดารามา?

ปาเดร. ค.

ถูกแล้วหนา มานี่ทำไมกัน.

ฮิป.

กระผมเที่ยวเสาะหาเจ้าอาวาส;
เห็นเครื่องแต่งอันสะอาดดูเหมาะมั่น
อีกกิริยาประจักษ์น่ารักครัน,
ก็หมายใจว่าท่านคงถูกไซร้.

ปาเดร. ค.

ก็ดีแล้วฉันเองเป็นอาจารย์.
มีกิจการเกี่ยวข้องด้วยไฉน?

ฮิป.

กระผมเย็นนักเรียนเดิรทางไกล
ระหว่างในเวลาเขาผ่อนพัก.
เครื่องหมายนี้ของกระผมทั้งสองไซร้
เห็นถนัดท่านคงได้เคยรู้จัก?
(ชี้ซ้อนไม้ที่เสียบไว้กับผ้าพันหมวก.)

ปาเดร. ค.

(ยิ้มแย้ม.) แน่ทีเดียว, ฉันเคย
เสียบมาพัก.

เปโดร. ค.

(ข้อง.) เย็นจำพวกนักกินเก่งสิ้นดี!
ยิ่งกว่าพวกผู้ร้ายใจฉกาจ!
อันบัญญัติมิอาจห้ามสมที่.
ไหนคนใช้โปรดเรียกออกมาซิ.

(เข้าโรง.)

ปาเดร. ค.

เรียกเอาที่ท่านเองจึงควรการ

ฮิป.

แรกกระผมเห็นหน้าพระคุณไซร้,
นึกในใจ, "เจ้าอาวาสในหมู่บ้าน!"
เพราะประจักษ์ลักขณาและอาการ,
เย็นผู้ชาญอักษรขจรนาม
ทั้งกอร์ปด้วยความคิดมิผิดตัว;
เห็นถ้วนทั่วเย็นนักเรียนชาญสนาม,
แม้จะกล่าวแต่ย่นและย่อความ,
ก็เหมือนผมโดยตามอาชีพกัน.

วิค.

(ข้อง.) เออกะไรช่างพูดเย็นนกแก้ว!

ฮิป.

พอผมมาถึงแล้วก็กล่าวขวัญ
กับเพื่อนยา "นี่เจ้าอาวาสนั้น;
จงจำมั่นเถิดเพื่อนอย่าเชื่อนแช!"
หมายความว่าพระคุณอย่างมั่นเหมาะ
"[illegible]
อีกคนหนึ่งนั่งเกาะมานนแน.
ต้องเย็นศิษย์ถูกถ้วนไม่ปรวนแปร."

ปาเดร. ค.

ถูกต้องแท้ แต่ผิดไปหน่อยไซร้,
นั่น เครสโป นายบ้านดอกท่านหนา!

ฮิป.

อือ! ช่างน่าประหลาดเสียไฉน!
ดูท่าทางไม่สมนึกะไร
ทะลึ่งน่าไหว้บ้างไม่มี.

ปาเดร. ค.

จริงดอกเออ, แต่ทว่ายังพิรุธ
กับยิปซีที่เซซัดมาที่นี่,
ปลูกกะโหมอยู่ใกล้ๆ หลายราตรี.
ไม่มีสิ่งตัดราศีเท่าแค้นใจ.

ฮิป.

ในการที่กระผมกล้ามายังอาจ
เข้าอาวาสคงโปรดอภัยให้,
เพื่อขอนอนผ่อนพักกายาไซร้
เพราะใคร ๆ ทราบว่าการุญครัน.

ปาเดร. ค.

จริงซิพ่อฉันขอยินดีรับ!
เพราะเท่ากับให้เกียรติยศฉัน!
กระทำให้ใจสบายชื่นอนันต์
ที่ได้ท่านเย็นแขกร่วมชายคา.
นาน ๆ ครั้งฉันนี้มีโอกาส
ได้สามารถพบนักเรียนผู้แปลกหน้า
เพื่ออยู่ร่วมกมลได้สนทนา;
เหมือนซิเซอโร ผู้ปรีชาได้กล่าวไว้,
เอมอลลิท มอเรส เนค ซินิท
เอสเซ เฟโรส, จริงหรือไม่.

ฮิป.

เย็นคำโอวิด กวีหรืออย่างไร?

ปาเดร. ค.

อ๊ะ ไม่ใช่, ซิเซอโร ดอกพ่อคุณ.

ฮิป.

พระคุณถูก. เย็นนักเรียนที่เพียรกว่า.
ผมนี้บ้า ว่า โอวิด เถียงเสียวุ่น!
(ย้อง.) เอาไปฆ่าก็ต้องถูก ดอกเจ้าประคุณ!

ปาเดร. ค.

อย่าเคืองขุ่น ทางนี้เชิญไคลคลา.
ซิเซอโร เย็นนักปราชญ์ฉลาดล้ำ
อย่ามัวทำอ้อยอิ่งอยู่เลยหนา
เย็นกันเองดอกพ่ออย่าสงกา
ต้อนรับด้วยเสน่หาและไมตรี.

(พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๓

ห้องหนึ่งในบ้าน ปาเดร คูรา. ปาเดร คูรา และฮิโปลิโตเดรออกมา.

ปาเดร. ค.

อ้อเช่นนั้น, เธอจากอัลคาล่ามา
ฉันอนุโมทนาด้วยเต็มที่.
เพราะเย็นสำนักเรียนแต่เดิมที

ฮิป.

คงจำนามไว้ดี, ไม่สงกา.
รับประทานนามพระคุณ?

ปาเดร. ค.

เซโรนิโม
เด ซานทิลลานา, นะพ่อหนา.

ฮิป.

เช่นนั้นคงสืบสกุลเนื่องต่อมา
จากท่านมาควิสผู้บันลือไกร?
ทั้งท่านจินตกวีผู้มีชื่อ?

หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

ปาเดร. ค.

ท่านมาควิสดอกพอถือว่าถูกได้
ส่วนท่านจินตกวีนั้นเล่าไซร้
จะเรียกเห็นผิดไปละกะมัง.

ฮิป.

ก็เหมือนกันทั้งสองไม่แผกผิด.
ขอผมชิดชมบุญพระคุณบ้าง !
เออ, ศุภฤกษ์ดลใจเคราะห์ดีจัง
ให้มายังที่นี่เป็นแน่แท้ !
ประการหนึ่งนามพระคุณนั้นเขียวสด
ปรากฏในอัลคาล่าออกเซ็งแซ่,
ยามท่านครูฉุนผมเมื่อเชือนแช,
เป็นที่แน่สันศิรยะขาวโสภา,
แล้วกล่าวว่า, "เออกะไรช่างลำบาก !
ผิดกันมากคราว ซานติลลาน่า !"

ปาเดร. ค.

ไม่นึกเลยเขาทำมาเหรา.

ฮิป.

ยิ่งกว่าทำ; ซ้ำบูชาทุกวันไป.

ปาเดร. ค.

อาจารย์ไหนที่กล่าว ?

ฮิป.

ทิโมนิดา.

ปาเดร. ค

สุดปัญญาฉันนึกไม่ยักได้.

ฮิป.

เข้าความคิดสุขุมอย่างสุดใจ,
ยามท่านขานไขกล่าวพจน์สุนทร
ขนคิ้วตั้งแลสะพรั่งงามสง่า
เหนือธารแห่งพจนาสโมสร
เหมือนภูผาเงื้อมง้ำลำสาคร
ท่านลืมความเก่าก่อนหรือไรนา ?

ปาเดร. ค.

ลมจริง ๆ. แหมเวลาทั่วนี้
ช่างแสนสุขเกษมสันต์เย็นหนักหนา,—
เมื่อยามเรียนปลื้มปลาบซาบอุรา.
สุดจะหามาเปรียบสมฤดี !
ฉันไม่เคยมีหวังฝังไว้มาก !
หรือเพื่อนยากสมาคมได้สมที่ !
ต้องจำพรากจากกันเพราะกรณีย์
จนบัดนี้บรรดาหน้าเพื่อนไซร้
ซึ่งนุ่มนวลปลั่งเปล่งน่าเพ่งชม
กลับเหี่ยวย่นตรอมตรมระทมไหม้
เหมือนกับฉัน, บางคนก็บรรลัย.
เธอจำได้หรือไม่ คูเอวา ?

ฮิป.

คูเอวา ? คูเอวา ?

ปาเดร. ค.

บ้าจริงหนอ!
เขานั้นเรียนก่อนพ่อนานนักหนา.
เธอเพิ่งจักเย็นครุณรุ่นขึ้นมา,
ส่วนฉันสิชราอยู่มากครัน.

ฮิป.

ผมมิใคร่ทำไกนิกอุตตริ.

ปาเดร. ค.

เย็นยุตติ. เออลืมฉันเสียเหมาะมั่น;
เธอคงต้องหิวโหยอย่าไม่บัน.
มาร์ตินา หลานขวัญอยู่หนใด!
(มาร์ตินา เดิรออกมา.)

ฮิป.

พระคุณมิหลานสาวไว้เช่นนี้
ควรยินดีภูมิจิตต์หาน้อยไม่.
แม้ผมมิหลานบ้างคงดีใจ.
(ข้อง.) เอมอลลิท มอริส ไฉนจะไม่จริง.
ซิเซอโร ท่านสำคัญอยู่นะครับ!
เออ คนรับใช้เล่านะแม่หญิง.

มารต.

คนใช้หรือเจ้าคะอย่าประวิง.

ปาเดร. ค.

อย่าอ้อยอิ่งท่านผู้นิหิวอยู่ไซร้.
เจ้าเร่งรัดจัดอาหารอย่ารอรา.

มารต.

ไม่ชักช้าดอกค่ะประเดี๋ยวได้.

ปาเดร. ค.

กับนำ วาล เด ปานัส[๑] นะทรามวัย
เอามาให้ขวดหนึ่งได้เลี้ยงดู
ที่เก็บไว้ในห้องใต้ดินนั้น.
เออหลานขวัญอย่าไปเลยจงอยู่;
ลุงจะไปหยิบเองนะโฉมตรู.
รอสักครู่นะพ่อขออภัย.

ฮิป.

เออนี่แน่ะ! มาร์ตินามารศรี!
ขอพาทีสักคำจะได้ไหม.
อนิจจา! ดวงตางามกะไร!
วันนี้ไซร้พวกยิปซีพากันมา
ยังหมู่บ้าน. จริงไหมหล่อน?

มารต.

ก็จริงอยู่.

ฮิป.

แล้วคงดูเคราะห์โศกหล่อนซิหนา.

---

๑ วาล เด ปานัส ชื่อที่ราบหว่างเขาแห่งหนึ่งในสเปญมีชื่อสำหรับเหล้าองุ่น.

สถาบันหนังสือพิมพ์ไทยเชษฐ

มารต.

(ฉงน.) เคราะห์หริ๋อคะ ?

ฮิป.

แน่ทีเดียวไม่สงกา.
ขอมือฉันพิจารณาร้ายและดี.
แล้วจะกล่าวว่าเขาทายเย็นอย่างไร.
อ้อ, เขาว่าเมษบาลเจ้าคนที่
ติดพันธ์หล่อนเย็นตลกเลวเต็มที,
ไม่ควรมีจิตต์พะวงงงวิวาห์.
จริงหรือไม่ ?

มารต.

(ประหลาดใจ.) เอ๊ะทำไมเธอจึงรู้ ?

ฮิป.

อ้อ, ฉันดูได้มากกว่านั้นหนา.
เออมือน้อยนุ่มนิ่มงามโสภา !
เขากล่าวต่ออีกว่าเย็นเช่นนี้,
ชายคนที่ขี่ม้ามาจากวัง,
รูปสล้งหมดจดและสดสี
มีทรัพย์สินบริบูรณ์พูนทวี,
จะเย็นคู่มารศรีได้ชิดชม
ในวันหนึ่งเขานั้นจะมาหา
ขอวิวาห์กับหล่อนเย็นคู่สม
หล่อนคงเย็นคุณหญิงยศอุดม.
น่านิยม ใช่หรือไม่? แต่ชายนั้น
ได้มาถึงพึงพิศคงทรายได้.
(พยายามจะจูบ. มาร์ตินาวิ่งหนีเข้าโรง.
วิคโตเรียนถือจดหมายเดินออกมา.)

วิค.

เออคนใช้มาถึงแล้ว.

ฮิป.

ช่างด้นดั้น
เร็วจริงนะ?

วิค.

ฉันพบโดยเร็วพลัน
เขานั่งฉันอาหารริมประตู.
กำลังดวดเหล้าแดงเสียเหลือแสน
ประคองหม้อสุดแขนท่าอ่อนหู.

ฮิป.

มีข่าวว่ากะไรฉันใครรู้ ?

วิค.

เห็นเขาชูสารานี้ไม่มากมาย. (อ่าน.)
อนิจจาอ้าเคราะห์กะไรเอ่ย !
ไม่ควรเลยไยฉันจึงเชื่องง่าย
ยอมให้ลิ้นกลับกลอกหลอกบรรยาย
จงงมงาย ! โอ่พธูคู่ชีวิต
เปรซิโอสา นารีของพี่หนอ !
จะแก้แค้นไฉนพอสมดวงจิตต์.

ฮิป.

ข่าวอะไรกันเล่าหนอพ่อยอดมิตร.
ทำหน้าเพื่อนวิปริตผิดเผือดไป,
ทั้งมือม่อยพลอยสัน ?

วิค.

ฉันอาภัพ !
เคานต์ลาราสัย[illegible]ยาใหญ่ !

ฮิป.

นั่นใช่ข่าวกล่าวอ้าง.

วิค.

มันตั้งใจ
จะย้อแย่งมณีในดวงวิญญา,
คือความรักเปรซิโอสายอดนาริ.
มิสมหวัง, แล้วก็มีวิหิงสา;
ซ่อนเงื่อนวางเล่ห์กะเท่ห์ทำมารยา
ให้นางอายขายหน้าอนาทร,
ต้องเลิกรำระบำขนเวที,
จนชื่อเสียงอึงมี่ฉาวกะฉ่อน
มิอาจกล่าวเพราะหยาบเกินสุนทร;
จนตัวหล่อนเดือดร้อนต้องจรไกล
เย็นยากระหกระเหินทุกแห่งหน,
ต้องอยู่ปนชาวยิปซีสันดานไพร่ !

ฮิป.

เออจะเริ่มขึ้นต้นอีกหรือไร
จะย้ำใยคลุมคลั่งอีกครั้งนี้,
เหมือนนางงามของกัสปาร์ กิล
หวนถวิลกลับหลังมาคืนที่
เย็นสาวเลิศบริสุทธิ์พรหมจารี
กันอีกที !

วิค.

โธ่ เพื่อนผู้ยอดรัก,
ฉันนี้ช่างชั่วช้าแสนสาหัส
เห็นถนัดหลงผิดเสียตระหนัก
แก่ดวงจิตต์สัตยาสามิภักดิ์ !
ฉันนี้จักติดตามแม่ทรามเชย
ทุกตำแหน่งแห่งหนจนเจนจบ;
กว่าจะพบนางแก้วแล้วเฉลย
สารภาพรับผิดที่ล่วงเลย
เอาชลเนตรออกเผยล้างชั่วไซร้ !

ฮิป.

เออระวังยั้งสติให้จงดี!
อย่าหลงใหลอีกทีจะร้องไห้.

วิค.

หลงใหลหรือจะว่าบ้าคลั่งไคล้
ก็ตามใจจะเรียกไม่ห้ามกัน,
ฉันต้องขอสารภาพอย่างรายเรียบ,—
ใจยังเพียบอยู่ด้วยรักหนักมหันต์ !
สลักแดแต่แม่ชู้คู่ชีวัน !
(ปาเดร คูรา เดินออกมา.)

ฮิป.

โปรดหน่อยท่านพระคุณกรุณา,
ชาวยิปซีที่มาอยู่ในหมู่บ้าน
พวกไหนกันชื่อไรเล่าเจ้าขา ?

ปาเดร. ค.

เบลทรัน ครูซาโด และบรรดา
ลูกน้องอีกอเนกา.

วิค.

เทพบันดาล.
ขอขอบคุณ ! คราวนี้ได้พบจริง !

ฮิป.

ประทานมีหญิงสาวน่าสงสาร
ชื่อเปรซิโอสา ด้วยหรือไม่ ?

ปาเดร. ค.

อ้า, นงคราญ.
ดูท่าท่านติดใจหรือไรนา

ฮิป.

ติดใจซิขอรับอยากรับทาน
เพราะอดอยากมานานหลายวารกว่า.

ปาเดร. ค.

เช่นนั้นเชิญท่านนี่อย่ารอรา.
อาหารเตรียมคอยท่าอยู่พร้อมมูล
(พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๔

บ้านกลางย่านริมถนนจะไปเมืองเซโกเวีย,
ระยะไม่สู้ไกลจากหมู่บ้านควาดารามานัก.
ชิสปาเดรออกมา, ดัดแส้และร้องเพลงคาชูคา.

ชิสปา.

ไง ! ดอน ฟูลาโน ! เอาม้ามาเร็ว ๆ เข้า
ซี. โธ่, ชิสปาผู้อาภัพ. มีชีวิตอยู่อย่างหมาแท้ ๆ ! เดิมข้าเจ้าคิดว่า, ออกจากนายวิค-โตเรียนนายเก่า, คุณนักเรียนนั่นน่ะ, แล้วก็ไปอยู่กับ ดอน คาโลส นายใหม่, ท่านเย็นผู้ดี ก็จะได้ไปเย็นผู้ดีอย่างท่านบ้าง; จะได้เข้านอนแต่หัวค่ำ, และตื่นสาย ๆ. เหมือนอย่างที่กล่าวกันว่าวัดสนุกสนาน สำหรับพระที่อยู่ในวัดจะให้นึกว่าควรจะเย็นอย่างไรไม่สนุกด้วยหรือ ? แต่ที่ไหนได้, ในการที่หนีพ้าร้องกับไพล่ไปโดนพ้าผ่าเข้าอีก. นี่ข้าเจ้ากำลังตามหานายเดิมข้าเจ้ากับนางสาวยิปซีของท่านอย่างริบร้อน. เออ ก็สะใจหรอก ไปที่ชอบ ๆ อย่างที่เขากล่าวสำหรับผู้ร้ายที่จะเอาไปแขวนคอตอนเช้าวันจันทร์นั่นแหละ.

(ดอน คาโลส เดินออกมา.)

ดอน ค.

เตรียมม้ายังไม่เสร็จหรือเจ้า ?

ชิสปา.

เห็นทะยังครับ, เพราะดูเหมือนเข้าคนเลี้ยงยังงัวเงียอยู่. ใครอยู่ข้างในนั้นนะ. เอาม้ามาโว้ย! ม้าโว้ย! ม้าโว้ย! (เอาแส้เคาะที่ประตู, มอสคิโตเดินออกมาพลางสวมเสื้อ.)

มอสค.

รอประเดี๋ยวเถิดน่ะ: กันไม่ใช่กะบอกขึ้นดอกจะได้ขึ่งย่ังทันที.

ชิสปา.

แกจะสบายได้เงินมากด้วย! กันชอบใจที่เห็นแกเต้นออกมา! มีข่าวดีอะไรหรือ?

มอสค.

ม้าใหม่ ๆ น่ะไม่ได้ดอกนา; เพราะไม่มี.

ชิสปา.

เฮ้ยเหลวไหล! ไปยั่วคนอื่นเถิดวะ. กันหลงไหลเหมือนข้าของแกหรือ?

มอสค.

เปล่า; ข้าแกไม่มีเครา.

ชิสปา.

ไปเถอะ! ไปเถอะ!

มอสค.

นี่แกมาจากกรุงแมดริดหรือ?

ชิสปา.

เออ; แล้วจะไปเมือง เอสทรามาดูรา. เอาม้ามาเถอะน่า.

มอสค.

มีข่าวอะไรมาจากกรุงหรือ?

ชิสปา.

อ้าว, ข่าวสด ๆ เทียว, กันจะหาซื้อรถคันหนึ่ง, และได้ซื้อแส้มาแล้ว. (ตวัดที่ขามอสคิโต.)

มอสค.

อุ๊ย! อุ๊ย! เจ็บจริง!

ดอน ค.

เรืองบ้า ๆ นี่พอกันที. เอาม้ามาซี (ยื่นเงินให้มอสคิโต.) เกือบค่ำแล้ว; เราจะต้องรีบไป. เออ นี่แน่ะ มีพวกยิปซีพวกหนึ่งเพิ่งผ่านมาทางนี้ไม่ใช่หรือ?

มอสค.

ครับ; ยังอยู่ใกล้ ๆ นี่แหละ.

ดอน ค.

ทางไหนเล่า?

มอสค.

ถัดทุ่งอันโน้นไป, ในป่าริมหมู่บ้านคาราม่า ครับ (เข้าโรง.)

ดอน ค.

คราวนี้เคราะห์ดีจริง. เราจะได้แวะดูที่ค่ายยิปซี.

ชิสปา.

คุณไม่กลัวตากาลี[๑]หรือครับ? มิเขากวางมาด้วยหรือเปล่า ?

ดอน ค.

ไม่ต้องกลัว. เราจะพักนอนที่หมู่บ้านดอก.

ชิสปา.

แล้วก็นอนอย่างขุนนาง เฮอร์นัน ดาซา นะครับ. เก้าคนคลุมโปงผืนเดียว.

ดอน ค.

ข้านึกว่าอาจจะพบเปรซิโอสา อยู่ในพวกนั้นได้.

ชิสปา.

ในพวกขุนนางหรือครับ?

ดอน ค.

ไม่ใช่; ในพวกยิปซี, เจ้าหัวรั้น!

ชิสปา.

ผมคิดว่าคงพบ; เพราะเราเหนื่อยยากเพื่อหาเจ้าหล่อนมามากพอใจแล้ว. จริงเช่นนั้นไหมครับ? อย่างไรก็ดี, จับปลาจะไม่ให้เปียกกางเกงน่ะไม่ได้ โน่นครับ ม้ามาแล้ว.

(พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๕

ค่ายยิปซีในป่า. เวลากลางคืน.

พวกยิปซีกำลังสุมไฟ. บางคนเล่นไพ่อยู่ข้างกองไฟ.

พวกยิปซี.

(ที่ริมกองไฟร้องเพลง.)

ขนยอดเขาข้าเจ้ายืนงวยงง.*
มือถือมงกุฎทองไว้เหมาะมั่น.
เจ้าพวกมัวร์แสนร้ายใจฉกรรจ์
มันขี่ม้าเนื่องอนันต์ข้ามทุ่งมา,
(ดูกราดเกรี้ยวเลี้ยวตระหลบหวังขยี้)
เราจะหนีอย่างไรกันเล่าหนา?
(ดูหน้าตายิ่งขันสุดปัญญา)
เราจะลี้หนีหน้าไปฉันใด?

---

๑ ตากาลี "การถมึงตาให้ร้าย ตามภาษากิตาโน (ชาวโบฮีเมีย) เรียกว่า เคเรารุ นอสลา, ซึ่งหมายความว่า กระทำให้เจ็บไข้, และตามที่ถือกันทั่วๆ ไป, ก็โดยจ้องดูด้วยความมุ่งร้ายต่อผู้อื่น, มักจะเป็นเด็กๆ ซึ่งเนื่องจากมีร่างกายอ่อนแอ, เป็นผู้ถูกกระทำได้ง่ายกว่าผู้ที่มีอายุมาก. เมื่อผู้ใดถูกถมึงตากาลีแล้วก็ล้มเจ็บและตายไปในเวลา ๒–๓ ชั่วโมง.

ในเรื่องนี้ชาวสเปญไม่สู้จะเลื่อมใสเท่าใดนัก, ถึงแม้ความเชื่อนี้จะแพร่หลายในหมู่ชนชั้นต่ำๆ ในเมืองอันดาลูเซีย ปานใดก็ดี. เขากวางถือกันว่า วิเศษป้องกันได้, และโดยเหตุนี้เองเขาจึงทำเขาเล็กๆ เลี่ยมเงินร้อยด้วยขนหางม้าตัวเมียสีดำให้เด็กผูกคอไว้. ถ้าถูกถมึงตาเมื่อใด เขานี้มีอำนาจรับไว้และปัดเป่าความเจ็บไข้ไปที่อื่น: เขาชะนิดนี้จะซื้อได้จากคนขายเครื่องเงินในเมืองเซาวิลล์.—" จากหนังสือซินคาลี ของบอร์โรว์—ล.

ยิปซีคนที่ ๑.

(เล่นไพ่) เอา ยอห์น_โดราโดส* ของเจ้าทิ้งมาซิ, เจ้านกพิราบ๒ ของข้า. เอา ยอห์น_โดราโดส ทิ้งมาซินะ, จะได้เลิกกัน

พวกยิปซี. (ที่ริมกองไฟร้องเพลง.)

ทหารม้าชาวสเปญก็ส่งเสียง,
ฟังสำเนียงปรากฏแสนสดใส:
ว่าเทพองค์ส่งนางอรทัย,
แต่หาใช่บุรุษชาวยิปซี.

ยิปซีคนที่ ๑.

(เล่นไพ่) แน่หนัง๓เองแล้ว.

ยิปซีคนที่ ๒.

อิกตองเถิดวะ นกพิราบ๔นายข้านมาสู้เดือน๕พระทิเถอะน่ะ.

ยิปซีคนที่ ๑.

เอ้า เอาซิวะ ชิเรลิน.๖

พวกยิปซี. (ที่ริมกองไฟร้องเพลง.)

เที่ยงคืนดึกแสงจันทรา
ส่องโอภาพิลาสประภัสสร์ศิ,
แต่หาใช่บุรุษชาวยิปซี,
เพราะครั้งนี้เย็นนางร่างวิไล.

(เบลทรัน ครูซาโด เดิรออกมา.)

ครู.

มานี่แน่ะ, มูรซิกัลเลโรส๗ ราสติลเลโรส;๘ เลิกชุระ เลิกเล่นเสียที; คอยฟังคำสั่งสำหรับคืนนี้. (พูดกับพวกทางขวา) เจ้าต้องไปอยู่ที่หมู่บ้านตรงกางเขนหิน จำไว้นะ.

พวกยิปซี.

เออ!

ครู.

(พูดกับพวกทางซ้าย) แล้วเจ้า, ไปที่เสาเอาหัวฤษี๙สวมไว้.

พวกยิปซี.

เออ!

ครู.

พอเจ้าเห็นดาว๑๐ดับ, เตรียมตัวทีเดียว, ริบยุ่งกับศิลสิบข้อ๑๑อย่ารอเลย, ขณะที่เจ้าพวกฉลาดและนักบุญมารดิน๑๒หลับอยู่. ได้ยินไหม?

พวกยิปซี.

เออ!

---

*บนยอดเขาข้าเจ้ายืนงวยงง.— เพลงบทนี้กับบทต่อมา คัดจากเรื่อง ซินคาลี ของ บอร์โรว์. คำศัพท์ต่าง ๆ ของพวกยิปซีในองก์นี้หมายความไว้อย่างนี้ : ๑ ยอห์น—โดราโดส, เหรียญทอง; ๒ นกพิราบ, คนโง่: ๓ หนัง, หมดมือ: ๔ นกพิราบ ชายผ้า; ๕ เดือน, เสื้อชั้นใน; ๖ ชิเรลิน, อ้ายขะโมย; ๗ มูรซีกัลเลโรส, พวกขะโมยเวลากลางคืน; ๘ ราสติลเลโรส, พวกย่องเบา; ๙ ฤาษี, ขะโมยตามทาง; ๑๐ ดาว, เทียน; ๑๑ ศีลสิบข้อ, สิบนิ้วมือ; ๑๒ นักบุญมารดินหลับ, ลักของเวลาเจ้าของหลับ.

หนังสือพิมพ์ ร.ร. ไทยเขษม

ครู.

เบิ๎ดโคม[๑] ให้สว่างไว้นะ, เมื่อเข้าเห็น
กอบลิน[๒] หรือ ปาปากาโย[๓] มาละก็เบิ๎ดเทียว
นะ. สวนองุ่นกับยอนห์น เต้นรำ[๔] เย็นคำสำคัญ.
เข้าใจไหม ?

พวกยิปซี.

เออ ! เออ !

ครู.

งั้นไปกันเถอะ !

(เข้าโรงไปหลายคน. ครูซาโดเดิรเลย
เวทีไปและหายลับไปในระหว่างต้นไม้. เปรซิ-
โอสาเดิรออกมา.)

เปร.

แสงกองเพลิงเริงโรจน์เหลือประหลาด
ในหมู่รุกขชาติอันสูงใหญ่ !
ประจักษ์เงามหิมาน่ากลัวกะไร
เผ้าดุ่มเดิรในไพรถะมัถะแมง,
ประเดี๋ยวยืนประเดี๋ยวย่อมอ้อสั้น
เสมอกันกับเปลวเพลิงอันเริงแสง,
แล้วงูขหายกลายเย็นมืดหมดสำแดง !
ก็เห็นแจ้งเช่นกับใจได้มั่นคง
อันความหวังความกลัวสิ้นทั้งผอง
คอยเวียนปองสู่กันอย่างใหลหลง.
อันความหวังที่มีอย่างยิ่งยง
กลับคืนคงให้เกิดกลัวได้ง่ายดาย
ราวกับแสงกองเพลิงอันประเสริฐ
พลันยังเกิดสภาพแก่เงา. อื้อ สุดหมาย !
เออ เงียบจริง ช่างสงัดอย่างมากมาย,
จนใจหาย เปลี่ยวเปล่าเหงาวิญญา !
(บาร์โทโลเม วิ่งปราดเข้ามา.)

บาร์ท.

อ้อ ! เปรซิโอสา !

เปร.

อ้า ! บาร์โทโลเม !
ไยมาเตร่อยู่ที่นี่ ?

บาร์ท.

แน่ละหนา.

เปร.

จากแห่งหนตำบลใดเล่าที่มา ?

บาร์ท.

จากเนินกว้างกลางเซียราพนาคร,
จากธารตรอกซอกถ้ำอันลำลึก,
จากรู้สึกหิวโหยกำลังอ่อน,
จากความไข้หม่นมัวและตัวร้อน !

---

๑ โคม, ตา; ๒ กอบลิน, นายตำรวจ; ๓ ปาปากาโย, คนรับสินบน; ๔ สวนองุ่นกับยอห์นเต้นรำ, เบิ๎ดหนี.—(ล).

มาหาหล่อนมิ่งขวัญจิตต์พันพัว
เหมือนหมาป่ามาสู่ฝูงแกะไซร้
หวังจะนำลูกแกะไปมิใช่ชั่ว.

เปร.

เช่นนั้นอย่าต้องตัวฉันให้หมองมัว!
มือพิกลั้วโลหิตเคานต์ลารา!
ในดวงจิตต์ติดด้วยคำสาปสรร
จากเคานต์ผู้วายชีวันวอดสังขาร์!
อย่ามาใกล้. โปรดไปอย่ารอรา!
ภัยพิบัติกำลังมาเยี่ยมเยียนไซร้!
เขาป่าวร้องก้องประกาศติดสินบน
จะไม่พ้นเล็ดลอดปลอดถึงไหน!

บาร์ท.

ก็จริงอยู่, แต่ฉันนั้นจนใจ
ได้หลีกลี้หนีไปในบรรพต;
เวลานานหลายวารเข้าวันนี้
มิได้มีหน้าตาคนปรากฏ,
เว้นแต่พวกเลี้ยงสุกรอันลัดลด.
ได้ลมพัดฝนหยดเย็นเพื่อนทาง.
ฉันตะโกนกู่ก้องร้องชื่อหล่อน,
เสียงสะท้อนภูผามาไม่ห่าง,
จนเย็นย้ำคลุ้มไคล้ไม่เว้นวาง
จะไกลนางสุดหักรักมลาย,
ฉันจึงต้องจำมายังที่นี่!

แม้หล่อนมิทุจริตจำนงหมาย,
เอ็ดตะโรร้องขึ้นให้โวยวาย
ไม่หนีหายฉันยอมตามวิญญา.

เปร.

เอ็ดตะโรนั้นหรือฉันทำได้?

บาร์ท.

เปรซิโอสา. ฉันตั้งใจตรงมาหา!
สู้ฝ่าม้วยด้วยเพราะรักอย่าสงกา!
หล่อนจงมากับฉันแล้วครรไล
พ้นชายขอบเขตต์แคว้นอาณาจักร!
มิต้องพักเย็นห่วงสิ่งไหน ๆ
มาเถิดมาเราพากันริบไป!

เปร.

อย่าเจรจาเช่นนี้ไซร้ให้ป่วยการ.
ฉันทำตามไม่ได้ใจไม่ชอบ
อีกมิมอบตัวให้.

บาร์ท.

ยอดสงสาร,
จงนึกถึงเวลาแต่เพรงกาล
เมื่อครั้งเราเบิกยานแต่ยามเยาว์!
เคยสนุกร่วมสุขทั้งสองรา,
ต่างเติบโตขึ้นมาไม่เคยเศร้า;
สนิทสนมกลมเกลียวไม่ยางเยา
ตั้งแต่น้อยคอยเผ้าผะดุงรัก,

บัดนี้ถึงเวลาน่าไคร่ตรอง
ทั่วอาณาเขตต์เขาปองแต่คอยดัก
จะขับตัวฉันไปเหมือนสุนัข!
หล่อนอย่าพักยิดพริ้วจงตามใจ
สัญญาเดิม.

เปร.

ของยิดาหาใช่ฉัน,
มิเคยมั่นสมัครมอบรักให้,
หรือสัญญาว่าจะมอบชีวาลัย.

บาร์ท.

ลิ้นกะไรของสตรีช่างแสนร้าย!
ยังดวงจิตติกยังซาระยาย.

เปร.

จงนิ่ง ๆ ฟังฉันอย่าเบียดบ้าย.
จะกล่าวโดยซื่อสัตย์ไม่กลับกลาย
มิเคยหมายใจรักเลยสักครา;
ฉันรักพี่ไม่ได้ใช่ความผิด,
ที่ไม่คิดก็เพราะเย็นวาสนา.
พักเย็นบุรุษกาจกายา
จะมัวมุ่งเจตนาร้ายทำไม,
ฉันเย็นเพียงสตรีที่อ่อนแอ,
ซึ่งดวงแดมอดคุระอุไหม้
จะยืนยงคงชีพนานเท่าใด?
ของไปหาผู้อื่นเย็นคู่ครอง,
ที่ดีกว่า, งามกว่ามิหายาก;
ขอออกปากเตือนนิดอย่าขุ่นข้อง
แม้หาได้แล้วจงหมั่นประคับประคอง
อย่าให้ต้องแตกร้าวเพราะห้าวไป.
อย่าทนอยู่เช่นนี้ไซร้เพราะไร้หวัง.
ส่วนฉันยังมิเคยคิดรักใคร่;
มิได้เคยกระทำหนทางใด
ที่จักให้พี่หลงพะวงรัก.
ถึงกะนั้นฉันนักสงสาร,
ยิ่งเห็นใจห้าวหาญยิ่งทุกข์หนัก
มิควรที่ปล่อยใจไว้มิพัก
ต้องโหมหักห้ำหั่นถึงบั่นรอน.
จงระวังข้อนี้ให้เรียบราย.

บาร์ท.

ฉันจะกลับสุภาพเพราะเชื่อหล่อน.
ระงับใจต่อไปเพราะคำวอน.

เปร.

เช่นนี้แล้วจงจรด้วยสุขใจ.
มิควรที่รีรออยู่ที่นี่.

บาร์ท.

หล่อนมาซิ, มาด้วยช้าไฉน.

เปร.

เอ๊ะ. เสียงผีเท้าใครมากันหรือไร.

บาร์ท.

ฉันขอให้หล่อนมาอย่าหน่วงนาน.

เปร.

ให้ไปด้วยตัวฉันจนบ่ญญา.

บาร์ท.

จะไม่มาเจียวหรือเจ้าช่างอาหาญ ?

เปร.

อย่าพึงนึก !

บาร์ท.

เคราะห์ร้ายใครไม่ปาน !
ขืนคือด้านจะเย็นคู่ผู้อื่นนั้น
ไม่สมหวังแล้วละนางเตรียมมอดม้วย.

(เข้าโรง.)

เปร.

ขอเทพช่วยคุ้มครองตัวดิฉัน !
อิกผีแม่ให้กำเนิดเกิดชีวัน !
อิกแม่พระทรงธรรม์ได้คุ้มครอง !
เดชพระเยซูเจ้าและนักบุญ
จงการุญแก่ข้าอย่าต้องหมอง
เออ กะไรกลัวตายผิดทำนอง
ไม่เห็นต้องน่าคร้ามขามเลยเรา ?
กับการทิ้งความหวังอันผิดคาด,
ความมุ่งมาดเย็นห่วงและปวงเศร้า,
ความปดโป้, โหดเหี้ยมอันเหลือเดา
ความเสื่อมเสาเกียรติคุณ, และวุ่นปวง,
จะได้อยู่อย่างสงบเย็นนิรันตร์ !
โอ้หัวอกดิ้นตันและโรยร่วง,
จงระรินครินครกให้เต็มทรวง !
แม้ถูกล้วงหยุดเต้นคงเย็นการ,
ไม่ต้องรับเดือดร้อนอิกต่อไป
หรือพะวงสงสัยไม่แก่นสาร
คงไม่มีสิ่งใดมาแผ้วพาน
เสพย์สำราญแน่ถนัดกะพัดแด !
(วิคโตเรียนเดิรออกมา. ฮิโปลิโตตามมาข้างหลัง.)

วิค.

นั่นแน่นาง. ช่างแสนจะโสภา
อยู่ใต้กะโจมรุกขาไม่ผิดแน่ !

ฮิป.

เหมือนกินนรในพนาน่าชวนแล !

วิค.

ขอเพื่อนแปรที่ยืน. อย่าเรรวน.

ฮิป.

สะกดใจช้าไว้ก่อนนะเพื่อนเอ๋ย.
อย่าเพิ่งเผยความจริงเสียโดยด่วน.

วิค.

(แกล้งดัดเสียง.) นี่แน่จะ ! แม่ยิปซี !

เปร.

(ย้องด้วยอาการตื่นเต้น.)เอ๊ะ เสียงครวญ!
ละห้อยหวนจากสวรรค์แม้นกะไร !
ไหนลองขานใหม่หรือ ! ใครเรียกข้า ?

วิค.

มิตรสุดา.

เปร.

(ป้อง) แน่เธอ ไม่สงสัย!
ขอขอบคุณ, สวรรค์แข้งพระทัย,
จึงโปรดให้ท่านผู้นี้มาป้องกัน!
เธอดวงจิตต์จงเร่งกอบพลัง!
จะได้ชั่งน้ำหนักได้เหมาะมั้น
บาปมิตรหรือสุหัทอย่างไรนั้น?

วิค.

นี่คือกัลยาณมิตรผู้ยิ่งยง;
อย่ากินแหนงแคลงจิตต์โปรดมาใกล้
หล่อนทายได้เคราะห์โชคตามประสงค์
จริงไหมจ๊ะ?

เปร.

ทายได้สมจำนง
จำเพาะตรงที่สว่างไม่มืดมัว.
มาให้ใกล้กองไฟหน่อยเถิดค่ะ
ดิฉันจะดูลายมือให้ถ้วนทั่ว
คงไม่มีที่นกามาพันพัว.

วิค.

(เอาเหรียญทองเหรียญหนึ่งวางลงในมือเปรซิโอสา.)
นี่แน่ะตัวตินกาเห็นชัดดี.

เปร.

เหรียญหิรัญ?

วิค.

ใช่เช่นนั้น, กาญจนา.

เปร.

มีหญิงสาวโสภาในกรุงศรี
เฝ้าสมัครรักท่านมากทวี,

วิค.

ใช่เช่นนี้! เรื่องเก่าบุรมบุราณ!
จงทายใหม่ให้สมค่าราคาทรัพย์;
ไม่ขอนับเรื่องนี้ว่าแก่นสาร!

เปร.

เออ ใจคอร้อนรนใครไม่ปาน;
จนเข้าซึมซาบซ่านในเลือดไซร้
ใจเช่นนี้เป็นที่ให้เกิดโทษ
หฤโหดไร้ทรัพย์ที่ควรได้.
อ้อ ดิฉันเห็นตระหนักประจักษ์ใจ;
เส้นชีวิตนั้นไซร้ยุ่งหลายครา.
น่าอายแท้! รังแกสาวที่รัก!
กลับคิดผลักไปในเล่าเจ้าขา?

วิค.

ฉันไม่เคยรักสาวเลยกานดา;
เพราะนางคู่เสน่หาหมดสาวแล้ว.

เปร.

เธอรู้ได้ฉันใด?

วิค.

ฉันได้ยิน
นกน้อยขับมากะซิบเสียงแจ้ว ๆ.

เปร.

งั้นเอาทองคืนไปไม่รับแล้ว !
มือไม่แคล้วมือเย็นเจ้ามารยา !
ถึงให้ปันส่วนกุศลหาผลไม่
ต้องเปล่าไปทุกทริตนั้นขึ้นหน้า !
ท่านเสียรู้, เร่งรับนางเป็นภรรยา;
คงพูนเพิ่มโภคาอีกไม่น้อย,
ท่านจะเพ่องนางจะเรืองรุ่งขึ้นด้วย.

วิค.

(ป้อง.) แหมช่างช่วยกันจริงไม่อิ่งอ้อย
ลันสตรีนี่แหละช่างเฝ้าคอย
แก้ด่างพร้อยของเพื่อนเหมือนทูตแมน.
นี่ช่างงามจริงหนอขอฉันดู
เออดูดู่ธำมรงค์นี้งามแสน
ขอฉันเถิดอรทัยอย่าได้แคลน.

(พยายามถอด.)

เปร.

อย่านึกเลยว่าจะแล่นจากนิ้วไซร้ !

วิค.

ก็เพียงแหวนธรรมดาได้ปราณี
ขอดูทีสักหน่อยหรือไม่ได้.

เปร.

ฉันชมแล้วก็จะคืนให้ทรามวัย;
หากจะเก็บเอาไว้คงให้ทอง
ให้สมค่าราคาสี่สิบเท่า.

เปร.

ท่านจะเอาไปทำไมที่ใส่ต้อง ?

วิค.

ชั่วเป็นของที่ระลึกฝั่งใจปอง
แก่ผู้ท่องเที่ยวป่าพนาลัย.
จากค่ายชาวยิปซีที่เขตต์แคว้น
แดนควาดาร์รามา, ดีหรือไม่,
กับแม่หมอทายเคราะห์เหมาะกะไร
จะขอให้ฉันกลับไปวิวาห์
กับแม่ม่าย. ไหนแหวนแม่ทรามเชย.

เปร.

อย่าหวังเลยที่จะสมปรารถนา !
ในที่สุดยามดีฉันมรณา;
จะสั่งผู้พยาบาลดีฉันนั้น
ให้ประสานมือเช่นนี้อย่างมั่นคง,
เพื่อธำมรงค์ติดอยู่อย่างเหมาะมั้น.
เพราะว่าเป็นเครื่องหมายมิตรสำคัญ
มาครั้งหนึ่ง, แต่เขาพลันมลายไป.

วิค.

เอ๊ะ มลายตายไปหรือจะหล่อน;

เปร.

ค่ะ, จากจรกัยดิฉันอย่างหม่นไหม้;
ยิ่งกว่าตายให้ร้ายดิฉันไซร้!
ถึงเช่นนั้นดวงใจมิพักคิด
ดิฉันจะตองเกยแหวนวงน
เมื่อพ้นจากหลุมผิแล้วจะติด
มืออันน้อยไปสำแดงคู่ชีวิต
ว่ามิเคยทุจริตผิดแต่เดิม.

วิค.

(บ้อง.) เออความตันตันจิตต์ด้วยปรีดิ!
ช้าไว้ก่อนอย่าเพิ่งมีขึ้นมาเพิ่ม!
ทั้งนี้ล้วนคำพ้อหล่อนต่อเติม
มากล่าวเสริมอย่างสตรีที่ร้างรัก.
ให้ฉันเฉิดโดยดีอย่าริรอ,
ประเดี๋ยวก็ฉันจะกล่าวให้ตระหนัก
ว่าของฉันหล่อนนี้ได้ฉกลัก.

เปร.

อ้อ ท่านจักไม่หาญกล่าวเช่นนั้นไซร้
เพราะเย็นปดขึ้นขึ้นอย่างแท้ ๆ!

วิค.

ฉันนี้แน่หรือจะหาญไม่กล่าวได้?
จงมองพักตร์ให้ประจักษ์เฉิดทรามวัย,
แล้วเร่งไขพจมานอีกสักครา
ว่าฉันนี้มีสิ่งใดที่ไม่หาญ
เห็นพะยานปรากฏย้างหรือจำ,
แต่ครั้งนี้หาญไม่ได้แล้วกานดา!
(เปรซิโอสาวิ่งเข้าไปซบอยู่ในวงแขนวิค.)

เปร.

โอ่ เธอขา! เธอชู้คู่ชีวิต!
พี่วิคโตเรียนของน้องยอดเสน่หา!
พี่เย็นยังฝากฟ้าแก่ดวงจิตต์!
ไปอยู่ไหนเสียนานไม่หวนคิด
ไยจึงปลิดน้องไปได้ง่ายดาย?

วิค.

อย่าเพิ่งถามพี่เลยเวลานี้,
เปรซิโอสายอดนารีแม่โฉมฉาย.
ให้พี่ลืมว่าเคยพรากลำยากกาย.

เปร.

ก็พี่หมายมุ่งกลับรับน้องไซร้...

วิค.

พี่ขออวนโฉมงามแม่ทรามชม,
อย่าพ้นเร็องให้ตรอมตรมระทมไหม้!

เปร.

น้องเกือบต้องมอดม้วยชีวาลัย
ในกลางไพรกัยยิปซีสุดลี้ร.

วิค.

โฉมเฉลาเยาวพาจงปราณี
ยกโทษพี่ก่อเข็ญแต่เก่าก่อน.
น้องนึกหรือเมื่อพี่ไร้งามงอน
จะมีสุขไม่ทุกข์ร้อนสักอึดใจ ?
อย่าหวังเลย. ตั้งแต่พี่รู้ตัว
ต้องขุ่นมัวไม่รู้จักหลับนอนได้,
เฝ้าคะนึงถึงความผิดที่ทำไป !
หล่อนจะยกโทษหรือไม่คู่ชีวิต ?
จะยกโทษหรือไฉนจงเจรจา ?

เปร.

น้องได้ยกโทษาที่พี่ผิด
ก่อนคำชังฝังผนึกไว้แนบชิด
ในแผ่นพรหมลิขิตของเทวา,
น้องมิถือโทษกรณ์

วิค.

พี่ชั่วชาติ
ที่ยังอาจเดรัจฉานในโลกหล้า,
หลงเชื่อได้โดยง่ายว่ากานดา
ทุจริต, เคานต์ลารากล่อลำเค็ญ...

เปร.

คนระยำเช่นนั้นมันทำโศก
ให้น้องโชกชุ่มด้วยความขุ่นเข็ญ.
พี่มิได้ยินหรือว่ามันเย็น...

วิค.

พี่รู้เด่นประจักษ์ทุกสิ่งอัน.
เช่นนี้แล้วก็ยังอยากพรั่งเสียง
น้องจำเรียงชวนจิตต์เกษมสันต์;
เพราะสุนทรทุกคำน้องรำพัน
เหมือนเทวัญเป่าแตรพันมลาย.
จงเล่าไป, เล่าไปให้ซึมทราย
ให้เอิบอาบกมลนะฤาสาย
ปวงความทุกข์กลั้วจิตต์อยู่มากมาย
จงขยายให้พี่แจ้งแยบยล.

(พากันเดินไปข้าง ๆ.)

ฮิป.

ปวงสุนทรวาทีกวีสรร,
ปวงความรักสมัครมั่นทุกแห่งหน,
ปวงตระโบมบนเวทีอันเวียนวน,
ปวงความทุกข์ดั้นด้นหิมวา,
อันอาศัยโชคช่วยอวยบันดาล
ให้สมมานนิยมสมปรารถนา,
ต้องเย็นรองจากเพื่อนร่วมวิญญา
ผู้นักเรียนกับเปรซิโอสายอดนารี !

เปร.

อ้อ ซินยอร์ฮิโปลิโต เจ้าขา !
ขอจุมพิตหัตถาด้วยเต็มที่
จะโปรดให้ทายเคราะห์อย่างเหมาะดี ?

ฮิป.

ใช่คืนนี้รอไว้เย็นไรนาง;
แม้ว่าหล่อนจะหมายทายให้เหมือน
ผู้เพื่อนวิคโตเรียนไม่อางขนาง
จะต้องกลับไปแต่งงานสาวผู้ร้าง
วันวิวาห์จะห่างยิ่งไปไกล
ควบขนถึงวันตรุษเที่ยวหล่อนเอ๋ย.

ชิสปา.

(ในโรง.) เฮ้ย ๆ! พวกยิปซีอยู่ที่ไหน,
เบลทรัน ครูซาโด ไปหนใด!
รีบไว ๆ ออกมานี่!
(ชิสปาเดินออกมาสวมรองเท้า มือถือแส้
และโคม.)

วิค.

อะไรกัน?
ไยจึงต้องทำเสียงเอ็ดตะโร
โว ๆ ขนถึงกับเสียงสั่น?
ถูกขะโมยมาหรืออย่างกงัน?

ชิส.

ถูกขะโมยและห้ำหั่นอย่างทารุณ;
กระผมแสนยินดีที่พบพาน.

วิค.

จงเริ่มเล่าเหตุการณ์ที่มาวุ่น.

ชิส.

(พูดกับเปรซิโอสา.) มีข่าวควรยินดี
แท้แม่เจ้าประคุณ
มาจากเมือง, เรื่องขุ่นพลันมลาย.
เบลทรัน ครูซาโด ผู้หัวหน้า
มิใช่ตัวบิดาคุณโฉมฉาย,
บิดาแท้รวยทรัพย์นับมากมาย
กลับสเปญโดยหมายพบบุตรี.
คุณมิใช่ยิปซีอีกต่อไป.

วิค.

เอ๊ะกะไรเหมือนนิยายชาวมัวร์นี่!

ชิส.

พวกผมดื่มอวยพรสวัสดี
ให้แด่มิ่งมารศรีที่ทับน้อย.
ราวกับย่อแห้งแล้งไร้อุทก
เดือนพฤศจิกฝนตกลงเย็นฝอย.

วิค.

ท่านบิดาอยู่ที่ไหนตั้งใจคอย?

ชิส.

เหมือนดอกสร้อยโบราณขานเช่นนี้,
ร่างกายอยู่ที่เซโกเวีย
ดวงใจไพล่ละเหี่ยอยู่แมดริด.

เปร.

นี่หรือคือฝั่นหรือมิใช่ ?
แม้ว่าฝั่นของหลับใหม่ให้เต็มที่,
อย่าเพิ่งปลุกฝั่นต่อให้สุดดี !
อย่าได้มีเล่ห์กะเท่ห์ซ่อนงำไว้ !
อย่าฝั่นเลยของเย็นความจริงแท้ !
ฉันตื่นแน่ตระหนักไม่สงสัย;
นี่ก็ค่ายยิปซี; คู่ร่วมใจ,
นี่สหายชีวาลัยแน่วิญญา !
อย่าต้องให้ตื่นแล้วคว้างจิตต์
โปรดบอกนิดจริงหรืออย่างไรหนา !

วค.

นี่คือสุบินนะกานดา !
เย็นสุบินประจักษ์ตาไม่เปลี่ยนแปลง,
เห็นความสุขปลุกปลื้มจนลืมตัว
มิใช่ชั่วหายากไม่มากแห่ง,
ยามสวรรค์บันดาลเมื่อรักแรง.
บัดนี้สิแม่แก้วน้องสมบูรณ์
เท่ากับทรัพย์นับพร้อมความโสภา
อีกคุณสารอเนกาไม่รู้สูญ;
พี่เย็นแต่ยากผู้อาดูร.

เปร.

(ยื่นมือให้.) น้องประมูลมือมอบด้วยอารี.

ชิส.

(ย้อง.) ข้าจะยิ่งได้รับถึงสองมือ.
เมื่อน้อย ๆ ข้านี้หรือเหลวเต็มที่
ย่าแกเล่าว่าสวรรค์ชักปราณี
ผลแอลมันด์แก่ผู้ที่ไม่มีฟัน.
ต้องขบกินสิ้นท่าหมดมานะ
แต่ข้าจะปรีเปรมเกษมสันต์
พอเคี้ยวได้แต่ผลไม้นั้น
จะเหมาะมั่นพบเห็นที่หนใด ?

วิค.

มีเรื่องประหลาดอะไรอีกบ้างเล่า ?

ชิส.

หมดกะเบ๊าแล้วละครับอย่าหม่นไหม้.
ดอน คาร์โลส สหายคุณผู้นั้นไซร้,
บัดนี้ไปพักอยู่หมู่บ้านนั้น
กับ เปโดร เครสโป ผู้นายบ้าน,
เพื่อสำแดงหลักฐานที่กล่าวนั้น.
อียายเฒ่าเจ้าเล่ห์ตัวสำคัญ,
สารภาพเหมาะมั่นได้ลักพา
คุณนายไปแต่ยังเยาว์; เขาคงคิด
จะแขวนคอปลงชีวิตสมน้ำหน้า,
เพื่อสิ้นเรื่องขุ่นเคืองหัทยา.

วิค.

อย่าเลยหนา; ขอให้สุขกันทุกคน
ทุกเย็นวันรื่นเริงบันเทิงทั่ว;
โชคย่อมกลั้วจิตต์ปลื้มลิ้มหมองหม่น
แก่ใคร ๆ ที่มิใจรู้อดทน.
ควรขวดลพบคาร์โลส กันเสียที.

ฮิป.

เออสิ้นทุกข์ชุกเข็ญเย็นนักเรียน
เที่ยวรื่นเริงนวกวงงงเต็มที่!
สิ้นบรรเลงขับกล่อมยามราตรี
สิ้นบำเรอสุขีอย่างอื่นไซร้
ดูกรสำนักอัลคาล่า!
ดูราภาพปลายปลื้มแต่ไหน ๆ!
อันปรากฏในสมุดเพราะสุดใจ
สู้เรื่องนี้ไม่ได้เย็นเรื่องจริง,
ส่วนฮิโปลิโตผู้ชายโสด
จะลิงโลดปลิกตัวไม่สุงสิง,
ปล่อยให้แม่ยิปซีผู้สาวพริ้ง
อยู่อ้อยอิ่งกับนักเรียนผู้เพียรรัก.

ตอนที่ ๖

ช่องทางหว่างเขาควาดาร์รามา. เวลาเช้าตรู่. คนขี่ลาผู้หนึ่งนั่งไขว่ขาอยู่บนหลัง, ผ่านเวทีออกมา, ดีเหล็กไฟจุดยุหรี่กระดาษ.

บทร้อง.

แม้ว่าเจ้านิทราหรือนงคราญ,
จงตื่นขึ้นเผยทวารนะหล่อนหนา,
อรุณแล้วจำเราจะไคลคลา
ออกสู่ป่าทุ่งเขาลำเนาไพร.
อย่ารอช้ามัวหารองเท้าหล่อน,
ออกมาก่อนเท้าเปล่าก็เดินได้;
เราจะต้องผ่านหญ้าน้ำค้างไป,
ข้ามมหาชลาลัยอันไหลแรง.
(หายลับไปทางช่องทาง. มีพระออกมารูปหนึ่ง. เมษบาลผู้หนึ่งปรากฏอยู่บนก้อนหิน.)

พระ.

อาเว มาเรีย, กราซิอา เปลนา อ้าพระแม่มาเรีย ผู้ทรงไว้ซึ่งพระคุณทั้งปวง โอ้โฮพ่อนั่นน่ะซะ.

เมษ.

อะไรครับ!

พระ.

นี่ทางไปนครเซโกเวียถูกไหม?

เมษ.

ใช่แล้วพระคุณ.

พระ.

ไกลเท่าใดละพ่อ?

เมษ.

ผมไม่ทราบดอกครับ.

พระ.

ในหว่างเขานั้นเรียกชื่ออย่างใด ?

เมษ.

ซาน อิเดฟอนโซ.

พระ.

แหมทางไกลอักโขกว่าจะได้ฉันเช้า.

เมษ.

อย่าหงอยเหงาเลยพระคุณ.

พระ.

ในเทือกเขานี้มีขะโมยมาวายวุ่นบ้างหรือไม่ ?

เมษ.

มิครับ, และซ้ำร้ายไปกว่านั้น.

พระ.

อะไรกันเล่าพ่อขา ?

เมษ.

หมาป่าซิครับ.

พระ.

ยับจริงละคราวนี้! จงไปที่ ซาน อิเดฟอนโซ ด้วยกับฉัน. จะบำเหน็จรางวัลให้ถึงขนาดสมใจรัก.

เมษ.

อะไรล่ะครับที่จักให้อย่างยิ่งยวด ?

พระ.

ฉันจะสวดมนต์อ้อนวอนและให้พรของฉันด้วย อย่ากลัวเลย.

(หายลับไปทั้งคู่. พวกหนิภายิคนหนึ่งขี่ม้าผ่านมา, สวมเสื้อคลุม, สะพายยิ่นไว้ข้างอานกะบอกหนึ่ง. ค่อยเดินลงตามช่องทางร้องเพลงไปด้วย.)

บทร้อง.

เจ้าม้าดีเหนื่อยล้ามาอย่างร้อน,
ต้องจำจรเร่งไปทนใจแข็ง;
พ่อม้าแก้วไปเถิดอย่าพลิกแพลง,
เห็นแจ่มแจ้งหน้าเด่นเสวตร์ดาว!
จงริบไป, ตำรวจมันมานั่น,
เสียงยิ่นลั่นได้ยินต้องตาขาว!
ไอ, ชาเลโอ! ชะช่างถึงคราว!
มันก้าวร้าวเดินขวางผ่านทางนี้.

(เสียงเพลงเบาไป. เปรซิโอสาออก, อยู่บนหลังม้า, มิวิคโตเรียน, ฮิโปลิโต, คอนคาร์โลส, และซิสปาเดิรตาม, สะพายยิ่น.)

วิค.

นี่คือสุดยอดบรรพตา.
จงพักผ่อนกายาเสียที่นี่.
ขอแม่เปรซิโอสายอดนารี,
จงพินิจให้ดีนะยังอร,

บรรดาสารพันรอยตัวเรา
ดูคุกเข่าระยอยนอยสลอน,
ราวกับสงฆ์ทรงเสื้อสวดอ้อนวอน,
ภูเขาสลับซับซ้อนด้วยหมอกครน
คอยเผ้ารับพรจากสุริโยภาส !
งามพิลาสประเสริฐ !

เปร.

ช่างเฉิดฉัน.

ฮิป.

สุดประหลาด !

วิค.

ในลาดข้างล่างนั้น,
ตรงผาชันมันปลายอย่างขวานเพรง,
คือหมู่บ้าน ซาน อิเดฟอนโซไซร้,
เสียงระฆังขานไขดังหง่างเหง่ง,
เหมือนอวยพรคำนับรับบรรเลง
แด่อรุณ, ดูคึกเครงก้องโกลา
ดังกองทัพขับอาวุธออกกวัดแกว่ง
กะทบโล่ห์เย็นแสงสุดสง่า
แล้วร้องว่าไชโย !

เปร.

ไหนมรรคา
สู่พาราเซโกเวีย ?

วิค.

โน่นแน่ะนาง
ถัดทิวไม้ไม่เห็นหรือน้องเอ๋ย ?

เปร.

ไม่เห็นเลยเงี่ยวพี่อย่าอางขนาง.

วิค.

เย็นแนวเล็กพันเส้นจดนภางค์
ที่ระหว่างตรงนั้น !

ฮิป.

ฉันแจ้งใจ
โดยเย็นเมืองโบราณสำคัญอยู่,
มิชื่อรู้ประจักษ์ถึงไหน ๆ
ว่ามีที่ทดน้ำคิกะไร
ครั้งโรมันสร้างไว้, อิกมีวัง,
ซึ่งพวกมัวร์ก่อไว้, ที่ในนั้น,
กิล บลาส คนสำคัญผู้ถือขลัง
ได้พระราชทานเลี้ยงชนมพรรษ์
เย็นเครื่องยังชีวิตอยู่ต่อไป.
โอ้ฉันเคยไปมองจากบานแกล
แล ๆ ลอดลูกกรงยังเสียวไส้
หลายร้อยพีดิ่งลงตรงกะไร
มองน้ำใน อิเรสมาดูไหลเย็น.
ช่างเวิ้งนวกหว่างเขาราวงูเลื้อย
ดูเรื่อยเจื้อยเชิงวัง.

เปร.

อ้าฉันเห็น
ในยัดนี้, ด้วยอุทกมากกว่าเย็น
ด้วยตาเด่นประจักษ์, แม้ไม่ขัง.
อันปวงความคำนึงดิฉันนั้น,
ซึ่งได้บรรทุกคำวอนและความหวัง
มิต้องคร้ามขามภัยจะประดัง
ให้แล่นตั้งหน้าสู่ลู่ทางเดียว
ทนผ่าลมผ่าคลื่นสันทั้งหลาย,
เหมือนนิยายชาวบูรพ์ไม่เฉลียว,
ว่าเภตราสง่าใยไหลเย็นเกลียว
ไม่ลดเลี้ยวแล่นสู่บรรพตา
อันมิแม่เหล็กดูดไว้ ได้ถนัด,
ต้องวิบัติแตกเย็นชิ้นสันทุกท่า,
ต้องย่อยยับอับปางกลางคงคา. (ร้องไห้.)

วิค.

อนิทา ร้องไห้ไปไยมิ!
โอ้ขอมขวัญพลันคะนึงคิดถึงทุกข์
ด้วยโศกให้ไร้สุขต้องเสื่อมศรี!
ยามสุริยันผันแสงสยฤดี
มารศรีโศกเศร้าเข้าพิอา!
โอ้ดวงใจหมายพี่เย็นเพื่อนรัก!
จะมิพักโศกเศร้านะเจ้าหนา,
ความหิวโหย; โรยแรง; พลันเสื่อมคลา
จะสนุกสุขาร่วมภิรมย์.

เปร.

อย่าชักช้าเลยขาบิดาคอย.
ดิฉันพลอยเห็นไปได้อย่างสม,
ท่านเยี่ยมแกลแลมองร้องระทม
คอยชื่นชมยินดีแน่อุรา,
เสียงยวดยานหรือใครผ่านในถนน
ตั้งตายลคอยขานว่า "ลูกข้า!
กลับมาแล้ว ๆ!" โอ้บิดา!
คงครวญหาถึงลูกเผ้าผูกใจ.
(พากันเดินลงไปตามช่องทาง. ชิสปาล้าหลัง.)

ชิสปา.

ข้าเจ้ามิบิดาเหมือนกันแต่ตายเสียแล้ว. เจ้าประคุณ. ข้าเจ้าเกิดมาก็ช่างยากจนแล้วก็คงทนยากอยู่ตามเคย, ไม่ได้กับเขาเลยหรือพลอยช่วยเสีย. เช่นนี้ข้าพเจ้าก็ทนละเหี่ยเวียนว่ายไปมาอยู่ในโลก, ยืนชะโงกรอเสียครึ่งเวลา, เหลืออีกครึ่งนั้นหนาก็เดินไปช่างแสนจะสนุกอกสนุกใจอยู่เสมอเผ้าลำพองราวกับพ่าคะนองเวลาค่ำคืน. เช่นนั้นก็ต้องยืนเดินไถไป, ไม่ผิดไกลกับคันรถกับเจ้าวัวที่ต้องลาก. ใครจะกล้าออกปากพยากรณ์ว่ากะไร? ตั้งความเพียรไป, แล้วสับไพ่คิดเสียงเคราะห์. ข้าเจ้าทำเพาะไม่ไร้ผมจนมองเห็นมันสมองได้ง่ายดาย; และบางที,

ในที่สุด, ข้าเจ้าหมายจะไปกรุงโรมเพื่อขอ
ยวช, แล้วกลับมาให้ยิ่งยวดเย็นนักบุญเปเตอร์
ได้ทีเดียวไม่สงสัย. เบเนดิซิเต ! ขอความ
มีชัยจงสำเร็จ ! (เข้าโรง.)

(เงียบอยู่ครู่หนึ่ง. บาร์โทโลเม ออกมา
กิริยาฮึดฮัด, ประหนึ่งติดตามใครมา, ถือ
ขีนยาวกะบอกหนึ่ง.)

บาร์ท.

นี่มันพากันเดิรมาทางนี้.

เสียงเท้าม้าถนัดดีไม่สงสัย !
โน่นแน่ะมันอยู่นั่นหลังไว ๆ !
ขลุ่ยเสียงหวานมานี่ได้ช่วยบรรเลง,
เย็นวาระสุดท้ายนางยิปซี !

(เล็งยิงไปที่ช่องทาง.)

ฮะ ! ฮะ ! ท่าเหมาะดี เสียงช่างเก่ง,
ดีจริง ๆ เจียวเจ้าขลุ่ย พังครืนเครง !—
โอ๊ย ข้าเล็งผิดไป !—เจ้าประคุณ !
(ลูกขีนมาถูก บาร์โทโลเม ล้มลง.)

◎ แม้พระวงศ์ จักรี เย็นศรีกรุง
หมื่นอมิตร คิดร้าย เย็นพ่ายพัง

สิบวงศ์มุ่ง ผะดุงสยาม เหมือนยามหลัง
สยามยั่ง ชโยโชค ยืนโลกเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

"รักที่ซ่อนเร้น"

กุพชกาวสี

พ้องก้มหน้าก้มตาอยู่กับเสื้อแพรพ่าสีหม่น ส่วนพิมนอนพังพาย มองเหม่อไปรอบ ๆ อย่างเพลิน ไม่เอาใจใส่กับพี่สาว หรือแม้แต่เสื้อแพรตัวนั้น ซึ่งแท้จริงเย็นของพิมเอง

"พี่คิดว่า ควรจะมีกุหลาบติดตรงนี้สักช่อ" หล่อนพูด ยกเสื้อขึ้นดู "แพรยังมีอีกมาก พี่เก็บไว้ในลิ้นชักจักร ไปหยิบมาซิ"

พิมคงอยู่ในท่าเดิม มองดูเสื้อ แล้วก็หันไปมองบ้าน ที่จริงใกล้แค่นั้น เดิรไม่กี่ก้าวก็จะถึงห้องไว้จักร แต่ — มันไกลมากสำหรับพิม

"อย่างนี้ก็ดีแล้ว อย่าติดเลยพี่พ้อง"

"ทำไมเล่า ?"

"ก็ไม่เอามาเสียทีเดียวนี่นา ขี้เกียจเดิร"

"เสื้อของใคร ? พี่อยากรู้นัก" เสียงถุ ๆ

"เฮ้อ ! ยังไง ๆ ฉันก็ใส่ได้ เท่านี้ก็ถมไปแล้ว"

"แต่เสื้อของตัวเองแท้ ๆ เย็บก็ไม่เย็บ ชั่วแต่จะเดิรสองสามก้าวก็ขี้เกียจ เออ ! มิเสียแรง"

"ไปหยิบมาเดี๋ยวนี้แหละ อย่าโอ้เอ้หน่อยเลย ฉันยังจะต้องแต่งของฉันอีก"

"ไม่ต้องหรอกน่าพี่ บอกไม่เชื่อ ไหว้ละ อย่าให้ฉันไปเลย"

พ้องหัวเราะอย่างเคือง ๆ

"อยากรู้ว่าถ้าเธอเกิดมาคนเดียว ไม่มีพี่จะทำอย่างไร ถ้าตายแล้วเกิดอีกได้อย่างนี้ พี่อยากลองตายดูบ้าง ดูทีว่าพิมจะขี้เกียจอยู่อย่างนี้ได้หรือไม่"

"ฉันก็แต่งงานซิคะพี่ แล้วหาคนใช้ไว้ให้ทำแทน"

"แต่งงาน น่าหัวเราะ เทวดาองค์ไหนจะเลือกผู้หญิงหลังยาวอย่างพิม พี่สงสัยจริง"

"ในโลกนี้มีอะไรที่ไม่คู่ ก็เห็นอยู่ทั่วถ้วนล้วนเย็นสอง" พิมค้นพระราชนิพนธ์ในเรื่องเงาะป่าขึ้นมาเถียง "คนอื่นมีคู่ ฉันก็ต้องมีเหมือนกัน"

"อยากรู้จักจริง ๆ ว่าผู้ที่จะมาเป็นน้องเขยฉัน เป็นอย่างไร คงไม่ขี้เกียจเหมือนเธอนะพิม"

"อ๊ะ! ขี้เกียจไม่ได้ซิคะ ต้องเป็นคนขยัน ใจดี รูปสวย ไม่งู้จี้ให้ฉันทำงานอย่างพี่พ้อง"

"ขอได้สมปรารถนาเถิดแม่คุณ แต่ พี่สงสัยจริง ๆ ว่าเนื้อคู่ของเธอเวลานี้เกิดแล้วรึยัง?"

พิมนิ่งไปครู่หนึ่ง

"จริงหรอก ฉันไม่สวย ขี้เกียจ ทำอะไรไม่เป็น สู้พี่ไม่ได้สักอย่าง แต่ถึงอย่างนั้นฉันก็จะแต่งงาน จริง ๆนะพี่ ต้องมีคนหนึ่งรักฉันแน่เทียว แล้วเวลาฉันมีบ้านของฉันเอง ฉันจะหาลูกจ้างให้พี่พ้องสักคน หรือไม่ ไปอยู่บ้านฉันก็เอา จะได้เป็นแม่บ้านให้ฉันอีก"

"นั่น เห็นไหม คิดเอาเปรียบจะใช้พี่เรื่อย" พี่สาวหัวเราะ ความคิดอย่างหนึ่งผุดขึ้นในใจ หน้าหล่อนแดงเรื่อ "ก็ถ้าหากว่า พี่แต่งงานไปเสียก่อนเธอเล่าพิม?"

พิมมองพี่สาวอย่างจะค้นหาความจริง

"ตายละพี่ ฉันคิดว่าพี่พ้องยังไม่รักใครอย่านะคะ ถ้าพี่แต่งงานไปก่อนทิ้งฉันไว้กับคุณแม่ ฉันตายแน่เทียว" หล่อนรำพันอย่างจริงจัง จนพ้องอดหัวเราะไม่ได้

"พิม ถ้าเธออยากเป็นคนสวย เธอควรเลิกหลังยาว หัดทำงานเสียบ้าง เธอไม่ออกแรงเสียเลย ได้แต่นั่ง ๆ นอน ๆ ราวกับไม่มีชีวิตจิตต์ใจ"

"สวยน่ะอยากสวยหรอกค่ะ แต่งานไม่อยากทำ พี่น่ะ ฉันดูราวกับเป็นเครื่องจักรมากกว่าเป็นคนธรรมดา ไม่เห็นหยุดกับใครจริงนะคะ ดู ๆ พี่แล้วฉันเหนื่อยแทน"

พ้องถอนใจใหญ่

"นั่นเป็นเพราะเธอไม่ช่วยพี่ พี่ต้องแบกภาระทั้งหมดไว้คนเดียว"

"พี่อยากไปแยกเอง คนใช้ก็มี ไม่เห็นจำเป็นอะไร"

"คนใช้มี แต่ได้เสียมันอยู่ที่เรา ใครเขาจะมารักมาเสียดายแทนเรา ถ้าพี่ไม่ดูแลอย่างทุกวันนี้ คุณแม่นั่งอยู่ไม่ได้ ท่านแก่แล้ว เราไม่ใช่คนมั่งมีอะไรนัก"

"คนเรานี่แปลกนะพี่พ้อง ดูคนอื่นแล้วขัน ฉันนี่ไม่ยักคิดอย่างคนอื่น ไม่เห็นมีห่วงมีกังวลกับใคร อยู่ไปวันหนึ่ง ๆ"

"ดีอีกหน่อยคงสำเร็จเป็นเซียน" หล่อนหัวเราะอย่างขัน "พิม เธอน่ะทั้งเนื้อทั้งตัวพี่เห็นดีอยู่อย่างเดียว ที่ใครว่าอะไรไม่โกรธ

เท่านั้นแหละ”

“อ้าว ก็ว่าอย่างที่ไม่น่าโกรธ ฉันก็ไม่โกรธซิคะ ลองว่าอย่างที่ฉันไม่ชอบซิ จะโกรธให้ดู”

“พี่อยากเห็น ดูทีว่าหน้าโกรธของพิมจะเป็นอย่างไร ที่จริงก็ดีหรอกโกรธไม่เป็น”

“แต่ฉันรำคาญเป็นนะคะพี่ เวลาคุณแม่กับพี่บ่น ฉันรำคาญจะตาย อยากจะหนีไปนอนเอาหมอนปิดหู” หล่อนทำท่าปิดหูปิดตาจนพี่สาวต้องหัวเราะ

“ถ้าเธอทำดีใครเขาจะบ่น นี่ขี้เกียจยังกะอะไรดี ขี้เกียจจนชั้นแต่จะแต่งตัวไปเที่ยวคราวก่อนคุณอานั่นพี่ไม่ลืมเลย เพราะความอิดอาดของเธอคนเดียว พี่และคุณแม่ต้องพลอยเก้อไปด้วย พูดแล้วยังฉิวไม่หายเลย”

“จะมาฉิวอะไรฉัน ก็บอกแล้วว่าไม่ไปขืนจะให้ไป”

“เราไปกันเกือบหมดบ้าน พิมจะอยู่กับใคร?”

“คนเดียวก็ได้ นอนให้สบาย”

“ดีจ๊ะ อ้ายขะโมยมันจะได้ขึ้นมาบิบคอ” หล่อนยกเสื้อขึ้นดูแล้วส่งให้น้องสาว “พับเองซิคนดี”

พิมรับเสื้อจากพี่ ไม่คลี่ดู ไม่พับ แต่กองมันไว้ข้าง ๆ ตัว พ้องมองอย่างหมั่นไส้

“เราจะไปกับใครเล่าพี่คืนนี้?”

“ต้องแต่งตัวเสร็จพร้อม ท่มครึ่งคุณพี่แสจะมารับ”

“เตือนฉันด้วยนะคะ เดี๋ยวช้าพี่แสจะทำตาเขียว ฉันรำคาญ”

“พี่ออกเสียใจ ที่คุณแม่ไปรับพิมมาเสียจากในวัง สมคงได้นิสัยขี้เกียจจากพวกชาววังเป็นแน่”

“เขาขยันก็มีค่ะ” หล่อนรับอย่างซื่อๆ

“แต่หาเหมือนพี่พ้องเห็นจะยาก เสด็จท่านเรียกฉันว่า ยายไอสกริม ขันจะตาย ท่านว่าฉันละไม่เป็นเรื่อง ดีแต่นั่งยิ้มวันยังค่ำเท่านั้น”

“ยายไอสกริม ชอบกล ฮึ! แม้แต่เสด็จยังทรงเห็นว่าเธอเป็นอย่างไร น่ารักแท้ๆ น้องสาวของฉัน”

“แต่ฉันรู้ค่า เสด็จท่านสงสารฉันเหมือนกัน คราวเสด็จชุมพร ท่านรับสั่งกับคุณย่าจันทร์ว่า ‘แม่จันทร์อย่าลืมนะจ๊ะ เอานาฬิกาปลุกไปตั้งในห้องยายไอสกริม ๓ เรือนให้ปลุกแกก่อนคนอื่นสักครึ่งชั่วโมง แกจะได้มีเวลาบิดขี้เกียจ’ แหม! คนอื่นเขาเลยฮาฉันขาย

หนังสือพิมพ์ ร.ร.ไทยเขษม-ธนบุรี

หน้าจะตายไปแล้ว”

“อ้อ! รู้จักอายเหมือนกัน”

“ทำไมจะไม่อาย นั่งอยู่เต็มตำหนัก แล้วมาชาฉันคนเดียว”

“เสด็จคงเสียดายเธอเหมือนกันนะพิม อยู่จะได้มีเรื่องฮากันบ่อย ๆ”

◎ ◎ ◎

“วันนี้ขึ้นแรมกี่ค่ำ?” นางวิเศษฯ เอ่ยถามภรรยา

“เปล่าหรอกค่ะ เห็นแม่พิมแกรอเราแทนที่เราจะต้องมารออย่างเคย”

“งั้นรึ?” คุณพระหัวเราะชอบใจ หันไปดูพิมอย่างล้อ

พิม ในเครื่องชุดสีน้ำหม่น ผมเผ้าทำเรียบร้อยโดยอาศัยพี่สาวเย็นคนแต่งให้ ร่างอวบนกลมผิวขาวนวลของหล่อน เมื่อได้ตบแต่งอย่างประณีตเช่นนี้ ก็ดูค่อยน่ารักขึ้น พิมหัวเราะเก้อ ๆ มือลูบคอเล่นแก้ขวย นางวิเศษฯ พิศดูน้องสาวอย่างเวทนา

“นี่สำเร็จด้วยตนเองหรืออย่างไรแน่ แม่อีด”

พ้องหัวเราะเบา ๆ

ช่วยขัยให้บ่นทีเถิดค่ะ รู้ไหมคะ วันนี้แกต้องแต่งตัวก่อนเวลากว่าชั่วโมง ไม่อย่างนั้นก็ไม่มีนั่งนึกว่าอะไรอยู่ที่ไหน?”

นางวิเศษฯ ส่ายหน้า คุณพระมองดูน้องภรรยา

“แล้วกัน ยายพิม, ทำไมเย็นเสียอย่างนั้น นี่เย็บเสื้อได้สวยอย่างนี้เทียวรึ?”

“พี่พ้องค่ะ” พิมตอบเบา ๆ

“พี่พ้องอีก ที่จริงวันนี้ดูแต่งเนื้อแต่งตัวดีกว่าทุกคราวนะน้องแส”

“อุ๊ย! คอยเถอะค่ะ แกจะทำได้เอง แม่พ้องน่ะสิ เย็นแม่เจ้าลูก นี่ถ้าไม่มีพ้องแล้วจะเย็นอย่างไรกันนะ”

“ก็แต่งงานสิคะ แล้วหาคนใช้ไว้ทำ” พิมตอบอย่างไม่ทันคิด ที่จริงมันเย็นคำแก้ตัวที่พิมชอบใช้ที่สุด

“พ่งพูดแน่ะ” คุณพระขับ “ใครล่ะเอ๊ะ! น้องแส ตาแย๊ะที่เดิรเกะกะอยู่ที่หน้าประตูนั่นกะมัง?”

“ตั้งแต่เย็นแม่พิมมา เห็นจะไม่เคยคิดทำอะไรด้วยตนเองเลยนะ นี่ใครหนอจะมาเย็นน้องเขยฉัน ถามจริง ๆ เถอะพิม นี่แกไปรักใครเข้าแล้วรึ?”

“ยังค่ะคุณพี่”

นางวิเศษฯ มองหน้าน้องสาว อย่างจะค้นความจริง

"ว่าอย่างไรแม่พ้อง ?"

"อย่างไรดิฉันไม่ทราบ แต่พิมชอบพูดอย่างนี้เสมอ" พ้องหัวเราะ "เขาเคยบอกว่า แต่งงานแล้วจะให้ดิฉันไปอยู่เย็นแม่บ้านให้เขา"

"อ๊อ ! เข้าใจคิด แล้วแม่พ้องน่ะเขาไม่แต่งซินะ เออ ! น้องชอบพระเอกที่มีลักษณะอย่างไรบ้าง ?"

พิมหัวเราะเขา ๆ

"ใจดีสิคะ คุณพี่"

"อ้อ ! หลังยาวกว่าพิมสองเท่า"

"ม่ายค่ะ ต้องขยัน"

"อ๊อ, แส น้องเธอเห็นจะหามิสเตอรฺมาใช้หุงข้าว ทำครัวแน่เทียว"

นางวิเศษฯ หัวเราะ หันไปทางน้องสาว

"สำหรับคืนนี้ ขอให้ระวังตัวหน่อย อย่าทำเย็นเบ่ออย่างเคย สมถวิลเขายิ่งว่าคนเก่งอยู่ด้วย"

"สมกันเทียวค่ะ คุณพี่ พระสมบัติฯ ก็นิ่งดีเหลือทน"

"ทำไม ! พ้องไม่ชอบริคนิ่ง ยายเย็นพิมนี่ถ้าจะชอบ" คุณพระยังไม่หายสนุก "ดู, มาเริ่ยกดิฉันยายเย็น" พิมค้านเรื่อย ๆ ตามเคย

"เสด็จประทานชื่อเขาว่า, แม่ไอสกริมค่ะ" พ้องบอก "ทรงเห็นว่าเลวที่สุดในหมู่ข้าหลวง"

พิมหันมาเขย่าแขนพี่สาว

"พี่พ้อง โธ่ ! รู้งี้ไม่ยักบอก"

รถแล่นเข้าประตูบ้าน 'เสริมทรัพย์' ช้า ๆ พ้องรู้สึกร้อนหน้าในเมื่อเห็นว่าหมู่คนที่ยืนคอยรับอยู่ที่บันไดหินนั้นเย็นใครบ้าง

พระวิเศษฯ กะโดดลงอย่างว่องไว แกล้งทำเย็นไม่เห็นว่าพิมกำลังจะลงจากรถ

"มาซินองแส, แม่พ้อง" หันไปทางพิมเย็นคนสุดท้าย

"อ้าว ลืมคุณบ้า เชิญ ๆ ส่งมือมา เดี๋ยวจะจูบขันได"

พิมหน้าแดงเรื่อเพราะถูกขัย พวกที่อยู่นั้นพากันอมยิ้ม

"อย่างไร, ขุนประสงค์ฯ ยิ, วิ่งมาถ่อนได้เทียวนะวันนี้ นี่หลวงสนองฯ มาริยังเล่า ?"

"ใคร ๆ เขาก็มาแล้วทุกคน อยู่แต่คุณพระกับตาเย็ย เท่านั้น"

คุณพระเข้าบ้านริบเชือเชิญให้แขกผู้หญิง

เข้าไปข้างใน ดิงแขนพระวิเศษฯเข้าไปทางประตู

"สำมะคัญ วันนี้ พาน้องเมียมาโชว์ทั้งคู่"

"หนอย, เมียตัวเชิญเขาไว้ไม่ว่า ทำปากเปราะเราะราย เดี๋ยวฉันจะดอยคุณเข้าเท่านั้นเอง" พระวิเศษฯตอบอย่างสนิทสนม

"สมของลือหายไปไหนล่ะ ?"

"โน่นๆเห็นไหม ตั้งแต่เช้ามาแล้ว ไม่เห็นปากแกหยุด อ้วออกระยมแทนแกเทียว" พระสมยัติฯชี้ให้ดูภรรยา สมถวิลในเครื่องสีแดงสด กำลังยืนอยู่กลางหมู่เพื่อน พูดไม่หยุดปาก

"ยายแสของอ้วก็ใช่เล่นเมื่อไร บทเขาจะเทศน์ให้อ้วฟังละต้องอุดหูเทียว" สองคุณพระหัวเราะพลางชวนกันเข้าไปร่วมวงกับคนอื่น

"แหม ! เจ้าประคุณ บ้านท่านไกลมากรู้อย่างนี้จะไปรับแสมาค้าง เสียที่นี่ก่อนงานสักเจ็ดวัน"

"นั่น, ครบอาทิตย์พอดี เอ, นี่ผมจะรับผิดหรือใครควรจะรับกันแน่"

"ฟังนะแส เดี๋ยวก็คงโทษว่าเธอแต่งตัวช้าหรอก" นางสมยัติฯหันไปโอบไหล่เพื่อน "โทษยังไงกัน ฉันมานั่งรออยู่ในรถด้วยซ้ำเห็นแต่กลับหน้าสั่ง กลับหลังสั่ง เรื่องเบ็ดเรื่องไก่ออกลั่นข้าน"

"นี่น้องเธอหลบไปไหนทั้งคู่ ?"

พิมยืนอยู่ข้างๆแส แต่ไม่ตอบว่ากะไร พอดีสมถวิลหันมา

"โธ่ !" ดิงมือพิมมาใกล้ "ดูเอาเถิดยืนเงียบอยู่ข้างๆนี่เอง" หันไปทางสามี "ว่าอย่างไรกันคุณพระ เมื่อไร ตาเบี้ยของคุณถึงจะมา ถึงเวลาแล้วนะคะ"

ทุกคนออกความเห็นพ้องกันว่า ปี๊ยะอาจจะยังไม่มาถึงอีกนานก็ได้ ดังนั้นเจ้าบ้านจึงเชิญแขกเข้าห้องรับประทานที่เดียว

พ้องรู้สึกยินดีครึ่ง กะดากครึ่งที่มีขุนประสงค์สงวนเวช นั่งอยู่ขวามือหล่อน เยื้องซ้าย คุณเกษม เพิ่ง ลาสิกขาบท เมื่อเร็วๆนี้ และเย็นอีกคนหนึ่งที่ถูกขับย่อยๆ พิมนั่งคนละฟากกับพี่สาว เยื้องกันสองที่ ขวามือหล่อน นายร้อยตำรวจเอก หลวงประสิทธิ์สุขราษฎร์ ข้างซ้าย คุณพระพี่เขย คนอื่นๆก็นั่งสลับกันไปจนรอบโต๊ะรูปไข่ขัดมัน

"วันนี้ทำไมมาถึงนี่" ขุนประสงค์ฯถามเบาๆ "ต้องการไก่บ้างไหม ?"

"ไม่รับประทาน ขอบคุณค่ะ"

"คำตอบอย่างนี้ดูเหมือนจะท่องขึ้นใจมาตั้งแต่ครั้งอยู่โรงเรียนนะ"

พ้องก้มหน้ายิ้มสาตคราวนั้นแล้วจะเป็นเทพบุตรของพ้องทีเดียว

"รู้สึกว่าเป็นคำตอบที่ง่าย คิดได้เร็วกว่าอย่างอื่นค่ะ ว่าแต่คุณหมอเถิด ดิฉันไม่คิดว่าจะพบกันที่นี่"

"เมื่อเป็น 'คุณหมอ' แล้วก็ต้องเป็น ถึงกับไม่มีเพื่อนทันสมัย เข้าใจอย่างนั้นรึ?"

"ชอบกลจริง หาเหตุ"

"ผมหาผลมากกว่าหาเหตุ อ้าว, แล้วอย่าว่านวลอีกล่ะ"

"อะไรกันจ๊ะคุณพ้อง ดูช่างไม่พร่องเสียเลย อย่ามาทำเป็นกะเพาะเล็กนะ ไม่ยอมจริง ๆ" สมถวิลร้องข้ามโต๊ะมา ในเมื่อมองดูขานข้าวพ้อง

"วาน อย่า ทำใจ จืด หน่อย เลย คุณหมอ เลือกสองข้างคุณนะคะ อย่าลืมขันทร์นวล เธอควรจะแกล้งให้คุณหมอเซ็ฟเธอให้ย่อยที่สุด"

ขันทร์นวล ศิริโสภา เงยหน้าขึ้นยิ้มรับ

"ดิฉันสงสารค่ะ เกรงว่าคุณหมอรับประทานไม่อิ่มจะลำบาก"

"จริงซินะ ขุน" พระวิเศษ ฯ ผะสม "อ้าย หม้อข้าวทางบ้านเราก็หาไม่เสียด้วยนา"

ขุนประสงค์ ฯ หน้าเจื่อน เลื่อนจานนกพิลาปมาให้พ้อง

"ตักให้ได้ไหม?" เธอกะซิบ

"เชิญค่ะ ขอบพระคุณ"

"เอ, อ้ายคำขอบพระคุณของคุณนี่ดูตามหลังประโยคทุกประโยคเทียวนะ"

"อุ๊ย! มากเกินไปแล้วค่ะ คุณหมอ ไม่ขอบคุณ"

"นั่น, ดีกว่าอย่างแรกมาก" ส่งจานนกไปให้ขันทร์นวล

คนใช้ยอกว่า ยี่ยะ ศิริวัลลภ มา

"เจ้าเบี้ยของเราล่าตามเคย" พระสมบัติหันไปยอกภรรยา

พ้องเงยหน้าขึ้นดูผู้ที่มาใหม่ นึกชมในใจว่ารูปร่างสมส่วน แต่ออกเสียดายแทน ที่มิชื่อพิสดารไปหน่อย

"นี่คะที่เรียกว่าตาเบี้ย" หล่อนกะซิบถามขุนประสงค์ ฯ พอดีผู้มาใหม่หย่อนตัวลงข้างคุณพระเจ้าบ้าน ห่างจากพ้องมากพอที่จะกะซิบโดยไม่ให้เจ้าตัวรู้สึกได้.

"ดีอไหมคะ?"

"ใครดีอ?"

"ตาเบี้ย"

"ขุนประสงค์ฯ หัวเราะดัง "เบี่ย แน่, คุณพ้องถามว่า ตาเบี่ยน่ะ วิเศษฯ จับแขนน้องภรรยาเขาๆ ดิ้อไหม?"

คนอื่นหัวเราะ ปี๋ยะมองหาผัถาม ยิ้ม อิกล่ะ" แล้วจึงตอบ

"แย่จริง ถูกเหมาให้เบี่นเบี่ยดิ้อเสียแล้วอ้าว ไหนล่ะ ปี๋ะ, อ้ายอูจานนั้นน่ะ ส่งมาทางนี้บ้างซิน่ะ" หันไปเคาะเกษม "ยังไง เกษม ระวังนา หน่อยงัดเอาอาตมาพังพายขึ้นมาใช้จะถูกฮา"

"นึกว่าเขาดึงไปไว้เลขที่ ๖๖๗ เสียแล้ว กลับมากวนป่อดกันอิกได้นี่" คุณเกษมเพิ่งพูดเบี่นครั้งแรก

"ขอให้รู้นะ ตั้งแต่รับประทานมา คุณเกษมเพิ่งพูดนี่แหละ" นางประสิทธิ์ฯ เตือน

"เห็นจะรำคาญซินะ ศรี เพศเธอไม่ชอบนั่งนิ่งๆ เสียด้วย" คุณหลวงขัยภรรยา

"พังแน่" สุมถวิล ขัดท้านที่สุดในพวกสตรี สมกับเบี่นเจ้าของบ้าน "อยู่ๆ ก็มาเห็บแนม ไม่ทุกคนหรอกค่ะ ข้างๆ คุณน้านน่ะ จำจะบ้างหรือยัง ตั้งแต่มานั่ง"

คุณหลวงหันดูพิม หล่อนกำลังนั่งฟังเพลิน ไม่รู้สึกตัวว่าถูกขัย พ้องร้อนหน้าแทนน้องสาว

"อร่อยไหมครับ?" คุณหลวงถาม พระเวิเศษฯ จับแขนน้องภรรยาเขาๆ

"อ้อ, นัยน์ตายังแจ๋วอยู่ นึกว่าหลับเสีย พิมหัวเราะเรื่อยๆ ไม่ตอบโต้กับใคร ก้มหน้ารับประทานต่อไป

"พูดน่ะไม่เก่งกับใครหรอกครับ แม่ป้านี่น่ะ" พระวิเศษฯ ยอกสมถวิล

"แต่รับประทานเห็นจะเก่ง" คุณหลวงเย้า "ผมเห็นก้มหน้าง่วนอยู่กับจานข้าวตลอดเวลา. อ้าว อิ่ม จริงรึ หรือเดือดผมก็ไม่รู้"

"สองจานแล้วนะคะ" พิมตอบเขาๆ "ไก่นั้น" ชี้ไปทางจานไก่อบ "ดิฉันรับประทานถึงสามชิ้น"

"อ้อ, พอใช้ได้ งั้นอนุญาต"

การเลี่ยงเนื่องจากวันเกิดของพระสมบัติฯ ได้เบี่นไปอย่างรื่นเริงและเริยบร้อยตลอดเวลา ทุกคนสนุก ไม่นึกถึงเวลากลับ พิมคนเดียวที่เบื่อเต็มทนง่วง รบให้กลับแต่กลับถูกขนายในรถ ขากลับ นางวิเศษฯ เทศน์พิมยืดยาว ความผิดข้อแรกก็คือไปเบื่อให้ถูกขัยระหว่างรับประทาน เสร็จการเลี่ยงไปแอบนั่งซึมอยู่ที่มุม จนหลวงสนองฯ ไปพบเข้า และข้อที่นางวิเศษฯ แทบจะทุบเธอก็คือ เร้าให้

กลัยในเมื่อเครื่องสายกำลังส่งเพลงเพราะ ๆ เสียดายที่ไม่ได้อยู่ฟัง คุณกิ่งเดี๋ยวเชิดนอกนาน ๆ จะได้ฟังคนบ้าดี ๆ อย่างนั้นสักที พิมค้านแต่ว่าหล่อนง่วง ได้ขอตัวแล้วว่าจะไม่ไปก็ขืนแค่นให้ไป หล่อนไม่เคยนอนดึก ทนไม่ไหวจริง ๆ ซ้ำแถมท้ายว่า ถ้าหล่อนแต่งงานมีบ้าน จะไม่ทำงานบ้า ๆ นี่เลย คำพูดอย่างซื่อ ๆ ของหล่อนทำให้พี่สาวขัดใจมาก แต่พี่เขยต่างหัวเราะลั่น เพราะเห็นขบขันที่สุด

นี่, พิม เย็นเสียงอย่างนี้แหละ!

พิมนอนคว่ำอยู่กลางห้อง หมอนรองคางใบ ๑ เท้าใบ ๑ แมกคาซินวางเกะกะรอบตัว กำลังดูรูปในคลาสซิคเพลินจนไม่ได้ยินเสียงประตูเปิด

"อ้าว! ขอโทษครับ"

พิมสะดุ้งเมื่อได้ยินคำว่า 'อ้าว' ไม่ลุกขึ้นทันที เย็นแต่มองดูว่าผู้พูดเย็นใคร

"คุณหมอน่ะเอง" โยนหมอนขึ้นไปบนเก้าอี้อย่างเบื่อ

"นั่งสิคะ"

"หายไปไหนกันหมด!" คุณหมอหนุ่มเหลียวหาคนอื่น พิมปิดคลาสซิกไปทางหนึ่ง ลุกขึ้นบนเก้าอี้ ยืดปากหาว เอนศีรษะพิงพะนักอย่างเกียจคร้าน

"เย็นอะไร ไม่สบาย?"

"เปล่าค่ะ ดูรูปเพลิน เกือบหลับ"

นายแพทย์หนุ่มเลิกคิ้ว

"เพลิน, แต่เกือบหลับ อย่างไรกันแน่?"

พิมไม่ตอบ หัวเราะอย่างเบื่อ

"สวยดี หมอนี่ คุณทำกะมัง?" ขุนประสงค์ฯ หยิบหมอนปักที่เก้าอี้ขนดู

"พี่พ้องทำค่ะ ใยนั้นก็พี่พ้องทำ"

ขุนประสงค์ฯ หมอนวางไว้ที่ การที่คุยกับคนไม่ช่างพูด ซ้ำขี้เกียจพูดเช่นพิมนี้ออกจะเย็นงานที่ยาก เธอหันเข้าชมผ้าปูโต๊ะปักแยบริซล์ต่อไป

"นี่คงคุณทำแน่ละ"

ตอนนี้พิมหัวเราะดังขึ้นกว่าเดิม

"พี่พ้องอีกแหละค่ะ"

ขุนประสงค์ฯ มองดูหล่อนอย่างจริงจัง

"ลองบอกหน่อยซิว่า อะไรบ้างที่เย็นผีมือคุณ"

พิมสั่นศีรษะ

"ไม่มีสักอย่าง ดิฉันไม่เคยทำการผีมือแต่งบ้านกับเขาเลย พี่พ้องทำทั้งนั้น แกขยันเหลือเกิน" แล้วหล่อนก็ทำจมูกย่น "ดิฉันละเหนื่อยแทน"

"เหนื่อยแทนทำไมไม่ช่วยคุณพี่ หลาย

อย่างที่เราอาจช่วยได้”

“โธ่! อยากช่วยออกค่ะ แต่ แหม, ฮือ ดิฉันมันไม่ว่องไวเหมือนพี่”

ขุนประสงค์ฯ มองพิมอย่างเวทนา

“นี่คุณพี่ไปไหน?”

“ไปปลูกต้นไม้ในสวน คุณพี่พระให้เมล็ดดอกไม้ฝรั่งมาหลายอย่าง”

“คุณชอบดอกไม้ไหม?”

“ก็ชอบเหมือนกันแหละค่ะ”

เสียงผีเท้า สายตาชายหนุ่มเลื่อนไปจับอยู่ที่ประตู เมื่อเผยออก พ้องยืนยิ้มอยู่อย่างน่ารัก หล่อนเดินเข้ามาในห้อง เคารพขุนประสงค์ฯ แล้วนั่งลงข้างน้องสาว

“มานานแล้วรึคะ?”

“นานพอที่จะทำให้คุณพิมหัวเสีย เพราะผมชวนพูดโน่นพูดนี่ไม่หยุด”

พ้องหัวเราะเสียงใส ยกมือขึ้นบีบผมให้เข้ารูป นัยน์ตาอันชำนาญของแพทย์ ยอกขุนประสงค์ฯ ว่า หล่อนทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อยมาเกือบวันยังค่ำ แต่, แม้กระนั้นหล่อนก็ยังคงกระฉับกระเฉง หน้าตายิ้มแย้ม หญิงเช่นพ้องออกจะหายาก เธอนึกสรรเสริญหล่อนอยู่ในใจ

พิมค่อยสบายใจ เพราะขุนประสงค์ฯ หันไปคุยกับพ้องอย่างถูกคอ ไม่มีใครรบกวนซักไซร้หล่อนอีก การนั่งฟัง พิมชอบมากกว่าการพูด

“กำลังทำอะไรอยู่กะมังครับ?”

“ไหนคะ, เวลาคุณหมอมา ดิฉันกำลังจะปลูกต้นไม้เทียวค่ะ พุ่มไปยอกดิฉันเลย ริบล้างมือมาทันที”

“ยาหมดริครับ?” เธอถามนึกชมในใจว่า พ้องนี่ทั้งสวยทั้งขยันขันแข็งผิดกับน้องเย็นคนละคน

“ยังอยู่พอรับประทานได้อีกสองมื้อค่ะ เอามาฝากอีกหรือเปล่าคะ?” คุณหมอของหล่อนสั่นศีรษะ

“คุณควรระวังตัว อย่าทำงานให้มากเกินไปนัก ได้ต้นอะไรมาบ้างครับ?”

“คุณพี่พระให้เมล็ดผีเสื้อมาลองเพาะดูน่ะค่ะ ดิฉันเคยขออย่างคาร์เนชั่นไว้”

“ควรจะอวดผมบ้าง ส่วนคุณคงมีดอกไม้หลายอย่าง”

“ไปซิคะ แต่ยังไม่เรียบร้อยค่ะ เพราะดิฉันเพิ่งริทำเมื่อเร็ว ๆ นี่เอง”

หล่อนหันไปชวนน้องสาว แต่พิมทำจมูกย่นพร้อมสั่นศีรษะ

“เอ๊ะ ทำไมไม่ไป?” คุณหมอถาม

"ขี้เกียจเดิรค่ะ" พ้องทำหน้านิ่ว ขุนประสงค์ฯ มองดูน้อง แล้วหันมาดูพี่

"เห็นจะต้องรับประทานยามาก ๆ เอาไหมครับ ผมจะเอายาเบื่อพยาธิมาฝากคุณพิม"

พ้อง พลอยหัวเราะตามไปด้วย พิมทำตาโต

"น่ากลัวดูขี้เกียจมากนักนี่เรานะ" พ้องตอบแทน "ตาย! ถ่ายยาดิฉันกลัวจริง"

"ดิฉันเย็นริคะ?"

"น่าเอ็นดูไหมคะ น้องดิฉัน ขี้เกียจเย็นที่หนึ่ง"

ขุนประสงค์ฯ มองไปรอบ ๆ ด้วยความพอใจ ที่ดินตอนหลังบ้าน มีอยู่ไม่มากนัก หล่อนคัดแปลงพื้นที่เย็นระยะจะโคน รูปต่าง ๆ ล้อมนอกด้วยผักเบ็ดแดง เวอร์มิน่า ยนเนินดินรูปไข่ กำลังออกดอกเต็ม ทั้งสีม่วงและชมพู ยานชั้นซ้อนสองสามชั้น ดอกออกไสว ขุนประสงค์ฯ เห็นดินพรวนเย็นรูปดาวห้าแฉกรอยรดน้ำใหม่ ๆ

"นี่กะมัง ที่คุณเพาะคาร์เนชั่น?"

"ค่ะ ต้องให้เด็กหาใบตองแห้ง ๆ มายึด ตรงนี้แดดจัดเสียด้วย หน่อยจะเฉาแดดไม่ทันตั้งตัว" หันไปด้านตรงข้าม "โน่นไงคะ สวนผักของคุณแม่"

"อ้อ, คุณแม่ท่านทำสวนด้วย" เธอเดิรไปทางสวนผัก พ้องตามไปใกล้ ๆ

"ชอบนักสิคะ ตาธูปแกช่างซื้อเมล็ดผักมากำนัลย่อย ๆ"

"เอ๊ะ! นั่นอะไร?" ชี้ไปที่ร่องขวามือ

"กะหล่ำปลีของคุณแม่ค่ะ ท่านว่าจะให้มันย้อม ๆ อย่างที่เขาขายต้องเอาอะไรครอบนี่ท่านลองดูหรอกค่ะ มันจะเย็นอย่างไรแน่ก็ยังไม่ทราบ" พ้องหยุดพูดครู่หนึ่ง

"น่งเสียทิเถิดค่ะ สวนอย่างนี้ไม่น่าชมตรงไหน"

"จริงหรอก แต่น่าชมคนทำว่าขยันพอใช้ทำเสียอย่างเรียบร้อย" เขามองหน้าหล่อน "ทั้งคุณแม่และคุณลูก"

พ้องบอกให้เด็กไปจัดน้ำมารับแขก

"คุณพิมเห็นจะไม่ทำเลยซิครับ" ขุนประสงค์ฯ พูดต่อ

"ไม่หรอกค่ะ แกชอบนอน แต่ไปเที่ยวไหนยังไม่ค่อยชอบไป" หล่อนส่ายหน้า "แปลไม่ออก พิมไม่เหมือนใครเลย พี่น้องพ่อแม่ขยันทุกคน จะว่าแกมีโรคก็ไม่ใช่ ไม่เห็นแกเจ็บไข้กับใครสักที เรื่อย ๆ ออยู่อย่างนั้นเอง

อ้วนเสียด้วย

"คุณดูจะขยันกว่าใครทั้งหมด ทำอะไรว่องไวน่าดูจริง ๆ"

"ยอกันซึ่งหน้าอย่างนี้เองรึคะ?" พ้องค้าน เลือดแล่นขึ้นหน้าจนเย็นสักหลาย

"ทำไมจึงเห็นเย็นยอ คนอย่างผมพูดอย่างที่คิดมากกว่าอื่น"

"คิดยอก็เย็นได้"

"สรรเสริญน่ะไม่ว่า จริงนะ อย่างคุณนี่หายาก ช่างรับผิดชอบแทนคนเกือบหมดบ้าน" จ้องหน้าหล่อนอย่างชมเชย พ้องรู้สึกว่าสายเลือดเข้ากรรมมันช่างวิ่งปรู๊ดปราดขึ้นลงน่ารำคาญนี่กะไร

"ถ้าเผอิญ คุณจะต้องมีเรื่อนไปในเร็ว ๆ นี้แล้ว ทั้งคุณแม่และน้องคุณคงว้าเหว่มาก คุณพิมเห็นจะเข้าร้ายกว่าเพื่อน"

พ้องเอะใจ แอบมองหน้าคุณหมอของหล่อนแวบหนึ่ง อาการของนายแพทย์คงเย็นปกติ แต่สายตานั้นจับมั่นอยู่ที่วงหน้าพ้อง ฉะนั้นจึงพอดีสบกับของหล่อน พ้องพยายามยังคับประสาทมิให้มีอาการพิรุธอย่างใด

"แต่คง ดิฉันหมายความว่า คงอีกนาน" เสียงสั่นน้อย ๆ "เข้าใจเอาเองว่า คนอย่างดิฉันคงไม่มีโชคดีในการแต่งงาน จริงไหมคะ?"

ขุนประสงค์ฯ มองตรงไปข้างหน้า ครู่หนึ่งจึงตอบคำของหล่อน

"ผมคิดว่า ผู้ชายโดยมากปรารถนาจะได้หญิงที่รอบรู้ในการบ้าน สามารถปกครองคนเย็นอย่างดี และสำหรับคุณ พูดอย่างจริงใจที่สุด ผมก็หาที่ติไม่พบ คุณมีความรู้ความสามารถเย็นเยียมอยู่เช่นนี้แล้ว ทำไมจะว่ามีโชคไม่ดี" แล้วเธอก็หัวเราะ

"นี่เราคุยกันนานพอใช้เทียวนะครับ ผมจะกลับละ วันหลังผมจะเอายามาฝาก เรียนถามคุณแม่คุณด้วย ว่าท่านจะต้องการอะไรบ้าง แล้วโทรศัพท์ให้ผมทราย อย่าลืมนะ"

"กำชับแข็งแรงอย่างนี้ เห็นจะไม่ลืมแน่เทียวค่ะ"

ตลอดคืนนั้น ภาพทุก ๆ ตอนในสวนรบกวนพ้องจนแทบไม่เย็นสุข ความในใจของหล่อนก็เย็นของหล่อน ไม่มีใครรู้ ไม่มีใครสังเกตแน่ได้ มือทั้งสองประสานกันแน่นอยู่บนหมอน พ้องสวด, วิงวอน อธิษฐาน จนกะทั่งหลับไป

พิมช่างพูดขึ้นกว่าทุกวัน ตั้งแต่เทียวมาไม่รู้สึกสนุกอย่างวันนี้ นึกชมว่าคุณพี่พระของหล่อนใจดีนี่กะไร อุตส่าห์รับมายี่ถึงคัวย

ในสวนมะม่วงกำลังดก เหมาะกับน้ำปลาเคี่ยว ที่นางวิเศษ ฯ ทำมาโถใหญ่ ของรับประทานกะกันไว้มากมายหลายชะนิด จนขุนประสงค์ ฯ ล้อว่าควรจะฉีดยาป้องกันเสียก่อน

พ้องประหลาดใจมากเมื่อได้ยินพิมรับอาสาจะปอกมะละกอให้ คุณพระหันมาดูพิม

"อือ พี่นึกว่า เธอจะมานอนใต้ต้นมะม่วง อ้าปากคอยมะม่วงหล่นเสียอีก วันนี้ชอบกล ดูขยันขันแข็งผิดปกติ"

พิมหัวเราะ

"สนุกดีนี่คะคุณพี่ พี่พ้องคะ ทำส้มตำป่าอร่อยดีกว่า อย่าฝานมะละกอเป็นชิ้นยาง ๆ นะคะ

"พิม, นึกถึงคุณแม่กับคุณป้าบ้าง"

คุณนายสุด เงยหน้าขึ้นจากกะเป๋าหมาก

"โอย! อย่าห่วงฉันเลยแม่คุณ เราคนแก่กินไม่จุเหมือนสาว ๆ หรอก"

คุณแม่ของหล่อนหัวเราะกับขุนประสงค์ ฯ

"ยังไงคุณหมอ กลับไปนี่หมั่นเยี่ยมบ้านฉันหน่อยนะ น่ากลัวจะต้องนอนกันบ้าง"

"ครับผม กระผมคิดว่าจะฉีดยาให้คุณพิมเสียก่อนสักเข็มหนึ่ง"

"ม่ายค่ะ อย่าวิตกไปหน่อยเลย พี่พ้องเถอะค่ะ หน่อยไทฟอยด์ก็จะมาเยี่ยมอีก" พ้องวางมือจากเครื่องส้มตำ

"คิดนักว่าอย่างนี้เราเลยไม่ช่วย ส้มตำนี่ต้องเกณฑ์ให้สำเร็จโดยมือยายพิม" หล่อนลุกขึ้นจากที่นั่ง

"คุณพี่คะ มะม่วงน่ะ อนุญาตทุกต้นไม่ใช่ริคะ?"

"ย่ะ ๆ แต่แม่พ้องอย่ากว้านของพี่จนเกลี้ยงต้นล่ะ" คุณพระร้องตอบมาจากใต้ต้นชมพู่ ท่านแอบไปปูเสื่อเอนอย่างสบายตั้งแต่ขึ้นจากเรือ นางวิเศษ ฯ รับหน้าที่ดูให้คนใช้หุงเข้ามัน

"มา, ผมรับอาสาขึ้น" บ๋อย ซึ่งติดท้ายมาด้วยโดยเผอิญ รับอาสาขุนประสงค์ ฯ เดินตามไปข้าง ๆ พ้องขัดขึ้นทันที

"เอ๊ะ, จะใช้ได้ที่ไหน ลืออยู่เย็นผู้ช่วยคุณพิมซิ แล้วกัน, เดี๋ยวเราเลยอดส้มตำ

"ไม่ได้นะคุณเบี๋ย ข้าวมันดิบฉันเย็นม่ายละ ย่อนแตกแน่ ท่าอร่อยเสียด้วยนา"

คุณพระผงกศีรษะขึ้น

"จริงซิ ยายแสพูดไม่หยุดอย่างนั้น คงเติมเกยรลงไปบ้างหรอก"

"คุณนี่, ว่ายังกับฉันพ่นไม่มี พูดเข้าน้ำลายจะได้ไหล ว่าฉันแล้วสุกคุณอย่ากินนะ"

"มันต้องแล้วแต่ปากซิเธอ ถ้าปากอยาก

อ้ายมือฉันมันก็หยิบน่ะแหละ”

ยี่ยะ กลับไปนั่งเย็นเพื่อนพิม เธอเย็นคนตลก ชวนให้พิมต้องหัวเราะไปด้วยตลอดเวลา

“ระวังนะคะ” พ้องร้องเตือน กิ่งมันเล็กนิดเดียว

ขุนประสงค์ ฯ เด็ดมะม่วงพวงใหญ่ใส่ห่อผ้า

“มันจะตายเสียวันนี้ก็ให้รู้ไปเถิด อ้ายพวงนี้มันน่าเด็ดเสียด้วย นี่คุณ, เราแข่งกันสองคนนะช่วยอย่าให้คนอื่นมีหุ้น”

พ้องยิ้มรับ หล่อนรู้สึกแสนสุข คล้าย ๆ กับในโลกนี้ไม่มีใครนอกจาก ขุนประสงค์ ฯ และตัวหล่อน คล้าย—อ้า—คล้ายคู่ข้าวสาวที่สมรสกันใหม่ ๆ โลหิตซับผิวหน้าทันทีเมื่อนึกอย่างนี้

“ต้นนั้นแน่ค่ะมันยี่นี้มีน้อย เจ้าของที่จะหวง”

“ไม่เป็นไร เราเก็บแต่ลูกเดียว แข่งกันกินตามทาง กว่าจะถึงที่พอดีหมด ว่าไง?” พ้องมองดูเธอ

“ป้ายปีนมาหลายต้นแล้วไม่เมื่อยริคะ?”

“แล้วกันเห็นผมเย็นคนออดแอดเสียอีกแล้ว แต่คุณตัวเท่านี้ทำงานวันยังค่ำยังบอกไม่เหนื่อย” เธอปีนขึ้นต้นมะม่วงไปอย่างคล่องแคล่ว พยายามมองหาลูกที่แก่จัด

“คุณหมอเวลานี้ดูซุกซนราวกับเด็กรุ่น ๆ”

“เห็นผมเย็นคนคราวชูชกกะมังก่อนนี้”

“ถ้าเห็นอย่างนั้นก็ต้องมองหาอมิตตดา” หล่อนหัวเราะ ท่านขุนก็หัวเราะ เสียงคนอื่นตะโกนเรียก ขุนประสงค์ ฯ ริบโดดลงจากต้น ส่งมะม่วงให้พ้อง รับห่อผ้ามาถือแทน

“ปอกเร็ว เดินกินกันไปอร่อยดี ควรเหลือไว้นิดหน่อย ได้อวดพวกนั้น”

พ้องทำตาม หัวเราะกันไปตลอดทางด้วยความสนุก

“อั๊วคิดว่าลื้อแผ่อยู่ใต้ต้นแล้วเล่า นานเต็มคอยเที่ยวนี้” ยี่ยะตะโกนแต่ไกล

“มาชิมรสส้มตำฝีมือคุณพิมบ้างซิ บ๊า, อร่อยเด็ดดวงเทียว” คุณพระลุกขึ้นจากที่

“พ่องอิตาเบี้ยแกว่ากันเล่นเอาน้ำลายจวนหก”

ต่างพากันมาล้อมเย็นวง เด็กคนใช้รับหน้าที่ล้าง ปอกมะม่วง

“รับประทานเผื่อ ๆ ท้องไว้บ้าง ของยังมีอีกหลายอย่าง” นางวิเศษ ฯ เตือน “พิมนี่รสมือดีด้วยนา เสียแต่แกไม่เคยทำจนเราไม่รู้”

สัมตำที่ขวนจะถึงปากคุณพระแล้วกลับถูก วางลงอีก

"อ๋าย ไม่ต้องทำหรอก แกว่าแล้ว แก พ้องช่วยต่อ จะแต่งงานกับคนขยัน ๆ พวกเราเห็นใครขยันขันแข็ง รู้จัก หุงเข้า ปิ้งปลา ละ แนะนำให้รู้จักกับแม่พิมที่เถิด"

"มัวแต่ว่าคนอื่น สัมไม่ต้องเข้าปาก"นางวิเศษ ฯ กะทบให้บ้าง

"ที่จริงควรจะชมผมด้วย ถ้าผมไม่เย็นผู้ช่วย สัมตำก็คงไม่สำเร็จขึ้นได้" ตาเบี้ยพูดอย่างหน้าเฉยตาเฉย

"ไง คุณพ้อง, เข้าเบี้ยดีไหม?" ขุนประสงค์ ฯ หันไปถาม พ้องมองหน้าตาเบี้ยแล้วก็หัวเราะ

"เอ้า, ถ้าบอกดีละเย็นอด ผมยกชามสัมหนึ่งแน่ ๆ เทียว"

"ดีฉันก็ดีใจขอคุณออกจากวงมะม่วงน้ำปลาเค็มเทียวซิคะ" พ้องไม่ยอมแพ้

"เอ, อ้ายของเราสู้ไม่ได้ เพราะโข้มานานแล้ว งั้นก็ญาติดีกันเถอะครับ" หันไปต่อว่าขุนประสงค์ ฯ ลือมันเอาเปรียบมากนะขุน เห็นเดิรเคียวมาตลอดทาง"

"นั่นแหละ_อ้า" หันไปดู พ้องสะกิดพร้อมกับขยิบตา "เขาเรียกอะไรนะครับ?"

"มะม่วงสำปันที่คุณหมอทำตกนั่นนะริคะ"

อิ่มกันแล้ว คุณป้ากับคุณแม่ไปนั่งเล่นที่แคร่ คุณพระเหยียดระบายอยู่ใต้ต้นชมพู่ พ้อง พิม บีบะ และขุนประสงค์ ฯ เดิรเล่นรอบๆ สวน พ้องชอบข้ามร่องสวน พิมทำท่าขยาดเอาจริงจัง

"โน่น เห็นไหมคะ มะม่วงพวงนั้นปากตะกร้อแล้ว" พ้องชี้ให้ดู

"ร่องใหญ่จริงเทียวนี้" หันไปทางขุนประสงค์ ฯ "คุณหมอไปก่อนซิคะ" ขุนประสงค์ ฯ ข้ามไปก่อน หันกลับมามือหนึ่งยึดต้นหมาก อีกมือหนึ่งอ้าคอยรับ พ้องโดดตามไป โดยอาศัยเธอช่วยขยับมือกันตกน้ำ ที่นี่ถึงคราวพิม

"ไม่ไหวละค่ะ หาอะไรทอดสะพานดีกว่า"

บีบะเกาศีรษะ

"ผมลงนอนกลางร่องเย็นเหมาะกว่าอื่นเอาไหมครับ"

"ตาย, เดิรอย่างไรคะขนคน หยุน ๆ เดียวเลยล้ม"

"พิมน่า พิรี้พิไรอยู่ได้ ตั้งท่าให้ดี โดด

ขับมือคุณหมอ ทำอย่างพี่นะ” พ้องสอน พิมมองดูคุณหมอ มองดูร่องน้ำ ทำท่าขยักขย่อน

“ลองสักทีเถอะครับ ถ้าตกก็เปียกเท่านั้นเอง เอาเถอะผมจะยอมแช่น้ำเย็นเพื่อนถ้าคุณตก”

“อายเขาตาย” หล่อนบ่น

“เอ้า มาเถอะครับตั้งท่าให้ดี” ขุนประสงค์ฯ ร้องเรียก ปีย์ะเห็นท่าโอ้เอ้เลยโดดข้ามไปก่อนอีกคนหนึ่ง พอถึงฟากโน้นก็กางมือ เต้นแร้งเต้นกา เรียกให้พิมโดดพิมโดยที่รีๆ รอๆ ประกอยกับเยื้นคนเจ้าเนื้อการโดดจึงไกลเพียงครึ่งทาง

พ้องอดหัวเราะไม่ไหว ขุนประสงค์ฯ ริบดึงพิมให้ขึ้นจากน้ำ ปีย์ะนึกสนุกหนักขึ้น พอขุนประสงค์ฯ เผลอตัว ก็ผลักโครมลงไปในร่อง

“เฮ้ย! บ้าจริงโว้ย, เล่นอะไรไม่รู้” พลางยกมือขึ้นเช็ดน้ำที่หน้า

“อ้าว, ไงล่ะ ช่วยหน่อยซิ ยะ, แล้วกันทำเขาแล้วยังยืนยิงฟันอยู่ได้นี่”

ปีย์ะไม่เฉลียวใจ ก้าวลงไปริมร่อง ส่งมือให้ พอดีพ้องแลไปสบตา ขุนประสงค์ฯ พะยักหน้าโดยปีย์ะไม่ทันเห็น ฉะนั้นพอขุนประสงค์ฯ คว้ามือปีย์ะได้ พ้องก็ช่วยรุนส่ง แต่ปีย์ะก็ไวทายาด คว้ามือพ้องได้ก็รั้งติดลงไปด้วย สี่สหายจึงเปียกไปตามกันทุกคน พิมหัวเราะดังอย่างที่ไม่เคยหัวเราะ พ้องทำหน้ายอกยากจะนิ่วก็ไม่ใช่ จะขันก็ไม่เชิง

“ขออภัยเถิดนะครับ ผมคว้าหาหลัก คุณหลักไม่ดีเลยพลอยโครมลงมาด้วย” ปีย์ะแก้อย่างหน้าเฉยตาเฉย

ขุนประสงค์ฯ ขึ้นไปก่อนแล้วฉุดพ้องขึ้นไป เปียกกันเพียงครึ่งตัวเพราะน้ำไม่ลึกนัก มีพิมคนเดียวที่เปียกมาก

คุณพระหัวเราะก้ากใหญ่ เมื่อได้ฟังเรื่องพิมว่องไวขึ้นมาก ท่านผู้ใหญ่บ่นว่าซนไม่เข็นเรื่อง จะได้ผ้าที่ไหนมาผลัด แต่ผู้ถูกเทศน์รับรองแข็งแรงว่า กว่าจะกลับคงพอดีแห้ง ทั้งไม่ต้องขึ้นรถราอะไร เรือส่งถึงบ้าน

“แกนี่เต็มทีนะพิม เนื้อมากนัก” นางวิเศษฯ ว่า

“เออจริงๆ นะ จะหนักสักกี่มากน้อย ลองชั่งตัวกันสักทีก็ดี” คุณแม่ของพิมออกความเห็น

“ที่ร้านผมมีเครื่องชั่งวัดน้ำหนัก ว่างๆ เชิญซิครับ”

คนที่อยากรู้น้ำหนักตัวตกลงนัดกันว่า จะ

รวมกันไปร้านศุภโอสถสักวันหนึ่ง พิมไม่ตกลง หล่อนเห็นว่าจะเฮกันไปที่ร้านคุณหมอนั้น สู้ให้คุณหมอเอาเครื่องมาบ้านไม่ได้

"ช่างเห็นแก่ตัวจริง ๆ นะแม่พิม ลำบากกับคุณหมอเปล่า ๆ" คุณย่าค้าน ขุนประสงค์ ฯ มองดูพิม หล่อนมองตอบเธออย่างขอร้องในที

"ไม่เย็นไรครับ เอาไปที่บ้านก็ได้ เครื่องขนาดเล็กไม่เกะกะอะไร"

พิมหัวเราะร่า

"คุณหมอใจดีจริง ๆ" หล่อนชมอย่างจริงใจ คุณพระวิเศษ ฯ เลิกคิ้ว

"จริงรึ? ใจดีจริงรึยายพิม"

"จริง ๆ ค่ะ เมื่อตะกี้ก็ช่วยฉุดดึงฉันขึ้นจากท้องร่อง"

"เอ, ใกล้ลักษณะพระเอกเข้าไปละซิเราไงตาขุน" คุณพระสัพยอกอย่างไม่ตั้งใจ แต่พิมหน้าแดงจัด พิม, ถึงจะอายแต่คราวนี้ชอบกล หล่อนช้องดูน้องสาว พิมเหลือบดูขุนประสงค์ ฯ แวบหนึ่งแล้วก็ก้มหน้า พ้องรู้สึกอิดอัดหายใจไม่สะดวกขึ้นมาทันที

ตอนกลับขุนประสงค์ ฯ เลือกที่นั่งในเรือใกล้ ๆ พ้องอย่างขามา คุยกับหล่อนตลอดทางนาน ๆ จึงจะหันไปล้อพิมสักที พ้องค่อยอุ่นใจความสงสัยที่เกิดขึ้นเย็นอันลืม เรือแล่นผ่านแพน้อยงามน่าดูหลังหนึ่ง พิมชี้มือ

"ดูซิคะคุณแม่ แพนั่นน่ารักจริง" มารดาของหล่อนหันไปดู แต่ต้องหันกลับโดยเร็วในเมื่อได้ยินประโยคหลังของพิม

"เอาไว้พิมแต่งงานแล้ว พิมจะหาแพอยู่บ้าง คิดนะคุณแม่"

"โธ่, พิม แม่คิดว่าเห็นจะเลี้ยงแกไม่โตแน่"

"อย่างพิม ถ้าอยู่แพ ลูกตกน้ำตายหมดไม่เชื่อลองดูซิ" คุณพระอดขบน้องภรรยาไม่ได้สักที ขุนประสงค์ ฯ หันไปสะกิดพิม

"ว่าไง เรา" เธอกระซิบถาม พ้องลอบสังเกตดูคนทั้งสองอย่างจะจับพิรุธ

"หาลูกกรงกั้นเสียจะตกทางไหนคะ" พิมไม่ยอมแพ้

"นี่, ถามหน่อยเถอะน่า เธอจะแต่งงานจริง ๆ รึนี่" พี่เขยถาม

"แต่งซิคะ คุณพี่พระยังแต่งได้ ดิฉันก็แต่งได้"

"ไหนล่ะพระเอก เออ, แกจะแต่งกับตาแย่ที่ไหนกันล่ะ" คุณย่าลองถามดูบ้าง

"คนใจดี ๆ ซิคะคุณย่า ดิฉันกลัวคนดุชอบคนใจดี"

ขุนประสงค์ ฯ หันหน้าไปนอกเรือ ยิ้ม

นิดๆ หนักลับมาก็พอดีประสพสายตากับพ้อง ผู้ข้องดูอยู่ตลอดเวลา เธอเลยหัวเราะ พ้อง เถิด ก็ต้องหัวเราะไปด้วย

"เราล่ะ?" เธอกะซิบกับพ้อง แต่หล่อนไม่ตอบ

พ้องชะงักอยู่แค่ประตูนั่นเอง ความตั้งใจที่จะเข้าไปในห้องรับแขกเย็นอันลัม เสียงพูดเบาๆ แต่ได้ยินชัดเจนนั้น ทำให้หล่อนต้องหยุดฟังอย่างตั้งใจ หล่อนปวดศีรษะมาแต่เช้า เพิ่งออกจากห้องเดี๋ยวนี้ เพราะได้ยินเด็กเรียนคุณแม่ว่า คุณพระและนางวิเศษฯมา

"แปลไม่ออกนะคุณ" เสียงนางวิเศษฯ พิมพันกับสามี

"นั่นสิเธอ พี่ก็คาดผิด คิดว่าแกจะชอบแม่พ้องเสียอีก"

"นั่นสิคะ อย่างแม่พิมน่ะดูแกไม่มีเสน่ห์ตรงไหนเสียเลย อีดอากก็ปานนั้น มันน่าขันจริงๆ"

พ้องเบียดตัวเข้าชิดฝา นึกอุ่นใจที่จะได้ยินต่อไปอีกนาน เพราะตรงนั้นมืด คุณแม่ก็คงไม่เข้าประตูนั้น

"แกยอกพี่ว่า แกสงสาร พี่ถามแก เลย" เหมือนกันว่าชอบใครแน่ ทำไมจึงกลายเย็น พิม"

"แล้วแกว่าอย่างไรคะ เล่าให้ฟังหน่อย วิเศษฯ พูดอย่างร้อนรน พ้องภาวนาให้พี่เขยของหล่อนพูดตั้งแต่ต้นแรก

"แกว่าแกเห็นเหมือนกันว่าพ้องดีเพียงไร แกสรรเสริญเยินยอพ้องมากเทียวเธอ แต่ลงท้ายแกยอกพี่ว่า ผู้หญิงอย่างพ้อง ควรจะได้สามีดีกว่าแกหลายเท่า อย่างแกราชการก็ไม่ได้ทำแล้ว ไม่มีหวังที่จะได้รับยศรับศักดิ์อะไรกับเขาอีก แล้วอ้างการหากินทางหมอก็ไม่หวังจะทำให้แกเย็นเศรษฐีขึ้นได้"

"อุ๊ย เจ้าประคุณ! น่าเอ็นดูใจหาย เห็นเขาสูงเกินตัว อ้อ ก็พิมล่ะคะ หยุดอีกเดี๋ยวคุณน้ามาเลยไม่รู้เรื่อง"

"ผ่าเถอะ เล่าอะไรกับเธอนี่รำคาญจริงๆ เร่งหายใจไม่ทัน ยายพิมเขาก็ว่า พอจะเอ็อมถึงน่ะสิ เขาว่า เขาเย็นคนมีความรู้ ไม่ประสงค์จะหาเมียไว้ใช้ ลักษณะของพิมที่จริงดูแกก็ซื่อจริงๆนะน้อง"

"เล่าต่อเถอะ อย่าเพิ่งออกความเห็น"

พ้องหลับตากลั้นหายใจ เสียงคุณพระหัวเราะเบาๆ

"เอ, ยายนี่ แกว่าดูที่พิมคงจะไม่ยิ่ดไมตรีแก อย่างพิมค่อยสมกับแกหน่อย แกเชื่อว่าแกสามารถหาความสุขให้พิมได้ตามกำลังของแก เออ, แล้วแกว่าอย่างนี้ด้วยมันน่าขันเหลือละ" พระวิเศษฯ ควักบุหรี่ออกจะจุดสูบ

"ว่ายังไง ฮ้อ น่ารำคาญคุณจริง ๆ เดี๋ยวถึงค่อยสูบไม่ได้"

"แกว่า อย่างพิม กว่าจะมีใครติดเนื้อต้องใจก็พอดีแก่ คงหาคนเห็นใจพิมยาก ผิดกับพ้องที่มีคนชอบไม่ขาด แกว่าเมื่อแกรู้นิสัยพิม เห็นอกอย่างนี้แล้วก็สงสาร ไม่กล้าปล่อยแกไว้ ดูแกอิ่มอกอิ่มใจมากด้วยนาที่ได้ช่วยเย็นที่พึ่งของผู้หญิงอย่างพิมน่ะ"

"ใครนะ" พ้องนึก "คงไม่ใช่__โอเจ้าประคุณ!" หล่อนยกมือขึ้นกุมอก

"ดีฉันไม่นึกเลยว่า ขุนประสงค์ฯ จะมีหัวคิดแปลก ๆ อย่างนี้"

พ้องยิ้ดปากแน่น หล่อนเกือบจะเผลอร้องอะไรออกมาแล้ว แข็งใจฟังต่อไปอีก

"คุณคิดว่า คุณน้าจะปฏิเสธไหม?"

"คงเริ่ยบร้อย เชื่อพี่เถิด ขุนประสงค์ฯ เย็นคนดี นี่แสดงให้เห็นน้ำใจอันดีของแก แล้วนี่นา ขืดร้านคุณน้าจะยิ้มแต้ไปเสียอีก เออ, แล้วดู ตาเบี่ยก็เอ่ยถึง แม่พ้องไม่หยุดนะหมู่นี้"

"ดีเหมือนกันนะคะ แกตลก แต่ความประพฤติดี เย็นลูกคนเดียว ทั้งเย็นเศรษฐีเสียด้วยซิ"

"คอยเถิด" พ้องนึกในใจ หน้ายิ้งตึง "เย็นสวรรค์อะไรก็ไม่ได้พ้อง อย่าหวังเลยอนิจจา เราหนอ!"

หล่อนแทบไม่มีแรงกลับมาห้อง ไม่รู้ว่าได้นอนอยู่นานเท่าไร ต่อมีมือเย็น ๆ มาแตะหน้าผากจึงรู้สึกตัว

"เย็นอะไรไปลูก? ตัวร้อนเหลือเกิน เมื่อกี้แม่แสเขาถามถึง" คิดจะบอกข่าวน้องสาว แต่เห็นหล่อนเชื่อมซึม ท่านก็เลยนิ่งไว้

คุณแม่ออกไปข้างนอก ได้ยินเสียงสั่งให้เด็กไปตามคุณหมอ หล่อนอยากจะร้องห้าม แต่พูดไม่ออก นี่หล่อนจะทำอย่างไรดี ไม่กล้าเผชิญหน้ากับผู้ที่หล่อนเคยบูชาเสียแล้ว

ปล่อยให้น้ำตาไหลหลั่งตามชอบใจ พักใหญ่ ดูค่อยคลายกลุ้ม หล่อนพยายามทำใจให้มั่น

"น้องของเรา โอ! พิมเอ๋ย, พี่ยินดีด้วย" หล่อนรำพันในใจเย็นตอน ๆ "คุณหมอเธอเย็นคนดี__เธอชมว่าน้องซื่อ__พิมของ

พี่คงมีสุข__เราดีเกินไป มีคุณสมบัติดีเกิน หล่อนต้องพยายามกลั้นน้ำตา พยายามสู้กับที่จะเป็นของเธอ นี่เราควรเสียใจหรือดีใจ ศึกในใจ

หนอ?" สายตาของเธอกวาดไปรอบห้อง "พี่ดีใจ" หล่อนพูดอย่างเบาที่สุดเมื่อได้หยุดนิ่งอยู่ที่รูปเด็ก ๒ คนในกรอบไม้ รูปของหล่อนและพิม ถ่ายเมื่อครั้งเป็นเด็ก หล่อนนั่งขัดสมาธิบนโต๊ะ พิมเวลานั้นเพิ่งคว่ำได้ นั่งอยู่บนตัก หล่อนกอดน้องไว้สองมือ หน้ายิ้มแย้มแจ่มใส

"พิม, พิมของพี่ วาสนาเธอดีกว่าพี่เสียอีกนะ" พ้องนิกต่อ

จากหน้าต่าง ความงามแห่งธรรมชาติกำลังพยายามเล้าโลมหล่อนอยู่ เสียงฝีเท้าคนเดินผ่านห้องหล่อนเบา ๆ แล้วกลับมาหยุดที่ประตู เสียงกะซิบ ประตูแง้มออกค่อย ๆ พิมเข้ามาในห้อง หันไปปิดประตูอย่างเดิม ตรงไปที่เตียงพี่สาว พ้องมองดูหล่อนตะลึงอยู่

"พี่คะ!" พิมเรียกหล่อนเสียงเครือ ๆ น้ำตาคลอตา ทรุดกายลงบนเตียงข้างพี่สาว

"คุณหมอ_อ้า_พิม_พิมดีใจ" หล่อนกอดพี่สาว ซบหน้าลงกับอกพ้องแล้วร้องไห้กะซิก ๆ

พ้องหลับตาแน่น กอดน้องไว้แนบอก หล่อนพูดไม่ออก ไม่กล้ามอง น้ำตาเข้ากรรมมันมาคอยอยู่แล้ว ถ้าลืมขึ้นคงไม่วายไหล เงียบอยู่นานเพื่อไม่ให้พิมจับได้ว่าเสียงสั่นเครือ

พิมลูบคลำแขนพี่สาวด้วยความรักและขอบคุณ

"พี่คะ ฉันแต่งงานแล้วพี่ไปอยู่เป็นเพื่อนฉันบ้างนะคะ"

พ้องนิกหัวเราะเยาะโชคของหล่อนในใจ "ไปอยู่เป็นเพื่อน ไปดูเขาหยอกเย้ากันให้ขาดใจน่ะรึ"

เย็นวันนั้น ขุนประสงค์ ฯ เข้ามากับคุณแม่ของหล่อนพร้อมด้วยกะเป๋ายา

"เป็นอย่างไรบ้างลูก? แม่ไม่เห็นหนูกินอะไรตั้งแต่เช้า เลยต้มซุบให้ อาการเป็นอย่างไรเล่าให้หมอฟัง เดี๋ยวแม่จะให้พิมเอาซุบมาให้" ท่านเดินออกไปจากห้องเปิดประตูทิ้งไว้ พ้องแลตาม

"โธ่, คุณแม่ เสียงพ้องไม่รู้จักโต" หล่อนพิมพัม

ขุนประสงค์ ฯ ลูบหลังมือหล่อนเบา ๆ "อาการเป็นอย่างไร ปวดศีรษะรึครับ?" พ้องมองหน้านายแพทย์อย่างละห้อย หมอหนุ่มหน้าสลดลงเล็กน้อย หล่อนอยากจะบอก

หมอว่าปวดหัวใจ แต่ไม่ได้ ถ้าเขาทะรู้ ให้ อิกเลย”

รู้ของเขาเอง เราเย็นพี่ พี่เมีย ข้อนี้ทะลึ่ม พิมยกถาดซุยเข้ามาให้ ดูหล่อนค่อย เสียไม่ได้ หล่อนอุตส่าห์ผันยิ้ม มองขยิตา ว่าเริงขึ้นกว่าธรรมดาเล็กน้อย พ้องสังเกต ขุนประสงค์ฯ

“ครั่นเนื้อครั่นตัวตั้งแต่เช้าค่ะ แต่คงไม่เย็นอะไรมาก ขอบใจนะคะ น้องเขย”

ขุนประสงค์ฯ เงื่อน พยายามที่จะไม่ให้พยสายตากับหล่อน

“ถูกแล้วครับ ผมกลายเย็นน้องคุณ แต่ที่จริง คุณเหมาะที่จะเย็นพี่สาวที่นับถือของผมมากทีเดียว” เธออยากจะบอกหล่อนว่า “มากกว่าอย่างอื่น” แต่ก็ไม่กล้า

พ้องนอนซึม น้ำตาคลอตา แต่ยังย่นดัง ๆ ว่าปวดศีรษะ ขุนประสงค์ฯ ตรวจชีพจร พอมือเธอถูกข้อมือหล่อนก็สะดุ้ง ดูเอาเถิด สะกดกลั้นแล้วเทียวก็ยังไม่วายกะเทือนถึงใจ

“แหม, มือคุณหมอเย็นจริง คงเย็นเพราะตัวดิฉันร้อนผิดปกติ”

ขุนประสงค์ฯ ไม่ตอบว่ากะไร มองดูหล่อนแล้วก็ถอนใจ

“รับประทานยาตัดไข้เห็นทะที ไข้ไม่รุนแรงนักอย่าฉีดยาดีกว่า”

“แอสไพริน เม็ดเดียวก็พอค่ะ เชื่อจริง ๆ ยา มันขมขื่นเต็มทน ทีนี้จะระวังตัวไม่ให้เจ็บเห็นแหวนที่นิ้วนาง น้องสาว “ไวจริง ๆ คงมั่นกันในเย็นนี่เอง” หล่อนนึก

พิมไม่พูดกับขุนประสงค์ฯ เธอก็ไม่พูด ไม่มองดูหล่อน วางซุยลงบนโต๊ะ แล้วก็เข้าไปข้างเตียงพี่สาว

“ปวดศีรษะรึพี่?”

พ้องหัวเราะอย่างไม่น่าฟัง

“เพิ่งนึกได้รึน้องรัก เมื่อกี้เข้ามาหาพี่”

พิมหน้าเก้อ ๆ ดึงมือพี่ไปจูบ ขุนประสงค์ฯ หยิบยาวางไว้ ให้แล้วก็ยืดกะเย่า ลุกขึ้นออกจากห้องไป

“คุณหมอใจดีนะคะพี่” หล่อนบอกพี่สาว ขุนประสงค์ฯ ชะงักอยู่ที่ประตูครู่หนึ่งแล้วก็เดินต่อไป

อิกครั้งหนึ่ง พ้องต้องเหน็ดเหนื่อยทั้งกายทั้งใจ ก่อนวันแต่งงาน หล่อนต้องรับหน้าที่มากมายหลายอย่าง เสื้อวิวาห์ของน้องสาว พ้องพยายามเย็บด้วยตนเอง ทำอย่างสั้นผ้มือ—สั้นผ้มือ! และหลายครั้งที่หล่อนยกเสื้อนั้นขึ้นแนบอก หน้าขาวซีด พ้องพยายามทำใจให้แข็ง ไม่ยอมให้น้ำตาออกมาวุ่นกับหน้าที่

ของหล่อนเสียเลย ไม่มีใครรู้แม้แต่พิม พ้อง แต่หน้ายังยิ้มแฉ่งอยู่เสมอ” คุณหญิงสินชม เคยสนุกอย่างไรก็อย่างนั้น ต่อหน้าคนไม่มี กับคุณนายละม้าย จนเข้าหูหล่อน อะไรแปลก หน้าที่ร่วงโรย หล่อนบอกคน ยิ้ม, จริงซิ แต่ข้างในเล่า ใครจะรู้ โอ! อื่นว่า เย็นเพราะหมู่นี้ไม่ค่อยสบาย ใครเล่า ใครจะรู้!!

จะคิดไปถึงเมื่อจะอยู่คนเดียว เมื่อถึงเวลานอน พอยืดประตูแล้วพ้องก็มักนั่งจมอยู่ที่เก้าอี้ข้างหน้าต่าง มองออกไปข้างนอก มองดูแต่มันยังสว่างไสวด้วยแสงโคมไฟ จนกะทั่งมืด_ มืดหมด เหลืออยู่แต่แสงดาวหลัว ๆ บางวันก็เคลิ้มอยู่กับขอบหน้าต่าง ที่จริงพ้องชิดเชียวไปมาก คุณแม่เข้าใจไปเสียว่าเย็นเพราะจับไข้อยู่นาน หายแล้วจึงไม่ผ่องใส

วันงานมาถึง นอกจากเย็นธุระช่วยเหลือเจ้าสาวทุกสิ่งแล้ว พ้องยังต้องรับหน้าที่วิ่งเต้นสารพัด ตามแต่ท่านผู้ใหญ่จะใช้ ถือกุญแจให้คุณแม่ เพราะท่านชักจะหลง ๆ ลืม ๆ มากหมู่นี้ ใครขาดอะไรก็พ้อง ใครต้องการอะไรก็พ้อง หาเวลาพักไม่ได้จริง ๆ

“เหนื่อย, แต่มันคงเย็นครั้งสุดท้ายที่เราจะเหนื่อยเพื่อผู้อื่น” หล่อนนึก

“เราหนอ, เกิดมารับใช้ผู้อื่น ต้องทรมานกายใจ โดยไม่ได้รับคำเหน็จที่น่าชื่นบานดังเช่นคนอื่น”

“คิดริง ๆ ลูกเขา ดูซิวิ่งเต้นไม่มีได้พัก พิมตื่น ๆ อาย ๆ ชอยกลในเมื่อเวลาจะรดน้ำใกล้เข้ามา พ้องไม่มีกะใจจะพูดกับน้องสาว แต่งกายให้หล่อนอย่างเงียบ ๆ สีหน้าขรึมดุจกำลังใช้ความคิด เสียงผู้ใหญ่ยอกต่อ ๆ กันว่า ได้ฤกษ์รดน้ำ_ได้ฤกษ์รดน้ำ เจ้าสาวก็ถูกแวดล้อมพาไปสู่ห้องพิธี

พ้องทรุดกายลงนั่งบนพื้น ศีรษะพิงเก้าอี้ตัวที่อยู่ใกล้ที่สุด สีหน้าไม่สมกับเครื่องชุด สีขัวโรยที่แต่ง หล่อนนั่งหลับตานิ่ง กำลังพยายามบังคับใจให้ห้าวหาญอดทน คุณแม่บอกว่า หล่อนจะต้องไปหลั่งน้ำสังข์แก่คู่บ่าวสาวด้วยในฐานที่เย็นพี่ หล่อนกำลังหักใจเตรียมที่จะเดินเข้าสู่ห้องพิธีอย่างมั่นคง ไม่ให้สั่น ไม่ให้เศร้า “เราต้องยิ้มอย่างที่เคยยิ้ม เราจะต้อง อวยพร เธอและพิมด้วย เสียง เบา ๆ ชัดเจนไม่สั่นเครือ” หล่อนท่องซ้ำอยู่ในใจ “ทนเอาสิพ้อง”

ใครผิด? เมื่อได้วิจารณ์แล้วไม่มีเลย โชคต่างหากที่ไม่ช่วยข้าง หล่อน_ โชค_ โชค หล่อนไม่เคยได้แสดงท่าให้เธอรู้ อา! ซ่อน

ไว้สิ ความในใจ ซ่อน ซ่อนอย่างลี้ลับ ซ่อน เข้ากะมัง”
จนหมดโอกาสที่จะดันขึ้นมาให้ใครเห็น มัน “แต่ดูพ้องหน้าซิด โธ่! วิ่งวันยังค่ำ ไป
จมไปแล้ว ลับไปแล้ว ตามทีเถิด ! นอนเสียไซ้ ไม่มีอะไรอีกแล้ว”

นางวิเศษ ฯ เย็นผู้เข้ามาตามพ้อง ออก “รู้ดี!” นางวิเศษค้านผัว “เลี้ยงแล้ว
ตกใจที่เห็นหล่อนนั่งซบนิ่ง แต่เมื่อหล่อน เขาต้องไหว้ คืนนี้เย็นพี่เขาก็ต้องไหว้เหมือน
เงยหน้าขึ้นยิ้มด้วยความวิตกก็คลายไป กัน”

พ้องเดินตามพี่สาวเข้าห้องพิธีอย่างระมัด “ไม่สำคัญหรอกนะ คนไม่สบาย รดน้ำ
ระวัง สีหน้ายิ้มย่อย ๆ แม้จะซีดก็ดูเย็นสง่า แล้วก็ดีถมไป ไปนอนเถอะเชื่อพี่ดีกว่า กว่า
รับสังข์ที่ส่งให้ ค่อยหลั่งน้ำลงบนมือ ข่าว เขาจะไหว้จะกราบ เธอก็พอดีหาย”
สาว — — —

พ้องผละจากพี่สาวพี่เขย ตรงไปห้องนอน
“ให้ศีลให้พรเขาซิ เราเป็นพี่” คุณป้า เอนกายลงทั้งเครื่อง วางหมอนใบหนึ่งไว้ที่
กะซิบบอกหล่อน พ้องยิ้มรับ อก ต่อสู้กับใจของตัวเองอย่างรุนแรง รู้สึก
ตัวอีกครั้งหนึ่ง โดยมารดาให้ตามไปรับไหว้
“ขอให้น้องทั้งสอง มีความสุขความ ริบลุกขึ้นแต่งผมแต่งหน้าให้เรียบร้อย ช่วย
เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป” หล่อนกล่าวเรียบ ๆ พ้อง ให้หน้าแดงขึ้นเล็กน้อยด้วยผุ้นสี หยิบห่อของ
ฉนัดชัดเจน “ขอให้มีลูกหญิงไว้สืบสาย มี รับไหว้ได้ก็ออกจากห้องไป ข่าวสาวไหว้
ลูกชายไว้สืบสกุล รักกันอย่ารู้วันหน่าย” ผู้ใหญ่เย็นลำดับมา จนถึงนางวิเศษ ฯ แล้วก็
หัวเราะเขา ๆ ก้มตัวลงใกล้คู่ข่าวสาว ยิ่ง พ้อง พอส่งห่อให้ คุณนายละม้าย ผู้นำไหว้
หัวยิ้มยิ่งดีพี่จะช่วยเลี้ยง ก็ฉวยมาแก้ออกเย็นเชิงล้อ เพราะหล่อนเย็น

คุณป้าแอบได้ยิน หัวเราะก้ากใหญ่ พ้อง คนสุดท้าย แหวน ๒ วง ทำคล้ายแหวนปลอก
ริบเดินออกจากห้อง พอถึงประตูก็ชวนเซ คุณ มีค ขนาดเท่ากัน ฝังด้วยเพ็ชรลูกเรียงเย็น
พระพี่เขยโคคเข้ารับไว้ทัน หล่อนก้มหน้า แถว ทุกคนชมว่า น่ารัก
อยู่ครู่หนึ่งก็เงยขึ้น ยิ้มกับคุณพระอย่าง “ใส่จะ ต้องใส่เดี๋ยวนี้ คุณพี่เขารับไหว้
หวาน แสร้งพูดกลบเกลื่อน “ถ้าคุณพี่ไม่รับ ทั้งที” คุณหญิงสินบัญชาหัวเราะกับมารดา
ไว้ทันก็เห็นจะวัดพินสินะคะ เห็นจะสะดุดอะไร

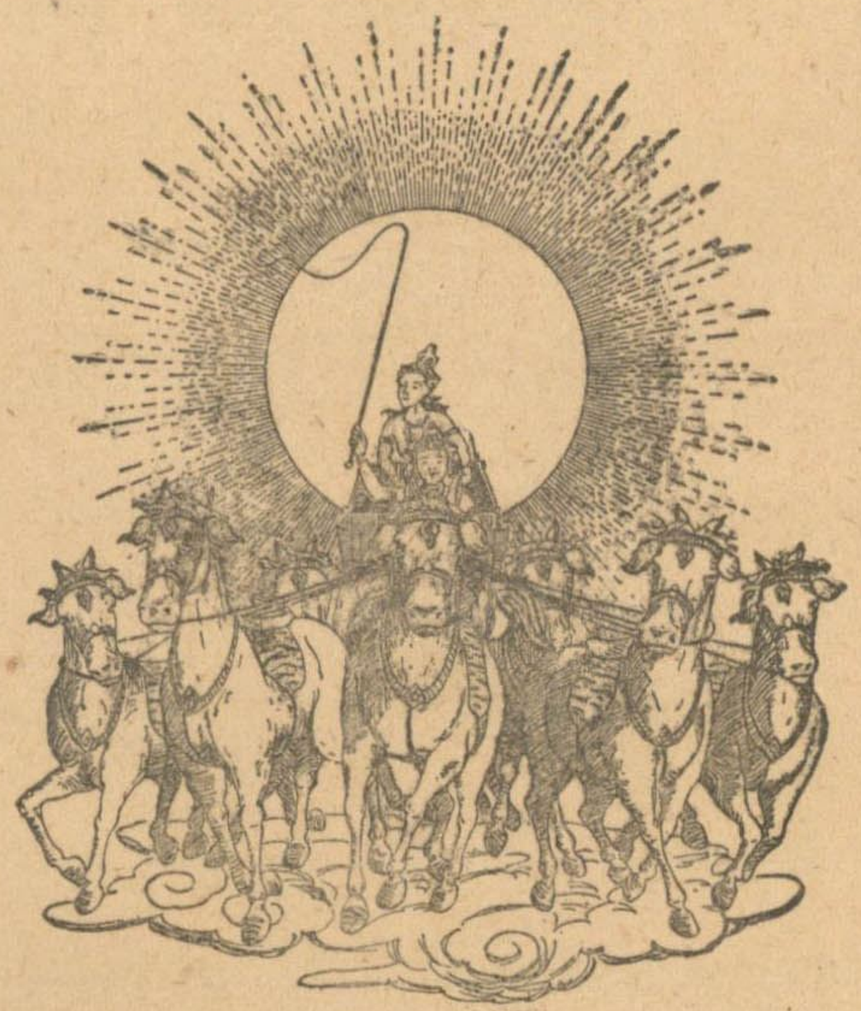
ของพ้อง “อิกหน่อยก็ได้เลี้ยงหลานง่วนไปหรอก”

ข่าวสาวแข่งกันสวมแหวนรับไหว้คนละวง พอดีกับน้าวนางของพี่ม และนวกอยของขุนประสงค์ฯ พ้องขอตัวกลับไปห้อง อ้างว่าเวียนศีรษะยังไม่หาย

น้ำตาเอาชะนะหล่อนไม่ได้ จนกะทั่งเสียงคนที่เดินผ่านผ่านห้องหล่อนพิมพันกันว่า “สี่ทุ่มครึ่งแล้ว ฤกษ์ส่งตัว เร็วไปดูคุณพิมซิแกจะทำหน้าอย่างไร”

พ้อง ไปกับเขาไม่ไหว หน้าที่ฝังอยู่ในหมอนนั้น โชกด้วยน้ำตา โอ, พ้องของเรา—พ้อง—พ้อง——พ้องร้องไห้เสียแล้ว อำนาจใจของหล่อนหมดลงเพียงนี้เอง อนิจจา!

เสียงมะโหริดังขึ้น เสียงใสเย็นร้องส่งเย็น เพลง อวยชัยให้พรสมกับเย็น วันมงคลหล่อนพึ่งแล้วก็ต้องสะอื้น วันของหล่อน วันเช่นนี้น่ะรึ อย่ารอเลยมันไม่มีสำหรับหล่อนแน่ทีเดียว ไม่มี ตลอดชั่วชีวิต!

◎ ใจเดียวแดง แกล้งกล่าว เพลงยาวหลอน
ฤทธิเอ๋ยมโอย ละโมภชาย ให้ร้ายชุม

ใจรักซ้อน ค่อนแน่ ทั้งแก่หนุ่ม
ใครรู้คุม ใจตลอด ก็รอดเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

บทละครชวนหัว

เรื่อง

“ เกิง ”

ผด

ของ

“ เทพนม ”

ฉากเดียว องก์เดียว

(ละครเรื่องนี้ เจ้าของไม่สงวนสิทธิในการแสดง ผู้ใดจะนำออกแสดงก็ได้ไม่ขัดข้อง ขอแต่ได้โปรดแจ้งไปยัง “ เทพนม ” ผ่านทางโรงพิมพ์ไทยเขษม เพื่อเจ้าของจะได้ปลื้มใจ)

ตัวละคร

พระคุตต์รายฎร์เริงรมย์		พ่อบ้าน
คุณนายอุ้ย คุตต์รายฎร์เริงรมย์		แม่บ้าน
นางสาวอรชร	อายุ ๑๙ ปี	ธิดา
นายเย็ม	อายุ ๑๗ ปี	บุตร
นางสาวทิม	อายุ ๓๕ ปี	น้องคุณนายอุ้ย
นางสาวฉอเลาะ	อายุ ๑๘ ปี	เพื่อนอรชร
นางเจ๋อ		สาวใช้ในบ้าน
เจ้ายี่		สามีนางเจ๋อ

ฉาก เป็นฉากห้องรับแขกของพระคุณต์ราษฎร์เริงรมย์ในกรุงเทพพระมหานคร ผนังด้านซ้ายมีสองประตู ประตูข้างหน้าเป็นประตูออกไปนอกบ้าน ประตูข้างในเข้าไปเป็นประตูห้องนอนของนายเย็ม ที่ผนังด้านขวามีสองประตู ประตูข้างหน้าเป็นประตูเข้าไปข้างในบ้าน ประตูข้างในเป็นประตูของห้องนอนของนางสาวอรชร เครื่องตกแต่งมีเก้าอี้นวมตั้งอยู่กลางซ้าย โต๊ะกลมกับเก้าอี้นั่งสองสามตัวอยู่กลางขวา บนโต๊ะมีแจกันปักดอกไม้และเครื่องรับแขกพร้อม กะจกเงาแขวนอยู่กลางผนังด้านหลังใต้กะจกเงามีโต๊ะเล็กตั้งอยู่ข้างบน มีพัดลม นอกจากนี้ก็มีเครื่องประดับบ้านตามสมควร

(คำว่า ซ้าย หรือ ขวา ในที่นี้ หมายความถึง ซ้าย หรือ ขวา ของเวที ไม่ใช่ซ้าย หรือ ขวา ของผู้ดู)

เวลา เย็น พอเปิดฉาก ตัวละครมีนางเง่อปั๊ดโต๊ะเก้าอี้ด้วยไม้กวาดขนไก่อยู่คนเดียว

เง่อ — (ดูนาฬิกา) เอ! นี่จนบ่ายห้าโมงกว่าแล้ว คุณเล็ก ๆ ก็ยังไม่กลับกันอีก อ้อ! ลืมไปว่า วันนี้เป็นวันฉลองรัฐธรรมนูญ นักเรียนหญิงชาย เขาไปเดิรขะบวนกัน คงสนุกกันใหญ่ คุณเย็มละคงสนุกกว่าคน เพราะเธอออกจะเป็นเจ้าชู้ประตูดินอยู่สักหน่อย เห็นผู้หญิงเข้าละก็ไม่ได้ ชิน่า หูตามันจะกะดุกกะดิกไปหมดแหม! เมื่อวานนี้เองละ เอาเสื้อชั้นนอก และ กางเกงลูกเสือ ของเธอไปซัก พยจดหมายถึงผู้หญิงทุก ๆ กะเบา แล้วทุก ๆ ฉะบับ มีข้อความเหมือนกันหมดเลย มีใจความขึ้นต้นว่า "น้องผู้ที่พี่รักโดยแสนสุดที่จะทนทาน" แล้วก็ว่า "พอได้ประสพพบหน้าเข้าแล้ว ก็ซ่านรักขึ้นมาทันที" แล้วว่า "ชีวิตจะไม่เป็นของพี่งสงวนเสียแล้ว ถ้าปราศจากน้อง และถ้าไม่รักตอบจะขอก้มหน้าอาภัพ" แล้วว่า "ถ้ารักตอบละก็ จะขอเป็น เกือกทอง รอง

ขาทา" อะไรเหล่านี้แหละ คิด ๆ ก็น่าขัน นี่เธอคงเที่ยวคอยส่งจด หมายเหมือนอย่างเที่ยวทิ้งใบปลิวนะ อยากทราบนักว่า แม่ผู้หญิงขวัญอ่อน ๆ เหล่านั้น จะรับรักแกบ้างไหม ก็คงอาจมีได้ เพราะผู้หญิงรุ่นสาวมักจะพอใจใน โรแม้น ตุ๊ก ๆ ติ๊ก ๆ ชอบถูกเขารักและชอบมีคนรัก แล้วกลางคืนชอบนั่งมองดูพระจันทร์ แล้วก็ถอนใจใหญ่ แต่ก็ไม่รู้ว่าทำไม จึงถอนใจใหญ่ แต่ทำไงได้ เรื่องมันต้องเป็นไปตามธรรมชาติและตามวัย เมื่อเจ๋อรุ่น ๆ ก็ตุ๊กติ๊กเหมือนกัน แต่คนหนุ่มสาวทำเจ้าชู้นะ ก็น่าจะให้อภัย แต่ที่นี่คนแก่ ๆ อย่างคุณพระคุตต์รายฎร์เริงรมย์ เจ้าของบ้านนี้ทำเจ้าชู้กรุ้งกริ่งกับสาว ๆ นั้น มันช่างน่าหมั่นไส้เสียจริง ๆ คุณพระคุตต์รายฎร์ ฯ แกเที่ยวทำเจ้าชู้ จนคุณนายอุ้ยต้องห้ามคุณลูกสาวไม่ให้พาเพื่อนสตรีมาบ้าน นี่แหละเขาว่า "ดูเสือให้ดูที่ลาย ดูผู้ชายให้ดูที่พ่อ" (หัวเราะ)

(เสียงโครมครามมากมายข้าง

(นอก)

เจ๋อ – อ้อ! นั่นคุณเย็มมาแล้ว

(เย็มเข้ามาทางประตูหน้าซ้าย แต่งตัวลูกเสือ โยนหมวกไปทางหนึ่ง และกะติกน้ำไปอีกทางหนึ่ง)

เจ๋อ – ไงคะ สนุกไหมคะ?

เย็ม – สนุกบ้าอะไร เหนื่อยจะตายไป แล้วมีหนำซ้ำถูกผู้หญิงเจ็กด่าแม่เอาได้ (ไปนอนที่เก้าอี้นวม)

เจ๋อ – เอ๊ะ! ไปทำยังไงเขาเขาถึงด่าเอาล่ะคะ?

เย็ม – ขับแก้มมันหน่อยเดียวละ

เจ๋อ – อ้าว! ก็ไปทำกับเขายังงั้นนี่คะ?

เย็ม – วะ! ล้อเล่นหน่อยไม่ได้รึ

เจ๋อ – แต่นั่นมันเย็นการล้ออย่างไม่ผู้ดีนะเจ้าคะ

เย็ม – (ทรงตัวขึ้นนั่ง) เอ! อินังเจ๋อนี่เองอย่าเจ๋อดีนักเลย เองเย็นผู้ดีนี่ไหนมาวะ?

เจ๋อ – ความเย็นผู้ดีน่ะ ไม่ใช่เย็นเพราะกำเนิดหรอกเจ้าค่ะ เย็นเพราะความประพฤตินะเจ้าคะ

เย็ม – แล้วก็ข้าประพฤติเลวยังไงล่ะ ฮะ?

(เสียงผีเท้าข้างนอก)

เจ๋อ — แน่ะ! คุณอรชรมาแล้วละค่ะ

(อรชรเข้ามา หมวกเบี้ยวเบ้ เย็ม ผมเผ้ากะจุยกะจาย เสื้อแสงขาดรองเท้าหลุดจนต้องหิ้วมาข้างหนึ่ง)

เจ๋อ — ตายตาย! นั่นคุณไปทำอะไรมาถึงเป็นเช่นนั้นคะ?

อรชร — นั่นแน่ะ! (ชี้เย็ม) ถามพ่อพวกนี้เขาดูซี

เย็ม — เอ๊ะ! ผมไปเกี่ยวอะไรด้วย?

อรชร — (เท้าสะเอวลอยหน้าเข้าใส่) ทำไมจะไม่เกี่ยว แกละตัวดีทีเดียว มีอย่างเลอะ คุมสมัครพรรคพวกเข้ารวนผู้หญิง แล้วเรียกตัวเองว่าลูกเสือ แทนที่จะคอยช่วยป้องกันผู้หญิงเพศอ่อนแออย่างสุภาพบุรุษ กลับมาเที่ยวรังแกเขาต่าง ๆ นานา จนดูซี เห็นไหมว่าสรีระร่างฉันเป็นยังไงบ้าง นี่ถ้าไม่ได้ตำรวจละก็บ้านนี้คงต้องแกร่วอยู่ที่สนามหลวงนั่นเอง

เย็ม — แต่ผมบ้าวนะ ผมไม่ได้เข้าพวกด้วยหรอก

อรชร — อย่าปฏิเสธเลย แกละตัวดีเชียว ฉันเห็นกะตาฉันนี่นา เดี๋ยวเถอะ ฉันจะฟ้องคุณพ่อ ถ้าแกไม่ถูกเฆี่ยนก็ให้ว่าซี

เจ๋อ — พี่ออน่า อย่าเล่นสกปรกอย่างนั้นซ

อรชร — นี่รึสกปรก? ก็ที่แกเล่นน่ะไม่สกปรกรึ?

เจ๋อ — สะอ๊าด_สะอาด

เย็ม — เออ นางเจ๋อนี่ เดี๋ยวก็_(ไล่ะเตะเจ๋อ เจ๋อร้องว้ายวิ่งออกประตูหน้าขวาไป)

เย็ม — (หันกลับมาทางอรชร) พี่ออน่า ผมไหว้ละเอ้า อย่าฟ้องคุณพ่อเลย เพราะคุณพ่อเกลียดนัก อ้ายเรื่องพรรค์นั้

อรชร — งั้นต่อไปแกจะทำอีกไหมล่ะ?

เย็ม — ไม่ทำแน่ ๆ

อรชร — สาบานนะ

เย็ม — ให้ตายซีเอ้า

อรชร — เท่านั้นยังไม่พอ

เย็ม — จะให้สาบานไปถึงไหนกันนา

อรชร — ฉันไม่ต้องการให้แกสาบานหรอก ฉันต้องการให้แกช่วยอะไรฉันอย่างหนึ่ง

เย็ม — บอกมาก่อนซี ว่าจะให้ทำยังไง?

ยากนักไม่เอานา

อรชร — ไม่ยากหรอกน่า คือยังงี้ เพื่อน ของพี่คนหนึ่ง เขาเป็นนักเรียนกิน นอนที่โรงเรียน พี่อยากจะพาเขามานอนด้วยคืนนี้ เพราะพรุ่งนี้เขาจะจากไปหัวเมือง แต่แกก็รู้แล้วไม่ใช่รึว่า คุณแม่ไม่ยอมให้พี่พาเพื่อนผู้หญิงมาที่บ้านเป็นอันขาด เพราะฉะนั้น พี่จะให้เขาแต่งตัวเป็นผู้ชาย และแกต้องรับว่าเป็นเพื่อนของแก เช่นนี้จะได้ไหม ?

เย้ม — ชักเข้าที—สวยไหม ?

อรชร — สวยซี แต่แกจะยุ่งด้วยไม่ได้นะ

เย้ม — ไม่หรอกน่า— ตกลง—ตกลง— แต่เดี๋ยวก่อน หล่อนชื่ออะไรล่ะ ?

อรชร — ชื่อ ฉอเลาะ

เย้ม — เอ! แล้วจะไปเรียกชื่อเพื่อนผู้ชายของผมว่า คุณฉอเลาะ มันจะยังไง ๆ อยู่กะมัง

อรชร — งั้นก็ย้าละซี เรียกว่า คุณฉอเฉย ๆ ก็แล้วกัน

เย้ม — มันก็ยังประหลาดอยู่ดีแหละ แต่เอาเถอะ คนสมัยนี้เขาชื่อกันแปลก ๆ เห็นจะพอไปได้ แล้วกันเพื่อนที่รัก ของผมอยู่ที่ไหนล่ะ ?

อรชร — แกนี่เอาเทียวละ เขาคอยอยู่นอกบ้านแน่ะ เดี๋ยวพี่จะไปเรียกเข้ามานะ

เย้ม — ไปซี

(อรชรออกไปประตูหน้าซ้าย— เย้มทำท่าขยิ่ม— ผิวปาก และเดินไปหวีผมที่หน้ากระจกเงา อรชรชูงมือฉอเลาะออก)

อรชร — (กับฉอเลาะ) นี่ฉอ, นี่—เย้มน้องของฉัน (ฉอเลาะและเย้มต่างโค้งให้กันน้อย ๆ) นี่—ฉอ—เป็นอันตกลงกันตามนั้นนะ

ฉอ — แล้วก็ฉันจะเอาเครื่องแต่งตัวที่ไหนแต่งล่ะ ?

อรชร — ขอยืมพ่อเย้มก็แล้วกัน (หันไปทางเย้ม) ได้ไหมล่ะ พ่อเย้ม ?

เย้ม — ได้ซี จะเอาสักกี่สำรับก็ได้ จะแต่งลูกเสือ หรือนักเรียน หรือนุ่งกางเกงแพรเป็นเจ้าชู้ไก่แจ้ก็ได้

อรชร — (กับฉอเลาะ) เธอจะชอบยังไงล่ะ ?

ฉอ — เห็นจะนุ่งกางเกงแพรดีกว่า

อรชร — เอา ตกลง งั้นริบไปเปลี่ยน

เครื่องแต่งตัวเสียซี เดี๋ยวคุณแม่ แล้วหรือยัง ?
ะออกมาพบเข้า เย้ม — (ตะกุกตะกัก) ย_ยังครับ_
ฉอ — เปลี่ยนที่ไหนล่ะ ? ยังครับ
อรชร — ไปในห้องฉันซี นี่ห้องนี้ (ชี้ อุ้ย — เอ๊ะ ! ก็ได้ยินเสียงพูดอยู่เมื่อ
ประตูในขวา) เข้าไปซี เอ้า ! ตะกี้นา
พ่อเย้ม ไปเอาเสื้อเชิ๊ตกับกางเกง เย้ม — เห็นจะเย็นเสียงนางเจ๋อน่ะครับ
แพรมาซี อุ้ย — ก็นั่งเจ๋อมันอยู่ในครัวนี่นา
เย้ม — เอาสิ่อะไรล่ะ ? เย้ม — มันมาพูดที่นี่ แล้ว_แล้วมันก็
อรชร — อุย ! เอาสิ่อะไรก็ได้ อย่า ไปอยู่ในครัวครับ (กางเกงและเสื้อ
โยกโย้เลยน่า ตกจากมือ)
เย้ม — เหม็นสายหน่อยไม่เย็นไรนะ ? อุ้ย — เอ๊ะ ! นั่นจะเอากางเกงและเสื้อ
อรชร — เอาเถอะน่า ไปไหนน่ะ ?
(อรชรพาฉอเลาะเข้าห้องนอน เย้ม — (ตะกุกตะกัก) ป_ไปย้อมครับ
อรชร เย้มเข้าห้องนอนเย้ม คุณ- เอาไปให้นั่งเจ๋อมันย้อมครับ
นายอุ้ยเข้ามา) อุ้ย — เอ๊ะ ! ก็ซื้อมาใหม่ ๆ นี่นา
อุ้ย — (ตะโกน) อรชร_อรชร เย้ม — สีมันยังไม่พอใจครับ
เอ๊ะ ! นี่ไปไหนล่ะ ได้ยินเสียงแจ๋ว ๆ อุ้ย — แหม ! พ่อคุณ จะให้มันแจ๊ก
อยู่เมื่อกี้นี่เอง (ตรงไปทางประตู ไปถึงไหนกัน เสียเงินไม่เข้าเรื่อง
ห้องนอนอรชรและจะเข้า เย้มออก เอ ! นี่แม่อรชรมาแล้วก็ไม่รู้ (หัน
จากห้องนอน) จะเข้าห้องอรชร)
เย้ม — (ซ่อนกางเกงแพรและเสื้อเชิ๊ต เย้ม — ยังไม่มาแน่ ๆ ครับ แน่ะ ! แน่ะ !
ไว้ข้างหลัง) คุณแม่ครับ—คุณแม่ คุณแม่ ผมได้ยินเสียงคุณพ่อเรียก
ครับ (อุ้ยหยุด แล้วหันกลับ) คุณแม่เบิ่ง ๆ อยู่หลังบ้านแน่ะครับ
อุ้ย — อ้อ ! มาแล้วรึ นี่แม่อรชรมา อุ้ย — เออ ! ถ้าจะกินตัวหิ้งแล้ว (ริบ

วิ่งเข้าไปทางประตูหน้าขวา)

เย็ม — (เอามือขยับหน้าอก) แหม! ใจไม่ดี (เดินเคาะประตูห้องนอนอรชร แล้วค่อย ๆ โผล่ศีรษะเข้าไป อรชรผลักกะเด็นออกมา แล้วตามออกมา)

อรชร — ยื่นเข้าไปให้ไม่ได้รึ? ทำไมต้องโผล่เข้าไปด้วย ไหนเอามาซิ (กะชากกางเกงและเสื้อไปจากมือเย็ม)

เย็ม — ผมนึกว่าจะเข้าไปช่วยแต่งตัวให้ด้วย

อรชร — ไม่ต้องหรอกย่ะ เขาแต่งเย็นหรอก

เย็ม — กลัวว่าจะแต่งอย่างผู้ชายไม่เย็น

อรชร — อย่า—เข้าเลย (หันกลับจะเข้าห้อง)

เย็ม — นี่! พี่ออ อย่าลืมบอกให้ถอดเสื้อชั้นนอกเสียก่อนใส่เสื้อเชิ๊ตนะ (อรชรไม่ฟังเสียง เข้าห้องปิดประตู)

เย็ม — เอ! เราก็ต้องไปเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวเสียที วันนี้ต้องใส่น้ำอยฟอร์เกตมิน็อต ใส่ลินเลี่ยนติน ผัดหน้าให้ขาวผ่อง และนุ่งกางเกงสีแดง (หัวเราะพลางแล้วเดินเข้าห้องนอน)

(อุ้ยเข้ามา)

อุ้ย — พ่อเย็ม—พ่อเย็ม เอ๊ะ! หายไปไหนล่ะ ขี้ปดแม่ก็ได้ ว่าคุณพ่อเรียก มิอย่างรึ แทนที่จะกินตัวหิ้งกลับทิ้งตัวหิ้งไปให้มือล่างเขากินวานถือไพ่ที่ไรละก็เข็งเขาทุกที เอ! นี่แม่อรชรมาแล้วหรือยังนะ (เดินเข้าไปในห้องอรชร สักประเดี๋ยวเสียงโวยวายข้างใน เสียงอุ้ยเรียกเย็มและเจ๋อและคุณพระลั่นห้อง แล้วจูงหูฉอเลาะและจูงมืออรชรออกมาจากห้อง)

อุ้ย — นี่แกอวดดียังไงจึงละลาบละล้วงเข้าไปในห้องลูกสาวฉันฮึ๊ะ แล้วนี่ยังไง แม่อรชรจึงยอมให้เข้าไปโดยไม่ร้องโวยวายขึ้น เห็นดียังไง? แล้วนี่นะ พ่อเย็นใคร? มาจากไหนยะ?

อรชร — เพื่อนของพ่อเย็มน่ะค่ะ

อุ้ย — อ้อ! พ่อเย็มดีจริงนะ จะพาเพื่อนพาฝูงมาก็ไม่บอกไม่กล่าว แล้วก็ยังไง พ่อจึงดันเข้าไปอยู่ในห้องของ

ลูกสาวฉันล่ะ๊ะ ?

ฉอ – เย้ิม เขาใช้ให้ผมไปขอแป้ง คุณอรชร ค่ะ–เอ๊ย ! ครับ

อ้ย – ก็เมื่อกี้พ่อเย้ิมบอกว่าแม่อรชรยังไม่กลับนี่

ฉอ – ครับ เขาบอกว่ายังไม่กลับและให้ผมเข้าไปในห้องคุณออ แล้วให้ไปขอ–ขอ–ขอโมยแป้งนิดหน่อยครับ แต่พอผมเข้าไปก็เลยพบเข้า

อุ้ย – แล้วนี่พ่อชื่อไรล่ะยะ ?

ฉอ – ดิฉัน–เอ๊ย ! ผมชื่อฉอ ครับ

อ้ย – แล้วนี่พ่อเย้ิมไปเย้ิมอยู่ที่ไหนล่ะ ?

อรชร – เห็นจะกำลังเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวอยู่ในห้องแน่ะค่ะ

อุ้ย – เอ้า ! ยังงั้นพ่อฉอเข้าไปตามมาซิ

ฉอ – อุ๊ย ! – ไม่ได้หรอกค่ะ – เอ๊ย ! ครับ ผมง่า– ง่าไม่คุ้นกันพอถึงกับจะเข้าไปในห้องนอนผู้ชาย เอ๊ย ! เย้ิมในขณะที่–ง่า–เขา– ง่าเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวหรอกครับ

อุ้ย – เอ๊ะ ! นี่ยังไงนี่ ?

อรชร – ฉอเขาหมายความว่า–ง่า–เขา–ง่า–กลัวว่าเย้ิมจะ–ง่า–ตกใจในขณะเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว เพราะง่า–จะตกใจว่า–ผู้หญิงเข้าไป แต่ไม่เย็นไร ดิฉันจะไปเรียกเอง

(อรชรเดินไปเคาะประตูห้องเย้ิม)

อรชร – เย้ิม ! – เย้ิม !

เย้ิม – (เสียงข้างใน) เรียกทำไม ?

อรชร – คุณแม่ให้ออกมาหาเดี๋ยวนี้

(เย้ิมออกมา)

เย้ิม – เรื่องอะไรกัน ?

อุ้ย – เรื่องอะไรล่ะ จะพาเพื่อนพาฝูงมา ทำไมไม่บอกไม่เล่าเสียก่อน

เย้ิม – อ้อ !–อ่อ ! เพื่อนที่รักคนนี้ของผมน่ะหรือครับ (เดินเข้าไปกอดฉอฉอ้ิน อรชรแอบหยิกเย้ิม) ผมรักมากดังดวงใจ เลยต้องชวนมาบ้าน –มาค้างสักคืนหนึ่ง–เพื่อว่าจะคุยกันถึงเรื่องงานฉลองรัฐธรรมนูญ คืนนี้แล้วก็จะปรึกษากันถึงเรื่อง เสรีภาพ สมภาพ ภราดรภาพ และภาพอะไร ๆ อีกแยะเทียว ผมว่าประเดี๋ยวก็จะขอคุณแม่เทียวนา

อุ้ย – แล้วก็จะให้นอนที่ไหนล่ะยะ ?

ฉอ – ผมนอนกับอรชร เอ๊ย !– นอน

ข้างนอก นอนที่เก้าอี้นวมนั่นก็ได้ครับ

อ้ย — ยังจะได้หามตาย

เยิ้ม — นอนเตียงเดียวกับผมก็ได้ครับ

ฉอ — อุ๊ย! ไม่ได้หรอกครับ ผมนอนกับใครไม่ได้หรอกครับ ผมเป็นคนนอนร้ายที่สุด ทั้งคืนทั้งกรน ทั้งละเมอ ทั้งกัดฟัน เมื่อวานซืนนี้ผมนอนกับน้องสาว ตอนดึกเข้าฟาดตะเข้เสียจนแกตกลงมาจากเตียงแน่ะครับ

อ้ย — เอ! นี่อยู่บ้านพ่อนอนกับน้องสาวด้วยรึยะ?

ฉอ — เปล่าครับ เปล่าๆ ผมพูดพลั้งไป น้องชายน่ะครับ

อ้ย — อือ! พ่อนี่พลั้งบ่อยๆ

ฉอ — ครับ! ผมเป็นโรคพลั้ง พูดครับเป็นค่ะ พูดผมเป็นอีฉันยังงี้ละบ่อยๆ เทียว เพราะเมื่อเล็กๆ เคยอยู่โรงเรียนผู้หญิงครับ เลยติดนิสสัยผู้หญิง เวลาผมตกใจอาร้องว้ายเอาก็ได้

อ้ย — ฉันเสียดายที่ไม่ได้ส่งพ่อเยิ้มไปเข้าโรงเรียนผู้หญิงเสียบ้างเมื่อเล็กๆ จะได้เป็นมหาโจรน้อยลงหน่อย แต่เรื่องที่นอนนั้นอย่าเพิ่งพูดกันเลยแน่ะ! แม่อรชร ช่วยไปถือไพ่แทนแม่หน่อยเถอะ แม่จะไปดูกับข้าว คุณพระถืออยังไงไม่รู้ ทิ้งให้มือล่างกินตัวหิ้งทุกที

อรชร — โธ่! คุณแม่คะ หนูเหนื่อยออกไม่อยากเล่นไพ่เลย อยากอยู่คุยกับพ่อฉอ

อ้ย — เดี๋ยวเดี๋ยวแหละ ไปี๋แม่ไปี๋

อรชร — ออ! เบื่อจัง (เดินออกประตูหน้าขวาไป)

อ้ย — แล้วก็พ่อเยิ้ม พาเพื่อนไปอาบน้ำอาบท่าเสียซิ เดี๋ยวจะได้กินข้าว

(อ้ยออกไปทางประตูหน้าขวา ฉอเดินไปนั่งที่เก้าอี้นวม แล้วเยิ้มตามไปนั่งข้างๆ ฉอ ฉอกะเถิบหนี หันหลังให้ สะเทินอาย)

เยิ้ม — ไงล่ะ?

ฉอ — ไงอะไร?

เยิ้ม — ไปอาบน้ำไงล่ะ จะช่วยถูตัวให้

ฉอ — อุ๊ย! ขวางจริงๆ ก็รู้แล้วไม่ใช่เหลือว่าเขาเป็นผู้หญิง มิหนำซ้ำเมื่อกี้ยังแนะนำได้ว่าให้เขาไปนอน

กับเธอ

เย็ม – โธ่! ที่รัก – เอ๊ย! สหายที่รัก ล้อเล่นหน่อยก็ไม่ได้นะ (ขยับเข้าใกล้ เอาแขนโอบข้างหลัง)

ฉอ – อุ๊ย! เธอนี่ยุ่งจริง ๆ เทียว อย่ามาข่มเหงฉันนา

เย็ม – โธ่! จะข่มเหงเธอทำไม ก็ฉันรักเธอจริง ๆ นี่นา

ฉอ – รักแร็กอะไรกัน ขยับออกไปเดี๋ยวฉันร้องเข้านี่

เย็ม – ร้องเข้าซิ กลจะได้แตก

ฉอ – บอกว่าออกไป

เย็ม – ไม่ออก (เย็มกอดแน่น)

ฉอ – บอกว่าให้ปล่อย (ดิ้น)

เย็ม – ไม่ปล่อย จนกว่าจะบอกว่ารักเสียก่อน

(ฉอดิ้น และบอกว่าให้ปล่อย ๆ เย็ม กอดแน่น และว่าไม่ยอมปล่อย และกำลังอึกอักกันอยู่นี้ พระคุตต์-ราษฎร์เริงรมย์ ออกมาทางประตูหน้าขวา ยืนดูอยู่อย่างสงสัย และตะลึง เย็ม และฉอเลาะไม่เห็น พระคุตต์ราษฎร์ฯ ขยับแว่นตา แล้วถอดแว่นตาแล้วใส่ใหม่ – พิศดูอย่างสงสัย)

คุตต์ – เอ! นั่นเล่นอะไรกัน นั่นน่ะ? (เย็มและฉอตกใจ หยุดและเริ่ย หัวเราะแห้ง ๆ)

เย็ม – เปล่าครับ ลองกำลังกันดูครับ

คุตต์ – แล้วก็นี่ใครล่ะ?

เย็ม – เพื่อนของผมครับ ชื่อฉอครับ ฉอ! นี่พ่อกันไงล่ะ (ฉอไหว้)

คุตต์ – เพื่อนนักเรียนรึ?

เย็ม – ครับ! ไปเข้าขะบวนแห่มาด้วยกัน แหม! ต้องทำหน้าที่ลูกเสือคอยกันเข้าพวกเข้าชู้ มันรวนผู้หญิงกันใหญ่ ผมสองคนช่วยกันเสียเหนื่อย เลยชวนให้มาค้างบ้านด้วย คืนนี้

คุตต์ – เออ! ให้มันเย็นสุภาพบุรุษยังงั้นซิน่า มันถึงจะเรียกว่าลูกเสือ อ้ายเข้าชู้หนุ่ม ๆ ของเรา มันยังเกกมะเหรกเย็นไพร่อยู่มาก บางทีลูกเสือก็เย็นเสียเองด้วย แต่นี่นะ ถ้าเข้าเย็นเองละก้อ เข้านะเข้า ฮึม! –

เย็ม – ผมน่ะ, เย็นไม่มีละครับ – เรื่องเข้าชู้น่ะ – จริงไหม ฉอ?

ฉอ – จริง – จริงมากเทียว (ค้อนเย็มน้อย ๆ)

หอสมุดแห่งชาติ หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

เย้ม — เออ! ช่วยกันสนับสนุนยังงั้นซิ น่า ถึงจะเรียกว่ารักกัน (เย้มกอดหลัง ฉออิดอัด แต่ไม่กล้าดิ้น)

คุตต์ — ว่าแต่ว่า แล้วนี่เพื่อนของแกจะให้นอนที่ไหนล่ะ?

เย้ม — ฉอเขาไม่ยอมนอนกับผมครับ เขาว่าเขานอนร้าย เขาจะนอนที่เก้าอี้นี่แหละ

คุตต์ — นอนยังไงได้ ยุงออกเหมือนอย่างกะอะไรดี นอนห้องพ่อก็แล้วกัน มีเตียงว่างอยู่อีกเตียงหนึ่ง เพราะแม่อ้อยเขาจะไปนอนเรือนนอก

เย้ม — ไม่ได้ซิครับ—ไม่ได้ซิครับ

คุตต์ — ทำไมล่ะ?

เย้ม — แหม! ฉอเขาเย็นคนนอนกรนดังมากเทียวครับ อยู่ที่บ้านเขาต้องซื้อเครื่องระงับเสียงมาใส่แน่ะครับ ไม่ยังงั้นคนทั้งบ้านนอนไม่หลับหมด

คุตต์ — เอ! ยังงั้นจะให้นอนที่ไหนดีหือ

(อุ้ยเข้ามาทางประตูหน้าขวา)

อุ้ย — แน่! พ่อเย้ม วิ่งไปซื้อไพ่ให้แม่สำรับเถอะ แล้วอย่าไถลล่ะ (อุ้ยส่งเงินให้เย้ม เย้มรับและตีหน้าเบื่อ)

(เย้มค่อย ๆ ลุกขึ้น—อุ้ยออกไปทางเก่า)

เย้ม — อ้อ! จะเล่นกันไปทำไมก็ไม่รู้ เราจะคุยกับเพื่อนให้ชื่นใจเสียหน่อยก็ถูกขัดคอ (พูดกับฉอ) นี่เดี๋ยวกันมานะ

ฉอ — ไปเถอะ—ไปเถอะ ไม่ต้องกลับมาก็ได้—อย่าเย็นห่วงกันเลย

(เย้มออกไปทางประตูหน้าซ้าย นางสาวทิ้มเข้ามาทางประตูหน้าขวา)

คุตต์ — อ้อ! แม่ทิ้ม

ทิ้ม — เอ๊ะ! นี่ใคร?

คุตต์ — อ๋อ! พ่อฉอ เพื่อนพ่อเย้ม พ่อฉอ นี่แม่ทิ้มน้องแม่อุ้ยไงล่ะ (ฉอและทิ้มต่างไหว้กัน ทิ้มมีมารยาทแช่มช้าอย่างดัดจริต เดินเข้าไปนั่งที่เก้าอี้ตัวเดียวกับฉอ)

คุตต์ — เอ! นี่เขาเอาข้าวให้นกกินแล้วหรือยังนี่? (เดินออกไปทางประตูหน้าขวา)

ทิ้ม — นี่เธอมาเมื่อไรคะ?

ฉอ — มาเมื่อกี้นี่เองจ้ะ

ทิ้ม — ไปไหนกันมาคะ?

ฉอ — อ๋อ! ไปเดินชะบวนแห่ฉลองรัฐ

ธรรมนูญมาซะ

ทิ้ม — อ้อ! เธอเป็นลูกเสือหรือคะ?

ฉอ — ซะ! ฉันเป็นลูกเสือ

ทิ้ม — แหม! ฉันรักจริง ๆ เทียวลูกเสือ รู้สึกว่าคอยแต่จะช่วยทำความดีให้แก่ประชาชนทั่วไป กิริยาอาการก็สง่าผ่าเผย สมเป็นลูกผู้ชาย

(กะแซะเข้าไป ฉอถอยน้อย ๆ) หน้าตาก็น่าเอ็นดู — น่าเอ็นดู แล้วรู้สึกว่าจะเป็นผู้ที่เต็มไปด้วยความรัก

ฉอ — แต่เอ้อ — ฉันไม่ค่อยมีความรักนักหรอกซะ

ทิ้ม — (กอดแขนฉอ) เอ! คนอย่างเธอริคะไม่มีความรัก หน้าตาอย่างเธอน่ะริจะไม่มีความรัก ต่างว่าผู้หญิงเขารักเธอ เธอจะใจไม้ไส้ระกำพอถึงกับจะสลัดความรักเขาเสียเทียวริ?

ฉอ — อุ๊ย! ไม่มีใครเขารักฉันหรอกซะ

ทิ้ม — (เร็ว) มีซิ มีซิ มีซิ

ฉอ — เอ๊ะ! นี่เธอก็เพิ่งรู้จักกับฉัน เหตุใดจึงจะรู้ว่ามีคนรักฉันล่ะ?

ทิ้ม — ก็ฉันนี่แหละรักเธอ

ฉอ — เอ๊ะ!

ทิ้ม — โธ่! เธอขา ฉันอยู่คนเดียวเหงาเหลือเกิน ขาดเพื่อนที่รักขาดคู่ชีวิต ใคร ๆ เขาก็ไม่อินังโถ! มีงานอะไรก็ไม่มีใครเขาพาไป ทิ้มเป็นคนอาภัพ ทิ้มเป็นคนไร้วาสนา (ร้องไห้แล้วเอาศีรษะซบไหล่ฉอ ฉอต้องทำใจปลอบ)

ฉอ — อย่าซิ — อย่าร้องไห้ไปซิ เดี๋ยวใครเขามาเห็นเข้าละก้อ เขาจะหาว่า————

ทิ้ม — เขาจะว่าอะไรก็ช่างเขาปะไร ก็เรารักกันแล้ว ก็แล้วกัน

(อุ้ยเข้ามาทางประตูหน้าขวา)

อุ้ย — เอ๊ะ! นั่นทำอะไรกัน?

ฉอ — (ตกใจ) ผงครับ ผงเข้าตาคุณทิ้ม ผมต้องช่วยเขี่ยให้ (ทำทีช่วยเขี่ยผง) แหม! น้ำตาออกพราก ๆ เทียว

อุ้ย — เอ! นี่พ่อเย็มยังไม่มาอีกเหลอนี่?

ฉอ — ยังครับ

อุ้ย — ไถลตามเคย

ฉอ — ผมรู้จักเย็มดีครับ เย็นไม่ไถลแน่ ๆ เทียวคราวนี้

อุ้ย — ผงออกแล้วหรือยังล่ะ ?

ฉอ — ออกแล้วครับ

อุ้ย — ดีแล้ว งั้นแม่ทิมไปช่วยจัดของหวานหน่อยเถอะ มาอยู่ที่นี่ทำไม หาคนช่วยเหมือนจะตายไป

(ทิมค่อย ๆ เคลื่อนไหวช้า ๆ ออกไปทางประตูหน้าขวา)

อุ้ย — น้องของฉันคนนี้ สติไม่ค่อยจะดีหน่อยย่ะ เพราะฉะนั้น ถ้าแกเกินเลยไปบ้างละก็อย่าถือโทษแกเลยนะ

ฉอ — เอ ! ทำไมเย็นเช่นนั้นล่ะครับ ?

อุ้ย — อ่อ ! เนื่องจากแกเสียใจเมื่อครั้งคู่หมั้นของแกตาย เวลานี้อายุแก ๓๕ แล้ว ก็ยังไม่มีใครมาขอแกเลยกลุ้มใจหนักขึ้นทุกวัน

ฉอ — โถ ! สงสาร

(อรชรโลดเต้นออกมาทางประตูหน้าขวา)

อรชร — แหม ! คิดถึง — เอ๊ย ! คิดถึง — ว้า — ว่า จะไม่มีใครคุยด้วย จะหงอย

ฉอ — โอ๊ย ! ข้อนั้นไม่ต้องวิตกหรอกจ้ะ (ค้อน) นี่ถ้าฉันเย็นภาพยนตร์เสียง เห็นจะต้องขึ้นราคา

อุ้ย — เอ๊ะ ! นี่ทำไมแม่อรชรทิ้งไพ่มา เสียล่ะ ?

อรชร — คุณพ่อแน่ะค่ะ ยอกว่าอยากกินแทน หนูก็ส่งให้ล่ะซี

อุ้ย — ตายจริง ! เดี๋ยวก็ทิ้งตัวหิ้งให้มือล่าง กินลัมเสียอีกเท่านั้นแหละไม่ได้ ต้องไปคุม (กะตือรือร้นเข้าไป อรชรกะโดดเข้ากอดฉอเลาะ)

อรชร — แหม ! เย็นห่วงฉอจัง เย็นยังไงมั่ง ?

ฉอ — เย็นยังไงล่ะ กลุ้มใจจะตายไปเสียแล้ว ไหนจะพ่อเย็มตัวดีนั่นเอย ไหนจะแม่น้าทิมของหล่อนนั่นเอย กวนฉันเสียใหญ่เทียว

อรชร — ตาเย็มยุ่งอีกแล้วรึนี่ ?

ฉอ — ย่ะ ! — ยุ่งจนสางแทยไม่ออก

อรชร — เอ ! ไม่ได้การ เดี๋ยวต้องกระหนาบเสียหน่อย แล้วก็น้าทิมแกทำไมเอา ?

ฉอ — แกไม่ทำไมเอาหรอกย่ะ แกมาให้ฉันทำไมแก แล้วฉันก็ไม่รู้จะทำยังไง

อรชร — โถ ! สงสารฉอ แต่อย่าไปถือแกเลย ก็รู้อยู่แล้วว่าแกเย็นยังไง

ฉอ — ย่ะ, สงสาร รู้งี้ไม่มาหรอก

แล้วก็นี่คืนนี้จะให้ฉันนอนที่ไหนนี่ ?

อรชร — นอนที่เก้าอี้นวมนี่ก็แล้วกัน แล้วดึก ๆ ก็เข้าไปหาฉันในห้องซี้

ฉอ — ตายจริง ! เผื่อคุณพ่อหรือใคร ๆ เขารู้เข้า ฉันมิถูกย้อมงอมพระรามรึ ?

อรชร — ไม่มีใครรู้หรอกน่า

ฉอ — ไม่รู้ยังไง ตาเย็มแกต้องออกมาเยี่ยมแน่ ๆ

อรชร — ตาเย็มน่ะ แกรู้แล้ว แกคงไม่เอะอะไปหรอก

ฉอ — แล้วเผื่อน้าทิมของหล่อนมาล่ะ

อรชร — แกก็คงเข้าใจว่าเธอไปนอนกับพ่อเย็ม

ฉอ — เผื่อสองคนนั้นออกมาพร้อมกันและพบกันเข้าล่ะ ?

อรชร — คงเย็นไปไม่ได้น่า

ฉอ — แหม! ฉันลำยากลำยนเหลือเกิน

อรชร — โถ! สงสาร (ทั้งสองกอดกันกลม ทิมออกมาตรงประตูหน้าขวาเห็นตกใจ แต่ทั้งสองคนไม่เห็น)

ทิม — นี่! คุณฉอ (ฉอและอรชรตกใจ ผละออกจากกัน) คุณนี่เย็นคนยังงี้เองเชียว รับรักกับฉันไป เมื่อตะกี้นี้ แล้วประเดี๋ยวเดียวแหละหันมารับรักแม่อรชรอีก นี่แหละเขาว่าผู้ชายละก็ร้อยลิ้น (ชี้หน้าฉอ) หลอกลวงผู้หญิงให้ช้ำใจต่าง ๆ นานา (ไปนั่งที่โต๊ะ ร้องไห้ ฉอและอรชรต้องลุกขึ้นไปปลอบ)

อรชร — โธ่! น้าขา หนูไม่มีเรื่องอะไรกับฉอในทางนั้นดอก สายานให้ก็ได้

ทิม — ไม่มีเรื่อง ทำไมกอดกันล่ะ ?

ฉอ — จริง ๆ นา เราไม่รักกันหรอก เป็นแต่เพื่อนกันเท่านั้น แต่เพื่อนหญิงชายสมัยใหม่นี้ เขาสนิทสนมกันได้มากกว่าแต่ก่อน และกอดกันก็ได้

ทิม — ยังงั้นคุณยังรักทิมอยู่ไหมล่ะคะ?

ฉอ — รักซี้ ทำไมจะไม่รัก (ติหน้าเบือ)

ทิม — ไม่เชื่อ

ฉอ — โธ่! จะให้ฉันอธิบายยังไงล่ะ ? (ฉอส่ายหน้า อรชรทำใบ้ให้ฉอจูบทิม)

ทิม — ไม่เชื่อ ไม่เชื่อ ไม่เชื่อ

ฉอ — (จูบทิม) เอ้า! เชื่อหรือยังล่ะ ? (จูบอีก) เอ้า เชื่อหรือยังล่ะ ?

(พระคุตต์ราษฎร์ฯ เข้ามาทางประตูหน้าขวา เห็นตะลึง)

คุตต์ — เอ๊ะ! นั่นเล่นอะไรกัน?

ฉอ — ผงเข้าตาคุณทิ่มครับ

คุตต์ — เอ! ทำไมผงมันเข้าตาแม่ทิ่มบ่อยนักล่ะ? เมื่อกี้นี้เอง แม่อุ้ยก็บอกว่าผงเข้าตาแม่ทิ่ม

ฉอ — ครับ! วันนี้วันฉลองรัฐธรรมนูญครับ ผู้คนกำลังสนุกสนานกันใหญ่ ผงมันเลยมาก

คุตต์ — ผงออกแล้วหรือยังล่ะ?

ฉอ — ออกแล้วครับ

คุตต์ — อ๋อ! ดีแล้ว งั้นแม่ทิ่มก็ไปอาบน้ำอาบท่าเสียทีซิ เดี๋ยวจะได้กินข้าว

(ทิ่มลุกขึ้นออกไปทางประตูหน้าขวา)

คุตต์ — แล้ว—เอ! นี่จะให้พ่อฉอนอนที่ไหนดีนี่

อรชร — นอนที่บนเก้าอี้นวมนี่ดีแล้วละค่ะ จะได้อยู่ใกล้ๆ พ่อเย็ม

คุตต์ — ไม่ได้—ไม่ได้ มันต้องเย็นห้อง เย็นหับซิน่า (หยุดคิด) อ้อ! คิดได้แล้ว มีห้องว่างอยู่ข้างห้องพ่อ ห้องหนึ่ง เอาเตียงในห้องพ่อไปตั้งในนั้นก็แล้วกัน แล้วเช้าๆ ถึงไปโกนหนวดในห้องของพ่อ ไงว่าไงพ่อฉอ?

ฉอ — เมื่อจะไม่ยอมให้ผมนอนบนเก้าอี้นวมนี่จริงๆ แล้ว ก็แล้วแต่เถอะครับ และจะบังคับให้ผมไปนอนในห้องไหนก็ไม่ว่า แต่อ้ายการที่จะบังคับให้ผมโกนหนวดในห้องคุณพระนั้น ผมต้องขอตัว

คุตต์ — เอ๊ะ! ทำไมล่ะ?

ฉอ — ผมเป็นโรคผิวหนังครับ โกนหนวดในห้องคนอื่นไม่ได้หรอก กลัวจะติดกัน

คุตต์ — เอ้า! ยังงั้นไปโกนในห้องน้ำก็แล้วกัน เดี๋ยว! (ตะโกนในโรง) เจ๊อโว้ย! — เจ๊อ!

เจ๊อ — (ขานในโรง) เจ้าขา!

(เจ๊อเข้ามาทางประตูหน้าขวา)

คุตต์ — นี่! เจ๊ กับเจ๊ยี้ ช่วยกันยกเตียงเล็กในห้องข้ามาไว้ที่ห้องข้างบันได เข้าใจไหมล่ะ?

เจ๊อ — เจ้าค่ะ!

คุตต์ — แล้วจัดแจงปูที่นอนกางมุ้งเสีย

ให้เริ่ยบร้อยนะ คิ่นิ้ คุณฉอนิ่ อุ้ย — เอ! เข้านิ่อดไถลไม่ได้
เพื่อนพ่อเย็มเขาจะนอนที่นั่น ฉอ — ไม่ไถลแน่ครับ—ไม่ไถลแน่ ผม

เท่อ — เข้าค่ะ! (ออกไปทางเก่า) รับประกันในข้อนั้น

คุตต์ — (เดินเข้าไปกอดฉอ) พ่อฉอ! อุ้ย — งั้นแม่อรชรไปถือไพ่แทนแม่ที่
เพื่อนของลูก ก็เหมือนลูกของพ่อง เถอะ แม่จะไปดูกับข้าว
คิดเสียว่าบ้านนี้เป็นของตัวเองเถอะนะ อรชร — อือ! รำคาญจริง ๆ (เดิน
อย่ารังเกียจเลย ฉันชอบลูกเสือที่ ออกไปทางประตูหน้าขวา)
ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างพ่อฉอ และ อุ้ย — เอ! นิ่จะให้พ่อฉอนอนที่ไหนดิ่หือ
ถ้าลูกเสือทุกคนเป็นอย่างพ่อฉอและ ฉอ — โอ๊ย! ไม่ต้องเป็นห่วงผมหรอก
พ่อเย็มแล้ว ประเทศสยามจะเจริญ ครับ เรื่องที่นอน เพราะมีคนเป็นห่วง
โดยรวดเร็ว เอ๊ะ! นิ่พ่อฉอใส่ มามากแล้ว และคุณพระท่านจัด
น้ำอบฝรั่งด้วยหรือนิ่? ห้องข้างบันไดให้ผมแล้ว

ฉอ — เปล่าครับ! ขวดน้ำอบของน้อง อุ้ย — ยังงั้นก็ดีแล้ว ฉันจะได้ไปดูให้
สาวผมแตก เลยกะเซ็นเบ่อนตัว เรียบร้อย

คุตต์ — (หัวเราะ แล้วตบหลังแรง— (อุ้ยออกไปทางเก่า)
ฉอถลา) หนอยแน่ะ! เข้าชู้เหมือนกัน ฉอ — (ไปนั่งทอดอารมณ์ส่ายหน้าที่
นะ (หัวเราะต่อ) เก้าอี้นวม) ไม่ไหว_ไม่ไหว ตั้ง
(อุ้ยเข้ามาทางประตูหน้าขวา) แต่นี้ เข็ดจนตาย จะไม่ขออุตตริเล่น

อุ้ย — เออ! สนุกสนานอะไรกันนะ? เช่นนี้อีกเป็นอันขาด
มัวแต่หัวเราะอยู่นั่นแหละ แน่ะ! (เท่อเข้ามาทางประตูหน้าขวา)
อีด่างแหกกรงเข้าไปกินนกหมดแล้ว เท่อ — คุณคะ ห้องเสร็จเรียบร้อยแล้ว

คุตต์ — ตายโหง! (วิ่งเข้าไป) ละค่ะ

อุ้ย — เอ! นิ่พ่อเย็มยังไม่มาอีกหรือนิ่? ฉอ — แล้วจะให้ฉันทำยังไงอีกล่ะ?

อรชร — ยังค่ะ! เท่อ — อุ๊ย!_ไม่ให้ทำอะไรหรอกค่ะ

เจ๋อมาเรียนให้ทราย เผื่อคุณจะต้องการไปพักผ่อน ไปไหมล่ะคะ? เจ๋อ จะพาไป (คลานแต๊ะแด่เข้าไปนั่งข้าง ๆ ขนพิ้น)

ฉอ — ขอยใจจะ ฉันพักที่นี่ก็สบายดีแล้ว

เจ๋อ — ไปเถอะค่ะ ดีฉันจะนวดให้

ฉอ — โอ๊ย! ช่างเถอะ ฉันไม่ชอบถูกนวดหรอก ฉันจั๊กจี้

เจ๋อ — อุ๊ย! เจ๋อนวดดีนะคะ ไม่จั๊กจี้หรอก แน่ะ! เจ๋อจะนวดให้ดู (นวดขาฉอ) ขาคุณอ่อนน่ารัก เหมือนผู้หญิง เอ! ขนหน้าแข้งก็ไม่ค่อยมี คุณโกนมันหมดหรือคะ?

ฉอ — ย่ะ! — ย่ะ! (เจ๋อนวดต่อไป เจ้าบัดเข้ามายืนที่ประตูหน้าขวา เห็นเข้าโกรธ ดิ่งตังเข้ามาหา)

บัด — เฮ้ย! นี่ทำไมกันวะ?

เจ๋อ — บ้าว!

บัด — งั้นนี่ใครนี่น่ะ? ถึงอวดดีมาให้เองนวด

เจ๋อ — พี่บัดน่า เพื่อนคุณเย็มเธอน่ะ

บัด — เพื่อนเพิ่นไม่เข้าใจละ ข้าไม่กลัวหน้าไหนทั้งนั้น จะมาทำชู้กับเมียข้าได้ริวะ

— เอ! แปลกจริง แกนี่ ฉันพยายามทำชู้กับเมียแกเมื่อไร?

— ก็เห็นอยู่กับตาโร่ ๆ มานั่งออเซาะ นั่งนวดกันอยู่ยังงี้ จะว่ายังไง? ไม่ต้องพูดมาก ถอดเสื้อมาฉะกันเดี๋ยวนี้แหละ วันนี้ผมยอมเข้าตะราง (กัดฟันคำราม) มา— มาซี่ คนจริงต้องเข้ามา

ฉอ — ฉันไม่วิวาทกับแกหรอก ฉันไม่เอาพิมเสนไปแลกกับเกลือ

บัด — อ้อ! งั้นก็นางเจ๋อมันไม่ใช่เกลือริ? จิงจะเอาพิมเสนไปแลกกับมัน ไม่ต้องพูดมาก ลูกผู้ชายต้องเข้ามา —เข้ามา (ตั้งท่าจะต่อย)

ฉอ — ฉันไม่ใช่ลูกผู้ชาย

บัด — ไม่ใช่ลูกผู้ชาย ทำไมเกี้ยวผู้หญิงได้ล่ะ? หนอย! พอท้าต่อยเข้ากลัวว่าไม่ใช่ลูกผู้ชาย

เจ๋อ — พี่บัดน่า ทำขุ่นข้านไปได้

บัด — หนอยแน่! เองกลัวชู้รักของเองจะตายยังงั้นริ? งั้นต้องว่าเสียเถอะ (โดดเข้าตุ๊ยฉอ ฉอล้มฟุบลงกลางโรง ร้องไห้ เจ๋อเข้าดึงบัด

ร้องโวยวายใหญ่โต)

ฉอ – ว๊าย! – อรชร – ช่วยด้วย! เร็ว! อรชรช่วยด้วย!

(ตรงนี้ต้องร้องเรียกช่วยกันเสียงขรม ฉอเรียกอรชรพลางร้องไห้พลาง ยื้อยอกเจ๋อให้ปล่อย เจ๋อดิ้งยื้อและร้องว่าอย่าทำ แล้วร้องเรียกคุณพระและคุณนาย จนคุณพระ คุณนาย อรชร และทิมเข้ามาทางประตูหน้าขวา)

อุ้ย – ต๊าย! นี่อะไรกัน?

คุตต์ – (ผลักยื้อไปให้พ้น) อ้ายยื้อ! นี่มันเรื่องอะไรกันวะ?

อรชร – โถ! ฉอที่รัก ใครรังแกอีกล่ะ? (เข้ากอดประคอง)

ทิม – แม่อรชร! อย่าประคองคู่รักของฉันซิจ๊ะ ฉันประคองของฉันก็เย็น (จะเข้าประคองฉอ)

อุ้ย – นี่แน่ะ! (กะชากทิมออกมา) อย่ามาประคองประแคงกันเวลานี้เลย อยากถามว่ามันเรื่องอะไรกัน

(อรชรยังกอดฉอไว้แน่น)

คุตต์ – หนู! นั่นทำไมทำยังงั้น? นี่รักกันมาเมื่อไหร่นี่น่ะ?

อรชร – รักกันนานแล้วค่ะ

ทิม – ต๊าย! – ตาย!

อ้ย – ไม่ต้องต๊าย–ต้องตายอะไรหมดละ ว่าแต่ว่ามันเรื่องอะไรกัน ฉันอยากทราบ ตั้งแต่พ่อฉอเข้ามาในบ้าน ดูมันเกิดโกลาหลกันไปหมด

ฉอ – (ลุกขึ้น) เลิก–เลิก ฉันเลิกเล่นกลต่อไปแล้ว นี่ค่ะ! ดิฉันจะอธิบายให้ฟัง (ถอดเสื้อเชิ๊ต เห็นเสื้อผู้หญิงข้างใน ทุก ๆ คนตะลึงร้อง – ตาย!)

คุตต์ – นี่! พ่อฉอ– พ่อ – หล่อนเย็นผู้หญิงหรอกหรือนี่?

ฉอ – ค่ะ! ดิฉันเย็นผู้หญิง และเย็นเพื่อนของอรชร

อุ้ย – แล้วหล่อนชื่อไรล่ะยะ? แล้วทำยังไงถึงมาเล่นตลกกันท่านี้?

อรชร – ดิฉันจะอธิบายให้ฟังค่ะ ทั้งหมดมันเย็น ความผิดของดิฉันคนเดียว คือนี่ฉอเลาะเพื่อนนักเรียนของดิฉันไปเดินแถวด้วยกันมาแล้ว อยากพามาค้างที่บ้าน แต่คุณแม่เคยห้ามไว้ว่าไม่ให้พาเพื่อนผู้หญิงมาค้าง ดิฉันจึงให้ปลอมตัวเย็นผู้ชาย ปลอมเย็น

เพื่อนของพ่อเย้ม เท่านั้นแหละค่ะ

คุตต์ — (ดุยี้ด) ก็แล้วเจ้ายี้ด ทำไม ถึงรังแกผู้หญิงวะ? ฮะ? (คำราม) ฮะ อ้ายยี้ด?

ยี้ด — ผมไม่รู้ว่าเขื่นผู้หญิงนี่ครับ เห็นคลอเคลียอยู่กับเมียผม ผมก็เล่นงานเอา

คุตต์ — (เข้าไปหาฉอเลาะ) ไหน? มันทำเจ็บตรงไหน แม่ฉอเลาะ?

อุ้ย — (ดึงคุตต์กลับออกมา) คุณพระไม่ต้องยุ่งหรอก อรชรเขายุ่งคนเดียวก็พอแล้ว

คุตต์ — แล้วนี่จะทำยังไงต่อไป?

อุ้ย — จะทำยังไง มันก็เลยตามเลยละซิ แม่ฉอเลาะนอนกับอรชรก็แล้วกันคืนนี้ และคุณพระต้องไปนอนเรือนนอก

คุตต์ — โอ่! แม่อุ้ย ฉันไม่ชอบเรือนนอก เฮ่อ

อุ้ย — ไม่ชอบก็ต้องไป (ถลึงตา)

คุตต์ — เอาฮึ! แต่ฉันอยากถามหน่อยว่า นี่เจ้าเย้มมันรู้เห็นเป็นใจด้วยรึ? เย้ม มันจึงโกหกเอาอย่างสนิทสนม

อรชร — รู้ด้วยซิคะ

คุตต์ — ทำไมมันจึงยอมช่วยด้วยล่ะ?

อรชร — ก็เพราะชอบทำเจ้ชู้ละซิคะ จึงยอมรู้เห็นด้วย แล้วก็มารังแกฉอเลาะต่าง ๆ นานา

คุตต์ — อ้อ! อิตอนลองกำลังกันนั่นละซิ อ้ายเจ้านี่สำคัญนัก

อรชร — แล้วนอกจากนั้น ตาเย้มยอมช่วยเหลือ เพราะกลัวดิฉันจะฟ้องคุณพ่อ เรื่องไปรวนผู้หญิงนักเรียนวันนี้ค่ะ

คุตต์ — อ้อ! นี่เจ้าเย้ม ลูกเสือเขื่นเองงั้นรึ? หนอยแน่ะ! มาโกหกว่าไปช่วยป้องกันผู้หญิง เจ้าเย้ม!—— เจ้าเย้ม!———

(เสียงโครมครามดังตังอย่างแรงข้างนอก)

เย้ม — คุณเย้มมาแล้ว

(เย้มเข้ามาทางประตูหน้าซ้ายมือถือห่อไพ่)

เย้ม — ฉอ—ฉอ—ฉอ อ้าว! นี่จะไรกันล่ะ? (ตะลึงปากอ้า)

เทพนม

คุตต์ — เดี๋ยวก็รู้หรอก พ่อเย้ม

ชัด — (เข้าไปไหว้ฉอเลาะ) คุณครับ ผมขอโทษเถอะครับ ผมไม่ทราบ (หันมากะซากมือนางเข่อ) มา— มาชำระกันเสียที แม่ตัวดี (ฉุดมือออกไปทางประตูหน้าขวา)

ทิ้ม — โถ! จะมีคู่รักกับเขาสักคนก็ยากลายเพศไปได้ (เดินส่ายหน้าเข้าไปทางประตูหน้าขวา)

อุ้ย — ตาย!—ตาย! นี่ใครจะกินตัวหิ้งอิกแล้วก็ไม่รู้ (วิ่งตามเข้าไป)

สิงห์

คุตต์ — มา! พ่อเย้ม—พ่อเย้ม เชิญหลังบ้าน (ฉุดมือตามเข้าไป)

ฉอเลาะและอรชร — สาธุ! (ยกมือไหว้พร้อมกัน)

(ฉอเลาะและอรชรนั่งกอดกันขนเก้าอี้นวม แล้วได้ยินเสียงผัวะ ๆ หลังบ้าน เสียงเย้มร้องลั่นว่า เข็ดแล้วครับ ผมไม่เข้าชู้อิกแล้วครับ ไม่รังแกผู้หญิงอิกแล้วครับ และเสียงโอย ๆ จน

บิดม่าน

แจ้งความ

ด้วยคุณหลวงเทพดรุณานุศิษฏ์ได้เอื้อเฟื้อ ส่ง “ พจนานุกรม บาลี_ไทย ฉะบับพิสดาร ” ซึ่งท่านแต่งไว้ มาลงในหนังสือไทยเขษมรายเดือน ข้าพเจ้าเห็นมีประโยชน์มาก จึงนำลงเบื้นตอน ๆ ไป ตอนละยกหรือสองยกแล้วแต่จะได้ ลงไว้ในยกสุดท้ายของเล่มและตั้งหน้าใหม่ เพื่อท่านผู้ใฝ่ใจจักได้แกะเก็บรวบรวมไว้ได้

วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๖

หลวงสรรสารกิจ

คำนำ

พจนานุกรม บาลี_ไทย ซึ่งลงต่อไปนี้ ข้าพเจ้าได้ทำไว้เมื่อมีโอกาสแต่ยังได้ไม่สู้มาก ได้วางรูปอย่าง “ ฉะบับพิสดาร ” ต่อมาหาโอกาสที่จะทำต่อไปอีกยาก แต่เห็นว่าเท่าที่ทำไว้ก็พอจะมีประโยชน์อยู่บ้าง ถ้าได้ลงพิมพ์ไว้ อย่างต่ำข้าพเจ้าเอง หรือท่านผู้สามารถไร ๆ ก็คิดคำริจะทำพจนานุกรม บาลี_ไทย ต่อไปอีก จะได้ไม่ต้องค้นคว้าไปตั้งแต่ต้น เบื้นอันทำต่อจากที่ข้าพเจ้าค้นคว้าไว้แล้วได้ เข้าใจว่าที่ทำไว้นับว่าละเอียดพอในยุคนี้ เรื่องการบาลีในเมืองไทยเรา เห็นจะต้องอาศัยช่วย ๆ กันต่อเติมเช่นนี้ จึงจะบริบูรณ์ได้ แม้เช่นนั้น ก็ยังหวังว่า กว่าจะมีตำหรับบาลีในภาษาไทยบริบูรณ์เต็มที่ดี เห็นจะต้องนับอีกหลายสิบปีข้างหน้า

เรื่องอักษรย่อและเครื่องหมายที่ใช้ในพจนานุกรมนี้ จะลงในเล่มต่อ ๆ ไป

วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๖

หลวงเทพดรุณานุศิษฏ์

พจนานุกรม บาลี_ไทย
ฉะบับพิสดาร
(ผู้แต่งสงวนลิขสิทธิ์)

อ

อ[๑] สระ อ เบื้นอักษรตัวต้นในบาลิภาษาดัง คำว่า อการ อ อักษร หรืออักษร อ ชาอ. ๒/๔๐๓,๑๐/๓๑๒.

อ[๒] ถ้าอยู่หน้าสระเบื้น **อน** [ปฏิเสธ] ไม่, ใช่, ไม่ใช่, หา_ไม่, หา_มิได้

อ นี้ ตามมติของปราชญ์บาลิโบราณ ท่านแสดงไว้ ๑๒ นัย พึงเหนตามที่รวมไว้ใน คัมภีร์ เอกกฺขรโกส (๑๓) ในท้าย อช. ดังนี้

"วุฑฺฒิ_ตพฺภาว_สทิส_
นิเสธ_ญญ_ปฺปเก รเช
นินฺทา_วิรุทฺธ_วิรห_
สุญฺเญ อ ปทปูรเณ."

ในนัยทั้งนี้ ตั้งแต่วุฑฺฒิ ถึง สุญฺญ ตามมติข้าพเจ้าเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ปฏิเสธทั้งสิ้น แต่ ปทปูรณ นั้นแปลกไปอีกอย่างหนึ่ง จึงย่นลงเบื้นสอง คือ ปฏิเสธ กับ ปทปูรณ (๑)

อ ที่เบื้นไปใน วุฑฺฒิ ความเจริญนั้น ข้าพเจ้าขอชักตัวอย่างมาให้ดู ดังนี้ อปฺปมาณ [อ+ปมาณ] ว่าตามเกณฑ์ข้างบน ท่านให้แปลว่า มีประมาณอันเจริญ คือ ใหญ่หรือมาก (อปฺปมาณานิติ วฑฺฒิตปฺปมาณานิ; มหนฺตานีติ อตฺโถ. มชฺฌ. ๓/๒๔๐) แต่เราเคยแปลกันว่า ไม่มีประมาณ, ประมาณไม่ได้, นับไม่ได้, หรือเหลือประมาณ ดังบทที่ติดปากว่า อปฺปมาโณ พุทฺโธ พระ

(๑) มติของข้าพเจ้าที่ย่น อ ๑๒ นัย ตามวิธีนักปราชญ์เก่าลงเหลือ ๒ นัย คือ ปฏิเสธ กับ บทบูรณ์ นี้ตรงกับพระมติของพระเจ้าพี่ยาเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ ซึ่งสิ้นพระชนม์ล่วงลับแล้ว เคยรับสั่งกับข้าพเจ้าว่า เมื่อย่นเข้าจริง คงเหลือ ๒ นัยเท่านั้น ถ้าท่านผู้รู้ใดยังไม่ได้ใคร่ครวญ ขอให้ลองเบิ่ดหนังสือใคร่ครวญดูมีทั่วไป ง่าย ๆ เบิ่ดสูจิดูก็ได้

พุทธเจ้าทรงคุณเหลือประมาณ (ขนฺธปริตฺต สม. ๒๑) ดูก็ได้ความดี หรือศัพท์ที่ใช้ในภูมิปรมัตถ์ เช่น ปริตฺตา ธมฺมา ธรรมเล็กน้อยได้แก่กามาวจร, มหคฺคตา ธมฺมา ธรรมถึงซึ่งความเป็นของใหญ่ ได้แก่รูปาพจร อรูปาพจร, อปฺปมาณา ธมฺมา ธรรมหาประมาณมิได้ ได้แก่โลกุตตระ (ธมฺส. ๑,๑๖๙,๖๗๘, ๘๘๙. หรือ ธมฺมสงฺคณิมาติกาปาฬิ ใน สม.) ดังนี้ ได้ความชัดกว่าที่จะแปลว่า "มีประมาณอันเจริญ" และเข้าหลักปฏิเสธดี ซึ่งย่อมมีย่อมเป็นทุกภาษา เพราะฉะนั้น ในหนังสือนี้จึงย่นลงเป็นปฏิเสธทั้งสิ้น (ปทปูรณ ให้ดูต่อไป)

อ ปฏิเสธนี้ใช้ประกอบกับ นามนาม เช่น อมนุสฺส 'อมนุษย์, ใช่มนุษย์;' อสุร 'อสูร, ไม่ใช่เทพ'; ประกอบกับคุณนาม เช่น อสุภ ไม่งาม, อนริย ไม่ประเสริฐ; ประกอบกับกิริยานาม เช่น อปฺปมาท ความไม่ประมาท, อมรณ ความไม่ตาย; ประกอบกับกิริยากิตก์ทุกรูป เช่น อกุรุมาน, อกโรนฺต, อกต, อกตฺวา, อกรณีย, อกตฺตพฺพ เป็นอาทิ.

อ๓ [อา] นี้คำเดิม คือ อา อุปสัค รัสสะให้สั้น ในที่แห่งพยัญชนะสังโยค เช่น อสฺสาท [อา+ √ สท] อกฺกมติ [อา+ √ กมุ] อกฺขาต [อา+ √ ขา] อกฺโกสติ [อา+ √กุส] เป็นต้น ไม่มีเนื้อความแปลเป็นพิเศษแต่ในบางคำจะแปลคล้อยตามธาตุบ้างก็ได้ เช่น อกฺขาต กล่าวชัด เป็นอาทิ รูปเช่นนี้ยังมีมาก ให้ดู อนสฺสว ในเล่มนี้ด้วย.

(ที่เขียนอย่างนี้หมายให้เป็นตำรา แต่ได้ความว่ากุลบุตรที่อ่อนต่อการดูตำรามีมากบางทีจะไม่เข้าใจ ฉะนั้นให้ทราบว่า เช่น อสฺสาท เขียนอย่างภาษาวัดต้องแยกว่า อา บุพพะบท สท ธาตุ ในความเพลิดเพลิน หรือ อกฺกมติ ก็คือ อา บุพพะบท กมุ ธาตุ ในความเหยียบ แต่ถ้าต้องเขียนเช่นนี้เสมอไป ในหนังสืออันเป็นตำรับตำราเป็นเชิงวิชาดูก็เหลือที่จะพันเผื่อ และไม่เป็นนักเลงตำรารู้จักใช้หนังสือให้สั้นบ้างเลย).

อ๔ [อาคม—เพื่อยทบูรณ] ไม่มีเนื้อความเป็นแต่เพียงวางลงข้างหน้าศัพท์ สำหรับประกอบให้เต็มบท หรือ เต็มบาท เท่านั้น มักใช้ในคาถาประพันธ์ เช่น

นาหำ ปุนำ น จ ปุนำ
น จาปี อปุนปฺปุนำ
หตฺถิโพนฺทึ ปเวกฺขามิ
ตถา หิ ภยตชฺชิโต

.. เราจักไม่เข้าไปสู่สรีระแห่งช้าง อีกๆ เลย..., อปุนปฺปุนนฺติ อกาโร นิปาตมตฺโตฯ

ชา อ. ๒/๔๐๓. ในที่นี้จะเห็นได้ว่า อ ที่ ปุนปฺปุนำ ไม่มีเนื้อความอะไรเลย สักว่าเติมลงให้เต็มบาทเท่านั้น.

อมชฺชปา มชฺชรหา ยีวนฺตุ
ชนทั้งหลายผู้ดื่มน้ำเมา ควรแก่น้ำเมา จงดื่มเถิด (อ ที่ มชฺชปา ไม่ใช่ปฏิเสธ เป็นบทบูรณ) อมชฺชปาติ อกาโร นิปาตมตฺตำ ฯ
ชา อ. ๑๐/๓๑๑_๒.

แม้ที่เข้ากับรูปกิริยาก็มี เช่น

. . . . . .

ปณฺณสาลำ อมาปย
ปณฺณสาลำ อมาเปตฺวา

. . . . . .

ท่านพึง (?) สร้าง บรรณศาลา (อ. ว่า=มาเปยฺยาสิ, ยุ. เป็น มาเปสฺสสิ)... ครั้นสร้างบรรณศาลาแล้ว..... ชา อ. ๑๐/๓๗๗ (อ ที่ มาปย และ มาเปตฺวา ทั้งสองนี้ ไม่ใช่ปฏิเสธ เป็นบทบูรณ).

ทุกฺขสฺส เว มำ ปภวำ อปุจฺฉสิ
ท่านถามเหตุเป็นแดนเกิดแห่งทุกข์กะเรา แล สุตฺนิ ๔๒๘๑, อปุจฺฉสีติ เอตฺถ จ อ อิติ ปทปูรณมตฺเต นิปาโต อ. ๒/๕๐๗.

ยำ ตฺวำ อปาเยสิ พหู มนุสฺเส
ท่านยังมนุษย์ท. มาก ให้ดื่มน้ำแล้ว สำ. ๑/๕๗๒, อปาเยสิ=ปาเยสิ ฯ อกาโร นิปาตมตฺตำ ฯ อ. ๑/๒๔๕.

หมายเหตุ_ให้สังเกตคำว่า อาคม ในวงเล็บ หมายว่า "ลงตัวอักษรใหม่" แต่ต่างจากอาคม ในสระสนธิและพยัญชนะสนธิ ซึ่งสำหรับใช้ในเรื่องสนธิเท่านั้น ส่วน อาคม ในที่นี้ใช้ทั่วไป.

อ๕ [อาคม_เพื่อแสดงอดีตบางอย่าง(๑)] สำหรับนำหน้ากิริยาที่เป็นอดีตกาลอย่างหนึ่ง ปราชญ์ไทยโบราณบัญญัติเรียกว่า "อ ต้น อาตุ" ๆ นี้เรียกกันเองในเมืองไทย โวหารบาลีเรียก อ อาคม ต่างหาก (ให้ดูสูตรต่อไป

---

(๑) ชอบกล อ อาคม ของบาลี ที่นำหน้ากิริยาเพื่อแสดงอดีตบางอย่างนี้ ไปตรงเข้ากับวิธีไวยากรณ์ในภาษากรีก และคำว่า อาคม ก็ตรงกับคำ Augment ในทาง Grammatical Term เป็นอย่างดี พึงเห็นที่มีใน Webster's New International Dictionary (1920) ดังนี้ "Augment. 2 (Gram.) A vowel prefixed, or a lengthening of the initial vowel, to mark past time, as in Greek and Sanskrit verbs"

นิ) และที่บัญญัติให้แปลว่า "ได้" นั้น ก็ยังเอิญเหมาะเข้ากับภาษาไทยเอง แท้จริง ธรรมดา อาคมย่อมไม่มีเนื้อความอะไร ในที่นี้ ก็เพียงเพื่อแสดง หิยตฺตนิ อชฺชตฺตนิ กาลาติปตฺติ เท่านั้น เช่น อวจำ [อ + √วจ + อำ หิยตฺตนิ] (ข้าพเจ้า) ได้กล่าวแล้ว; อกาสึ [อ + √กร + อิ อชฺชตฺตนิ) (ข้าพเจ้า) ได้ทำแล้ว; อคฺฉิสฺสา [อ + √คมุ + สฺสา กาลาติปตฺติ] (เขา) จักได้ไปแล้ว ขว.— อาขยาต. "อการาคโม หิยตฺตนชฺชตฺตนิกาลาติปตฺติสุ" สูตรที่ ๔๗๗ กจ. ที่ ๑๐๓๒ สทนิ.

อ๋ [อาคม—เพื่ออาเทส] นิลงท้ายอุปสัค หรือ นิบาต สำหรับให้อาเทสได้ในที่บางแห่ง เช่น อธิ+อ=อชฺฌ, อนุ+อ=อนว, น+อ=อน เป็นต้น ซึ่งเมื่อบวกกันเข้าแล้ว อ ก็ติดพยัญชนะที่เดียว ข้อนี้สุขุมอยู่ ผู้ดูต้องสังเกตให้ละเอียดจึงจะเข้าใจ ต่างกับ อธิ+อคมา=อชฺฌคมา, อนุ+เอติ=อนฺเวติ, น+อริโย=อนริโย ซึ่งมีสระอยู่ต้นของคำหลังทุกๆ คำ แปลงแล้วเข้ากันได้ทีเดียว หรือเขียนให้ชัดอีกอย่างหนึ่งเป็นดังนี้ อชฺฌ+อคมา, อนว+เอติ, อน+อริโย. ฌ ว น ทั้งสามอย่างนี้ ยังไม่มีสระอาศัย ส่วน อชฺฌ อนว อน ข้างต้นนั้นมีสระ อ อาศัยเสร็จแล้ว เข้าสนธิ กับพยัญชนะเบื้องหลังได้ เช่น ที่แสดงในสูตรที่ ๑๓๒ เรื่อง อชฺฌ ให้ดูพิสดารที่ อชฺฌปตฺต ในเล่มนี้

มีคำเทียบ คือ อนฺวคู [อนฺว+คู. ไม่ใช่ อนุ+อคู] ค. ผู้ไปเนืองๆ. ได้ในประโยคว่า โสกสฺส วสมนฺวคู ผู้ไปสู่อำนาจแห่งความโศกเนืองๆ คือ ตกอยู่ในอำนาจแห่งความโศกเนืองนิจ สุตฺนิ ๓๘๐, วสมนฺวคูติ วสำ คโต อ. ๒/๓๓๓. วิธีทำ คือ อนุ+อ= อนว (มี อ เสร็จแล้ว) + คู.

อนภาวงฺคตา ค. ถึงซึ่งความไม่มี ได้ในประโยคว่า อวิชฺชา ปหีนา โหนฺติ อุจฺฉินฺนมูลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวงฺคตา มชฺ. ๑/๒๘๕ (วิน. ๑/๒ เป็น อนภาวำ กตา). อนภาว นี้เท่ากับ อภาว จะผันไปว่าเป็นปฏิเสธสองชั้น คือ น+อภาว เป็นไปไม่ได้ และเป็นรูปที่ถูกต้องมีมากทั่วไป จะว่าเป็นรูปวิบัติไม่ควรเลย ฉะบับไทยฉะบับยุโรปเหมือนกันทั้งสิ้น วิธีทำก็เหมือน อนฺว คือ น+อ= อน (มี อ อาคมแล้ว) + ภาว.

ยังมีคำอื่นอีก เช่น อนมตคฺค ในประโยคว่า อนมตคฺเค สำสาเร ในสงสารมิที่สุดอัน

ใคร ๆ ไม่รู้แล้ว อมฺ อ. ๖/๑๔๕. คำนี้แยกออกก็คือ อน ไม่ (อย่าง อนภาว) + มต รู้ (จาก ฯ มนฺ=โพธเน) + อคฺค ที่สุด. อนมต นั้น เท่ากับ อมต บางทีจะไปพ้องเข้ากับที่แปลว่า ไม่ตาย กะมัง พินภาษาจึงหันไปเป็น อนมต.

คำแปลก ๆ เหล่านี้ ถ้ายิ่งค้นเข้าก็คงยังได้อีกมาก เข้าใจว่าจะติดมาจากมคธพื้นบ้านพื้นเมือง ที่เรียกว่า ปรากฤต ขอฝากผู้รู้ให้ช่วยกันวิจารณ์ต่อไป

คำ อนมต นี้ ที่ชักมาก็เพื่อแสดงความแปลกแห่ง อน เท่านั้น แต่เมื่อพูดแล้วก็ควรพูดเสียให้สิ้นเชิงว่า อนมตคฺค โบราณท่านแปลว่า มีที่สุดในเบื้องต้นอันบุคคลไปตามไม่รู้แล้ว ที่แปลเช่นนี้ บางทีท่านจะได้เห็นอรรถกถาฎีกา ซึ่งข้าพเจ้าก็พบเหมือนกัน เป็นดังนี้ อนมตคฺโคติ อนุอมตคฺโค ฯ วสฺสสตำ วสฺสสหสฺสำ ญาเณน อนุคนฺตฺวาปิ อมตคฺโค อวิทิตคฺโค นาสฺส สกฺกา อิโต วา เอโต วา อคฺคำ ชานิตุ๋ อปริจฺฉินฺนปุพฺพาปรโกฏิโกติ อตฺโถ สำ. ๒/๑๕๗. อนมตคฺคสำสารวฏฺฏนฺติ อนุอนุ อมตคฺคำ อวิญฺญาตปุพฺพโกฏิกำ สำสารมณฺฑลำ—สรฏ. ๑/๑๖๓ ที่ว่าอันบุคคลไปตาม นั้น ดูก็ไม่คมข้าอะไร อาจแปลอย่างอื่นให้เพราะกว่าได้ และที่ว่า ที่สุดในเบื้องต้นนั้นจะหมายอะไรกัน คำว่า ที่สุด ว่าทางเชิงวิชาแล้ว หมายได้ทั้งข้างต้นข้างปลาย ซึ่งเป็นที่สุดทั้งสองข้าง ถ้าเช่นนั้น คงแปลว่ามีที่สุดอันใคร ๆ ไม่รู้แล้ว เท่านั้นจะมิกว้างกว่าหรือ ฉะนั้น เพื่อจะตัดรุงรังและให้จุรูปศัพท์ ซึ่งนักปราชญ์นิยมในการแปล ข้าพเจ้าจึงแปลเสียใหม่ ตามมติของข้าพเจ้า

เรื่อง อ อักษรนี้ ก่อนแต่จะวางระเบียบลง ข้าพเจ้าค้นคว้านักว่าจะมีปราชญ์ไทยโบราณท่านวางระเบียบไว้อย่างไรบ้าง เพื่อจะได้ดูความคิดความอ่านของท่าน แต่ไม่พานพบเลย ที่ว่าไว้ข้างต้นว่าท่านจัดไว้ ๑๒ นัย ซึ่งข้าพเจ้าย่อลงเหลือ ๒ นัยนั้น เป็นของปราชญ์บาลี ซึ่งมีอยู่ในคัมภีร์ ไม่ใช่ของปราชญ์ไทยในเมืองไทย บางทีในไทยนี้ ข้าพเจ้าจะเป็นคนแรกที่วางระเบียบเรื่อง อ อักษรลง.

อำ[๑] [นิคคหิต] ใช้ตาม อ อิ อุ เสมอ เป็น อำ อิ อุ หรือประกอบพยัญชนะ ก็เป็น กำ กิ กุ อีกโวหารหนึ่ง เรียก อนุสฺสาร ‘ไปตามสระ’ ยว.—สมญฺญาภิธาน.

อำ[๒] [วิภัตติ] เป็นตัวทุติยา เอก. ในวิภัตินามทั้ง ๗ เช่น ปุริสำ ซึ่งบุรุษ เป็นต้น อย่าง

หนึ่ง; เป็นอุตตมบุรุษ เอก. ปรัสสบท แห่ง เหลี่ยม, โสฬสสำ ๑๖ เหลี่ยม ธมฺส. ๕๒๑, ปโรกฺขา, หิยตฺตนี เช่น อวจ ได้กล่าวแล้ว จตูหิ อสีหิ ยุตฺตำ จตุรสฺสำ ฯ ฉฬสฺสาทีสุ เอเสว นโย ฯ อ. ๔๖๓. อายตสา มีเหลี่ยมยาว วิม. และเป็น อตตมบรุษ เอก. อัตตโนบท แห่ง ๘๔๕, =ทีฆสา อ. ยุ. ๓๓๙.

อชฺชตฺตนี (ซึ่งไม่มีที่ใช้) ในวิภัตติอาขยาต ๘ หมู่ อีกอย่างหนึ่ง บว.—นาม, อาขยาต.

อส[๔] ป. เครื่องประดับรถชะนิดหนึ่ง (?). ผเลหิ อสีหิ อติว สงฺคตา วิม. ๖๔๑, อสีหีติ กุพฺพรผเล ปติฏฺฐิเตหิ เหฏฺฐิมอสีหิ อ. ยุ. ๒๗๕. ศัพท์นี้ยังมัว ไม่ทราบว่าอะไรแน่.

ปอส=สงฺฆาเต, อสติ อสยติ ฆ่า, ประหาร; รวมกัน, ติดต่อกัน หมวด ธุร. ธาตุปุ่. ก.

อส[๑] ป. ส่วน, ภาค, ตอน. อช. ๔๘๕. ๑๑๐๒. ติรสฺส (ติร+อสฺส) ส่วนขวาง, =ติรโกฏฺฐาส อช. ๙๓๓. อตีตสฺส (อตีต+อสฺส) ส่วนอดีต, ส่วนที่ล่วงแล้วมา ที. ๒/๒๑๑. คำนี้เคยพบแต่ที่เป็นรูปสนธิ รูปลอยตัวยังไม่พบ, คำอื่นยังมี เช่น อนาคตสฺสาณำ ญาณในส่วนอนาคต ธมอ. ๑/๑๐๑.

อส[๒] ป. ข่า. อช. ๒๖๔. ๑๑๐๒. เอกสฺส (เอก+อสฺส) จีวรสฺ กตฺวา ทำจีวรณะข่าข้างหนึ่ง คือห่มเฉียงข่า วิน. ๘/๑๐๑๗, อ. ๓/๕๓๓ แก้ว่า เอกสฺมึ อสฺเส จีวรสฺ กตฺวา. ศัพท์นี้ใช้ทั้งที่เป็นสนธิ และเป็นรูปลอยตัว ในที่อื่น ๆ ยังมี เช่น อสฺเส กตฺวา ทำ...ที่ข่า คือวางไว้บนข่า ชาอ. ๑/๑๕. อสฺสำ อสฺผุสนฺตำ ชาอ. ๘/๑๘๙–๙๐.

อส[๓] ป. เหลี่ยม, มุม. จตุรสฺสำ (รูป) จตุรัส, ๔ เหลี่ยม, ฉฬสฺสำ ๖ เหลี่ยม, อฏฺฐสฺสำ ๘

อสกาสาว [อส+กาสาว] นป. ผ้าอังสะ (ของภิกษุสามเณร). เตจีวริกสฺส...อสกาสาวเมว วฏฺฏติ ผ้าอังสะอย่างเดียว...ย่อมควรแก่ภิกษุเตจีวริก (เรื่องธุดงค์) วิสุทฺ. ๑/๘๑.

อสกูฏ [อส+กูฏ] ป. นป. 'ปลาย–ที่สุด–ะงอย แห่งข่า', ไหล่. อสกูเฏน ปหารำ อทาสิ ได้ให้การกระทบด้วยไหล่ คือเดินกระทบไหล่ วิน. ๑/๓๙๓. อสกูเฏ ลคฺคิตปตฺโต, อสกูเฏ ปตฺตำ ลคฺเคตฺวา วินอ. ๓/๓๓๙. ธมอ. ๖/๑๙๑.

อสพนฺธก, อสวฏฺฏก, อสวทฺธก [อส+พ°, วฏ°, วท°] ป. สายโยค (สำหรับคล้องข่า). วิน. ๕/๔๘ (ในที่นี้ไทยเป็น °วทฺธก, ยุ. เป็น °พนฺธก), อ. ๓/๑๗๙; ๗/๒๐ (ในที่นี้ทั้งไทยและ ยุ. เป็น °วทฺธก).